

9 TL (KDV DAHİL)

EKOLOJİ

EKİM 2012 SAYI:22

YEŞİL İŞ / YEŞİL YAŞAM

**Avrupa İşletmeler Ağı-İstanbul:
“Anahtar Kelimelerimiz:
Yeşil Ekonomi ve Ekoloji”**

Biyoyakıtlar ya da Açlık Oyunları

**Yeşil Tüketiciler Tahtaya!
Greendex'in
Çarpıcı Sonuçları**

İlk Raund! Balıkların!

Peki ya İnsan Hakları?

**Hollanda ve Türkiye
Sürdürülebilirlikle Bağlanıyor**

“Kalkınma Politikalarımız Çevre Dostu Değil”

**Sürdürülebilir Gelecek
için Sürdürülebilir İş
Yeşil İş - Green
Business 2012**

**Kros Teknoloji Soruyor
Tıbbi Sıvı Atıklar
Nereye Akıyor?**

myclimate
Türkiye
Karbon Nötr Basılı Materyal
No.01-12-185297 - www.myclimate.org
© myclimate Türkiye - İklim Koruma Ortaklığı

Fotosfera

Bitkilerden yapılmış
bir karo halı?

Fotosfera, %63'ü biyolojik esaslı iplikten yapılmış olan çok özel bir üründür. En önemli hammadesi nedir? Keneotu tohumlarından elde edilen bir çeşit yağ.

www.interface.com

Interface®

Barış Doğru
baris@ekoIQ.com

Bazı Uygunsuz Gerçekler

Bazı tatsız gerçeklerin kabul edilmesi zaman alabilir ama zamandan daha önemlisi insanların bu apaçık gerçekleri kabul etmekteki dirençleridir. Kimi zaman -daha doğrusu çoğunlukla- insanı ve toplumları gerçekten ciddi biçimde yoran bu direncin çeşitli nedenleri var ama bunların başında insanın rahatını ve alıştığı ortamı bozmak istememesiyle doğrudan ilişkili olan ataleti ve korkaklığı var bence. Çünkü her yeni süreç sorunlarla birlikte gelir ve nedense uzun zamandır içinde yaşadığımız düşünsel ve sosyal iklimin büyük sorunları, geleceğin belirsizliğine yeğ tutulur.

Ama bir gün birileri kalkar, gerçekleri, hem de en uygunsuzları şak diye yüzünüze söyleyiverir. Bu, kimi zaman bir grup bilim insanının uykusuz geceler süren araştırmalarının sonucu ya da saygınlığı, topluma çok ters düşecek şeyleri söylemeye izin veren bir kişinin aykırı bir davranışı veya tutumu olabilir.

Almanya'nın unutulmaz liderlerinden Willy Brandt'ın 1970 yılında Polonya'daki soykırım anıtı önünde diz çökerek, Nazi Almanya'sının hunharca katlettiği kurbanların ailelerinden özür dilemesi böyle anlardan biridir. Alman toplumunun kendi tarihiyle yüzleşmesi konusunda çok önemli bir düşünsel barikat o gün yıkılmıştır. Bugün Alman toplumu, kendisiyle çok daha barışık ve geleceğinden eminse, o gün Brandt'ın -belki de tamamen plansız bir şekilde- bu cesur tavrının bunda payı olduğunu düşünüyorum.

EKOIQ'nun 22. sayısının son hazırlıklarını yaparken gözüme çarpan iki önemli haber düşürdü bunları

aklıma. Yani vaktimiz olsa dergiyi yeni baştan tasarlamaya götürece kadar önemli bulduğum (gerçi GDO'larla ilgili gayet kapsamlı bir haberimiz mevcut) bu iki haberden ilki GDO'larla ilgili, Fransa'da yıllar süren bir araştırmanın sonucuydu. Hem anaakım medyada hem de sosyal medyada beklenenden çok yer bulan bu habere göre, Caen Üniversitesi'nden biyolog **Gilles-Eric Seralini**'nin ekibi, GDO'lu tohum üreticisi ABD şirketi Monsanto'nun üretimini Roundup ilacına toleransı artırılmış **NK603** tipi mısırla beslenen ya da ABD'da tüketilmesine izin verilmeyen ölçüde Roundup içeren su verilen farelerin öldüğünü açıkladı. Aynı çalışmada, genetiği değiştirilmiş mısırla beslenen farelerin çoğunun kansere yakalandığı, bu tür mısırlarla beslenen dişi farelerin yüzde 93'ünde meme tümörü belirlendiği, erkek farelerin çoğunun ise böbrek ve karaciğer sorunları nedeniyle hayatlarını kaybettikleri belirtildi. Bugüne kadar GDO'larla sağlık sorunları arasında hiçbir ilişki bulunmadığını iddia eden Monsanto temsilcileri, araştırmayı inceleyeceklerini açıklamak zorunda kaldılar.

Bahsettiğim ikinci haber ise eski Amerikan Başkan yardımcısı (G.W. Bush'a gayet tartışmalı bir seçim kaybetmişliği de vardır) **Al Gore** ile ilgili. İklim Değişikliği konusunda önemli isimlerden biri olan ve EKOIQ Kitaplığı'ndan **Tercih Sizin** kitabını yayınladığımız Gore, İstanbul'da düzenlenen **Liderler Zirvesi**'nde, Türkiye'nin en önemli iş insanlarının önünde yaptığı konuşmada şunları söylemiş: "Öyle

bir ülkede yaşıyorsunuz ki, diğer ülkelerle karşılaştığımızda küresel toplumda lider konuma gelebilirsiniz. 'Artık yenilenebilir enerjiye geçmeliyiz, küresel ısınma istemiyoruz, bu hepimiz için mahvedici boyutlara ulaşacak ve Türkiye'yi mahvedecek' diyerek, 'Türkiye'de güneş panelleri, rüzgâr türbinleri kurulsun' demelisiniz. Böylece 'artık kirli olan petrolü almaktan vazgeçelim, Türkiye'nin geleceğini korumak için yenilenebilir enerjiye yatırım yapalım. Biz bu bölgede lider olalım. Balkanlara, Orta Asya'ya, Ortadoğu'ya ya da Kuzey Afrika'ya bu alanda lider olalım ve bu yeni geleceği, yenilenebilir enerji üzerinde kuralım, Türkiye'yi yeniden medeniyetin beşiği haline getirelim' demenizi istiyorum. İş dünyası olarak bu yeni hedefiniz olmalı".

Aslında toplumların yerleşik eğilim ve önyargıları tam da böyle değişiyor. Birçok kişi ve kurum yıllarca, GDO'nun tehlikeleri veya Türkiye'nin yenilenebilir enerji ve temiz teknolojiler alanında sahip olduğu önemli potansiyeller üzerine konuşuyor ama söylenenler çoğu zaman tenis topu gibi hiçbir etki bırakmadan geri dönüyordu (veya öyle zannediliyordu). Ama sonra biri veya birileri geliyor, öyle bir yerden öyle bir şey söylüyor ki, o güne kadar hapsedilmiş, sıkışmış fikirler, görüşler bir anda yankı bulmaya başlıyor toplumda. Bu iki haber, bana sanki böyle etkilere sahip "olaylar"mış gibi geliyor.

Bakalım bu uygunsuz gerçekler, gerçekten de açığa çıkmak üzere mi, yoksa bu benim hüsnü kuruntum mu! Zaman gösterecek...

BZD Yayın ve İletişim Hizmetleri San. ve Tic. Ltd. Şti.
adına sahibi
Zülfükar Dicleli

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü
Zeynep Dicleli dergi@ekoIQ.com

Genel Yayın Yönetmeni
Barış Doğru baris@ekoIQ.com

Art Direktör
Özlem Sarar D.

Editör
Balkan Talu balkan@ekoIQ.com
Özgür Çakır ozgur@ekoIQ.com

Danışma Kurulu
Ural Aküzüm - TEDMER ve Arı Hareketi Başkanı
Coşkun Aral - İZ TV Genel Koordinatörü
Banu Aydoğan - Koç Bilgi Grubu Kurumsal İletişim Direktörü,
Koç Holding Çevre Koordinasyon Kurulu Üyesi, Yeşil Bilgi
Platformu Yöneticisi
Dr. Erhan Baş - Bilim İlaç A.Ş. Genel Müdürü
F. Fatma Çelenk - Soyak Holding Kurumsal İletişim
Koordinatörü
Behçet Envarlı - Türkiye Bilişim Vakfı Genel Sekreteri
Sibel Sezer Eralp - REC, Bölgesel Çevre Merkezi Türkiye
Direktörü
Çağla Balcı Eriş - Demirer Holding Karbon Geliştirme Müdürü
Engin Güvenc - İş Dünyası ve Sürdürülebilir Kalkınma
Derneği Genel Sekreteri
Prof. Dr. M. Pınar Mengüç - Özyeğin Üniversitesi, Enerji,
Çevre ve Ekonomi Merkezi Direktörü
Ergem Şenyuva - Climate Project Türkiye Temsilcisi
Cavit Vardarlılar - MESS Entegre Geri Kazanım ve Enerji,
Çevre Projesi Genel Müdürü
Necla Zarakol - Zarakol İletişim Yönetim Kurulu Başkanı

Reklam Koordinatörü
Semra Akyüz semra@ekoIQ.com

Yazı Kurulu
Barış Gencer Baykan, Deniz Sözüdoğru

Redaksiyon
Şöhret Baltaş

Katkıda Bulunanlar
Fırat Demir, Mutlu Dinçer, Eren Dönmez, Özgür Güvenc,
Emrah Kurum

Üretim Sorumlusu
Ahmet Muhtar Sökücü

Abonelik
Neslihan Öztürk
Tel: (90) 216 - 412 72 13 Faks: (90) 216 - 521 10 64

Yayın Adresi:
BZD Yayın ve İletişim Hizmetleri San. ve Tic. Ltd. Şti.
Alemdağ Caddesi, Yanyol Sokak, No: 5 SBK İş Merkezi,
B Blok Kat: 3 Kısıklı - Üsküdar 34692 / İst.
Tel: (90) 216 - 412 72 13 Faks: (90) 216 - 521 10 64

Basım Yeri: Tor Ofset San. Tic. Ltd. Şti.
Hadımköy Yolu Akçaburgaz Mah. 4. Bölge 9. Cad. 116. Sokak
No: 2 Esenyurt - İSTANBUL
Tel: (90) 212 - 886 34 74 pbx

Dağıtım: Dünya Süper Dağıtım Tic. ve San. A.Ş.
Tel: 216 681 19 67-68 Fax: 0216 680 39 73

Ayda bir yayınlanır. Yerel Süreli Yayın
ISSN 1309-441-6

www.ekoIQ.com

İÇİNDEKİLER

20 Yeşil Tüketiciler Tahtaya

National Geographic dergisi ve Kanada merkezli GlobeScan araştırma şirketi tarafından dört yıldır yürütülen Greeindex anketine göre, en yeşil tüketiciler Brezilya'da; Amerikalılar ise berbat durumda...

26 Hollanda ve Türkiye Sürdürülebilirlikle Bağlanıyor

İstanbul Ticaret Odası ve Hollanda Kraliyet Başkonsolosluğu 7 Kasım'da ortak bir sürdürülebilirlik semineri düzenleyecek. Çok sayıda önemli iş insanının katılımının beklendiği seminer öncesinde, Hollanda İstanbul Başkonsolosu Onno Kervers ve İTO Başkanı Murat Yalçıntaş EKOIQ'ya konuştu.

36 Dünyanın Tüm Bahçeleri: Floriade 2012

CNN International'ın, "Bu yıl dünyada ziyaret edilmesi gereken yerlerden biri" olarak ilan ettiği Floriade 2012 Dünya Bahçecilik Expo'su, dünyanın bu alandaki gelmiş geçmiş en büyük ve etkili fuarı oldu.

44 "Anahtar Kelimelerimiz: Yeşil Ekonomi ve Ekoloji"

Avrupa İşletmeler Ağı - İstanbul (AIA - Enterprise Europe Network) bir süredir yüzünü sürdürülebilirlik projelerine çevirdi. AIA SU Teknoloji Koordinatörü Mehmet Kırca ve teknoloji uzmanları Beril Kırca ile Can Kartoğlu, destek verilen projelerle ilgili püf noktalarını EKOIQ okurlarıyla paylaşıyor.

48 Dosya: İlk Raund Balıkların

Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı, yayımladığı yeni bir tebliğle gırgır teknelerinin avlanmaları için derinlik sınırını 18 metreden 24 metreye çıkardı. Bu karardan geri dönülmemesi ve ilerletilmesi, en önemli hedef gibi duruyor...

54 Acar Group'tan "Ekolojik Notlar"

Türkiye'nin ilk Orman Yönetim Konseyi Koruma Zinciri Sertifikalı matbaasına sahip olan Acar Group, sadece geri dönüşümlü kâğıt ve bitkisel mürekkep kullanarak ürettiği NoteEco adlı defterle, benzerlerinin bir adım önüne geçiyor.

56 Sürdürülebilir Gelecek için Sürdürülebilir İş Yeşil İş - Green Business 2012

Bu yıl dördüncüsü düzenlenecek Yeşil İş - Green Business Konferansı, sürdürülebilirlik konusunda dünyaca ünlü konukları ağırlamaya hazırlanıyor. 18-19 Ekim'de Swisotel'de gerçekleşecek konferansın bu yılki teması ise "Sürdürülebilir Gelecek İçin Sürdürülebilir İş".

60 Peki ya İnsan Hakları?

Çalışanın haklarını kollayan ve çalışma memnuniyetini artıran işyerleri, sürdürülebilirliğin olmazsa olmaz koşullarından biri. Bu yüzden Türkiye’de bu ay başlayacak olan “İş Dünyasında İnsan Hakları Kapasite Programı” kapsamında, şirketlere “insan hakları” eğitimi ve rehberliği verilecek olması son derece önemli.

64 Sürdürülebilirliğin İki Kaldıracağı Kentler ve İşbirliği

GreenBiz tarafından hazırlanmış olan Citystate raporunda geliştirilen yedi şehir modelinin de ortak özelliği, sürdürülebilirlik için katılım ve işbirliğinin kaldıracağı işlevi görecek olması.

71 “Derken Bir Yağmur Başladı”

Yağmur, bol yağışlı ve bulutlu bir iklimde depresif bir anlam taşırken, kurak bir bölgede bereket ve umut anlamına da gelebilir.

76 Karbonlarınızı Hesaplamaya Başladınız mı?

Sanayi kuruluşları 25 Nisan 2012 tarihinde yürürlüğe giren “Sera Gazı Emisyonları Takip ve İzleme Yönetmeliği” kapsamında çalışmalara başlıyor.

79 “Kalkınma Politikamız Çevre Dostu Değil”

Bahçeşehir Üniversitesi Ekonomik ve Toplumsal Araştırmalar Merkezi, (BETAM), Doç. Dr. Cengiz Aktar ve Dr. Barış Gençer Baykan imzasıyla yeni bir araştırma notu yayınladı. ‘Tabiat Yasası’, ‘2B Yasası’, ‘HES’ler için idari altyapı’ gibi konuların işlendiği araştırmada, Türkiye’de uygulanan kalkınma politikasının, doğal varlıkları, kültürel ve kentsel mirası tehlikeye attığına dikkat çekiliyor.

84 Ferda Ulutaş: “Temiz Teknoloji Artık Bir Rekabet Unsuru”

2006 yılından beri Çevre Destekleri Programı’nı yürüten Türkiye Teknoloji Geliştirme Vakfı (TTGV), büyük firmalardan KOBİ’lere ve üniversitelere kadar değişik kuruluşlara temiz teknolojiler konusunda destek veriyor.

88 Tıbbi Sıvı Atıklar Nereye Akıyor?

Tehlikeli atıklar deyince, nedense ‘tıbbi sıvı atıklar’ hiç aklımıza gelmiyor. Halbuki katı atıkların tam 18 katına denk gelen yıllık 1 milyon litre tıbbi sıvı atığın neredeyse tamamı kanalizasyonlara gönderilirken, duruma müdahale bir KOBİ’den geldi.

92 Açlık Oyunları

Biyoyakıtlar sorunu şöyle özetlenebilir aslında: Arabalarımızı mı, yoksa yoksulları mı doyuracağız? Vereceğimiz yanıtın bedeli, ne yazık ki para değil, hayat cinsinden ödenecek...

96 “Tekstilde Yeşil Dönüşüm Başladı”

Ekolojik kimyasalların kullanıldığı sertifikalı ve geri dönüşümlü kumaşlardan yarattığı kreasyonlarla BOSSA, sürdürülebilirlik konusunda önemli adımlar atıyor. BOSSA Ar-Ge Merkezi Yöneticisi Dr. Sedef Uncu Akı, EKOIQ için anlattı.

98 GDO Tehlikesi Bitti mi, Yeni mi Başlıyor?

Ramazan Bayramı’na GDO’suz girdik girmesine ama GDO lobisi de çalışmalarına kesintisiz olarak devam ediyor. Deniz Sözüdoğru, bizi dünyada acı gerçeklerle dolu bir geziye çıkarıyor.

104 Şehirden İndim Köye!

Toprak Ana oluşumunun sözcülerinden Cem Birder uyarıyor: “Kendini dönüştürmeye niyetli olmayanın işi köyde çok zor”.

HER SAYIDA

6 Haberler Enerji Verimliliği İçin Yarışma, Saz Kedileri Yaşayacak, Sandıktan Yeşil Çıkarsa!

70 Uygarcı Tanrıların Gazabı

103 Köşe Minderi Yıl: 1972 Yer: Menekşe Koyu

108 Gözümüzden Kaçmayanlar Yerin 100 metre altında sekiz yeni hayvan türü, ete su enjekte ediyorlar...

112 Kitap Yeryüzü Demokrasisi, Sürdürülebilir Kuruluşun Yönetimi, Doğal Kaynakların Ekonomisi ve Çevre

Blue Life^R

Mavi gezegenimiz için...

MAVİ GEZEĞEN HEP MAVİ KALIR MI?

Gezegennemizde yaşamın sürdürülebilir olması için, kaynakları koruma sorumluluğunu üstleniyoruz. Bu sorumluluğumuzu, tüm süreçlerimize Blue Life felsefemizi yansıtarak yerine getiriyoruz.

Blue Life; Vitra, Artema ve Vitra Therm'den oluşan Eczacıbaşı Yapı Ürünleri Grubu markalarımızın üretim, tasarım ve yönetim süreçlerini kapsayan bir sürdürülebilirlik felsefesidir...

Bir üretim felsefesi olarak Blue Life

Blue Life; üretim sürecinde yenilenemeyen doğal kaynak tüketimini en aza indirmektir. Bunun için hammaddenin bilinçli kullanımına ve doğaya geri dönüşümünü sağlayan teknoloji yatırımlarına önem veriyoruz. Bu şekilde, doğal kaynakları koruma sorumluluğunu, üretim aşamasında da gözetiyoruz. Tesislerimizde çeşitli geri dönüşüm sistemleri geliştirerek hammadde ve enerji kullanımlarındaki kaybı en aza indiriyoruz. 2007 yılından

bu yana en uygun teknolojilerden yararlanarak, etkin atık su arıtma yöntemlerini kullanıyoruz. Seramik pişirimi sırasında gerçekleşen enerji kaybını en aza indirmek amacıyla tesislerimizin fırın ısıtılarda her yıl %15 enerji tasarrufu sağlıyoruz. Fabrikalarımızda atık kağıt geri kazanımı ve dönüşümüne yönelik gerçekleştirilen inovasyon çalışmalarını doğrultusunda ise her yıl kesimden kurtulan 17.178 ağaç, oksijen yaymaya devam ediyor.

Bir yönetim felsefesi olarak Blue Life

Blue Life; çalışanlarımızla, paydaşlarımızla ve toplumsal faaliyetlerimizde sürdürülebilirliği esas almaktır. Çalışanlarımıza su ve enerji tasarrufu eğitimleri veriyor, birlikte sürdürülebilirlik kavramının önemini vurgulayan projeler üretiyoruz. Beraber çalıştığımız kurum ve kuruluşların da sürdürülebilirlik konusundaki yaklaşımlarını önemsiyoruz. 2007 yılından bu yana gerçekleştirdiğimiz

Eczacıbaşı Hijyen Projesi kapsamında, Yatık İlköğretim Bölge Okulları'ndaki öğrencilere kişisel hijyen konusunda eğitimler veriyoruz. Okullardaki banyo ve tuvaletleri yenileyerek daha çağdaş, kaliteli ve sağlıklı yaşam koşulları sağlıyoruz.

Bu projelerimizin uluslararası ödüllere layık görülmesinden gurur duyuyoruz.

Dünyanın en az su tüketen klozet: 2,5/4 lt suyu

250 adet Vitra 2,5/4 lt klozet, 1 yılda 3 olimpik havuz dolduracak kadar su tasarrufu sağlar.

İki yalıtımlı Vitra Therm pencereler

Vitra Therm ile yalıtılmış bir binadaki yıllık enerji tasarrufu 103 ağaçın sağlayacağı faydaya eşittir.

İnce kare: Slimetric

Ağırlıkları %50 azaltılmış olan Vitra Slimetric karolar, ambalaj, uygulama ve enerji tasarrufunun yanı sıra seviyette de %33 tasarruf sağlar.

Suya sahip çıkan tasarım: Debi regülatörlü el duşu

Bir yılda, bir ailenin kullanacağı kadar suyu, iki ailenin kullanabilmesini sağlar.

Bir tasarım felsefesi olarak Blue Life

Blue Life; doğal kaynakları koruma sorumluluğunu, konutlar ve toplu kullanım alanları için sunduğumuz ürünlere de taşımaktır. Bu nedenle kişi başına düşen su tüketimini akıllı tasarımlarla en aza indirmek, tasarım felsefemizi oluşturuyor. Geliştirdiğimiz pisuvar, klozet ve armatürlerin kullanımının kazandırdığı yıllık su hacmi hane başına 190 tonu geçiyor. Bu, 190 ton suyun barajlarda kalması demek. Suyun barajlarda kalması aynı zamanda elektrik tüketiminde ve karbon salınımında önemli oranlarda tasarruf sağlanması anlamına geliyor. Bu kapsamda üretilen 2,5/4 lt klozet, dünyanın ilk Almanya LGA Enstitüsü onaylı klozettir.

Tüm bunları mavi gezegenimiz hep mavi kalsın diye yapıyoruz. Her an doğal kaynakları koruma sorumluluğuyla hareket ediyoruz. Çünkü; yaşamın sürdürülebilirliği aslında doğal kaynakların sürdürülebilirliği demek. Çünkü biliyoruz ki; daha iyi bir hayat için, yerine koymadan tüketmek tek yol değil.

Bu Durağın Akıllı ve Enerjisi Güneşten

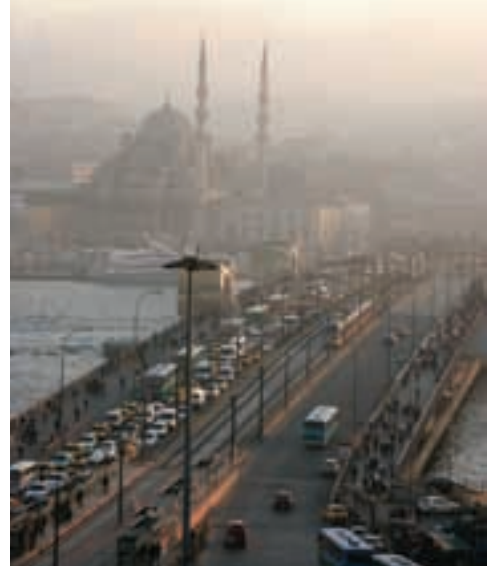
Yıl boyunca bol güneş alan kentlerimizden **Antalya**'da bir ilke imza atıldı. Antalya Büyükşehir Belediyesi, şehir içinde yolcuları yaz aylarında aşırı sıcaktan, kış aylarında ise fırtına ve yağıştan koruyan güneş enerjili, klimalı, dokunmatik kapılı, içinde 220 voltluk prizlerin bulunduğu akıllı otobüs durağını hizmete soktu. Akıllı durak elektronik bilet sistemleri ile de entegre olacak. Elektronik bileti olan yolcular üç adet 220 voltluk prizle elektronik aletlerini de şarj edebilecek. Durağın bir diğer özelliği de, güneş olmasa bile iki gün kendini çalıştıracak enerjiyi depolayabilecek olması.

Yüksek Gelirliye Yüksek Maliyet

İstanbul Bilgi Üniversitesi Çevre, Enerji ve Sürdürülebilirlik Uygulama ve Araştırma Merkezi, olası iklim politika enstrümanlarına yönelik kamuoyu tercihlerini araştırdı. 16 ilde 1252 kişiyi kapsayan araştırma sonuçlarına göre, katılımcıların çoğunun tercihi, iklim politika enstrümanının maliyet dağılımının, yüksek gelirlielerin daha çok etkileneceği şekilde geliştirilmesi yönünde oldu.

En Gürültülü İl İstanbul

Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'nın yaptığı gürültü denetimlerinden İstanbul'un en gürültülü il olduğu ortaya çıktı. 81 ilde yapılan bin 409 denetimin sonucuna göre İstanbul'u İzmir, Muğla, Antalya, Konya ve Çanakkale takip etti. İstanbul'da yapılan 191 denetim sonucunda 180 bin 921 TL para cezası verilirken, Türkiye genelinde yapılan denetimlerde toplam 863 bin 613 TL para cezası kesildi. Bursa, Aydın, Balıkesir, Eskişehir, Gaziantep, Kayseri, Mersin denetimlerde en sessiz iller olarak dikkat çekti.

Avrupa'dan Biyo-Yakıtta Kırmızı Işık!

Dünya, küresel ısınmaya bağlı olarak son derece kurak günlerden geçiyor. Kuraklık ve beraberinde -özellikle de ABD'de- tahıl fiyatlarındaki rekor artışın ardından, biyo-yakıtların sanayide yaygın kullanımı hakkında Avrupa'dan temkinli açıklamalar gelmeye başladı. **Avrupa Birliği Ulaştırma ve Çevre Örgütü**'nde proje yöneticisi **Nusa Urbancic**, "Şu anda bitkisel yağlarımızın yüzde 65'ini biyo-dizele çevirdiğimiz göz önünde bulundurulursa, ABD'deki durum AB için, biyo-yakıtta verdiğimiz

önceliğin gıda fiyatlarında dengesizliğe yol açabileceği konusunda bir uyarı olmalı" dedi. AB ülkelerinin hazırladığı eylem planları, 2020 iklim hedefleri çerçevesinde ulaşım ve enerji üretiminde biyo-enerji kullanımının, yenilenebilir enerji payının yüzde 50'sini oluşturacağını hesaplıyor. Avrupa Komisyonu, gıda fiyatlarını yükseltecek her şeye karşı olduğunu açıkladı ancak biyo-yakıt politikalarının bu etkiye sebep olmasının nasıl önüne geçileceği şimdilik belirsiz. Geçtiğimiz aylarda, Birleşmiş

Milletler Gıda ve Tarım Örgütü, son 50 yılın en büyük kuraklığının, mısır stoklarını ve fiyatlarını vurmasının ardından, ABD'ye **etanol** kotalarını askıya alma çağrısında bulunmuştu.

Bizce tasarruf içten gelmeli.

Tüm Bosch ürünleri, sadece bugünkü değil, gelecekteki yaşamımızı da iyileştiren teknolojilerle donatılmıştır.

Bosch, doğal kaynakları daha verimli kullanmak için tüm ürünlerini %92 geri dönüşümlü malzeme kullanarak üretir. Üstelik son 15 yılda elektrik tüketiminde %80, su tüketiminde %60'a varan tasarruf sağlayan teknolojilerin geliştirilmesi ile sizin de doğal kaynakları korumanıza yardımcı olur. Daha yaşanılır bir gelecek için bize katılır mısınız? www.bosch-home.com/tr

BOSCH
Yaşam için teknoloji

Bir Ekolojik Pazar da Burhaniye'ye

Ekolojik pazarların sayısı artmaya devam ediyor. **Buğday Derneği**'nin %100 Ekolojik Pazarlar halkasına Balıkesir'in Burhaniye ilçesi de katıldı. Derneğin pazarları bugüne kadar hep büyükşehir belediyelerinin olduğu illerde açılırken, Burhaniye'deki pazar bu anlamıyla da bir ilk oldu. Katılımcı çiftçilerin üretim takvimlerine göre yılın iki ayı, yani eylül ve ekimde, pazartesi günleri açık olacak pazardaki 22 tezgâhta, pembe domates, ceviz, beyaz barbunya, taze fasulye, hububatlar, çilek ve elma gibi ürünler satışa sunulacak.

Vodafone'dan Ormanlara Simkartlı Koruma

Yaz aylarında çıkan orman yangınlarının sayısı her yıl giderek artıyor. Önlem almak için harekete geçen **Ege Orman Vakfı**, Vodafone Türkiye ile işbirliğine giderek yeni bir erken uyarı sistemini devreye soktu. Bakım ve koruması Ege Orman Vakfı'nca yapılan 70 bin ağaçlık **Bakıoğlu Ormanı**'nda pilot uygulaması gerçekleştirilen sistemle, orman alanına yerleştirilen 30 adet sensörlü cihaz; yangın durumunu algılıyor. Cihazlar, içlerindeki sim kartlar üzerinden SMS, siren, e-posta, telefonla arama gibi farklı uyarı yöntemleriyle, anında Adnan Menderes Devlet Havalimanı, İzmir Orman Bölge Müdürlüğü ve Ege Orman Vakfı dahil olmak üzere ilgili birimlere bilgi veriyor.

Kıyılarımıza Çevresel Kalite Standardı

Orman ve Su İşleri Bakanlığı, kıyı sularında tehlikeli maddelerin tespitini yaparak, yeni çevresel standartlar belirlenmesini sağlayacak bir proje başlattı. "Ülkemiz Kıyı ve Geçiş Sularında Tehlikeli Maddelerin Tespiti ve Ekolojik Kıyı Dinamiği Projesi" için **Orman ve Su İşleri Bakanlığı Su Yönetimi Genel Müdürlüğü** ile **TÜBİTAK Marmara Araştırma Merkezi** arasında sözleşme imzalandı. Proje ile Türkiye kıyılarını yansıtacak şekilde Akdeniz, Ege Denizi, Karadeniz ve Marmara Denizi kıyılarında seçilecek pilot alanlarda bulunan veya bulunması muhtemel tehlikeli maddeler araştırılarak tespit edilecek. Bu maddelerin ekosisteme ve su kalitesine olan etkileri değerlendirilecek,

ekolojik yapı ve kıyı dinamikleri ortaya konularak çevresel kalite standartları belirlenecek. Yeni standartlara göre de kıyı ve geçiş sularına yapılacak deşarj standartları tespit edilecek. Kıyı pilot alanları olarak İzmir Nemrut ve Aliğa körfezleri, Hatay İskenderun Körfezi, İzmit Körfezi ve Samsun Limanı esas alınacak.

Rio 2016: Sıfır Karbon

2012 Londra Olimpiyatları bugüne kadar düzenlemiş en çevreci ve sürdürülebilir oyunlara ev sahipliği yaptı ama ekolojik duyarlılık çitasını öyle bir yükseltti ki, bir sonraki oyunların düzenleneceği "Rio'nun işi çok zor" yorumları yayıldı. Ancak bu arada, 2016 Olimpiyat Oyunları Düzenleme Komitesi de bir atak yaptı ve **sıfır karbon ayak izi** hedefini açıkladı ve bu hedefe giden yolda kentte inşa edilecek **Güneş Enerjisi Kulesi**'ni tanıttı. Rio plajlarına çok yakın bir yerde, **Cotonduba Adası**'na inşa edilecek yapı, gündüzleri güneşten faydalanacak, geceleri ise okyanustan aldığı suyu, bir şelale görünümüyle içindeki tribünlere dökerek enerjiye dönüştürecek. Güneş kulesi hem bütün oyunların, hem de Rio kentinin bir kısmının enerji ihtiyacını karşılayacak. Üstelik 60 metre yüksekliğindeki kule ziyaret de edilebilecek. İçinde kafeler ve oditoryum salonu da bulunacak kulenin manzarasını şimdiden hayal etmek mümkün.

SIEMENS

Yaşam kaynağımızı teknolojiyle arıtıyor, geleceğe saflık bırakıyoruz.

Siemens'in akıllı çözümleri sayesinde su kaynakları, gelecek nesiller için daha sağlıklı ve verimli hale geliyor.

İnegöl Organize Sanayi Bölgesi, Türkiye'nin önde gelen kuruluşlarına ev sahipliği yapan 3.000.000 m²'lik büyük bir sanayi tesisi. Siemens, hem İnegöl Organize Sanayi Bölgesi'nin, hem de tüm İnegöl şehrinin atık su arıtma işlemlerini, dünya standartlarında teknolojiler kullanarak gerçekleştiriyor. Siemens'in geliştirdiği akıllı çözümler, enerji tasarrufu, kullanılan alanın ve çamur miktarının azaltılması gibi işletme maliyetlerini düşürücü etkilerin yanısıra, yatırım maliyetlerinde de önemli avantajlar sağlıyor. Yalnızca Türkiye'de değil, Avusturya'da

endüstriden kaynaklanan atık suların geri kazanım tesisi, Pekin Olimpiyat Köyü için içme suyu arıtma sistemi ve Singapur halkına içme suyu teminini sağlayan tesisler dünya üzerinde Siemens'in son teknolojiyi kullanarak hayata geçirdiği projelerden bazıları.

Her geçen gün daha fazla su ve enerjiye ihtiyaç duyulan bir dünyada, Siemens olarak tüm gücümüzle çevreye duyarlı ve geleceğe kalan çözümler üretmek için çalışıyoruz.

siemens.com/water

“Beş Yıl Balık Tutulmasın!”

Türkiye’de gırgır avcılığına getirilen 24 metre derinlik kısıtlaması tartışılırken, Avrupa’dan balıkçılık adına tartışma yaratacak yeni bir öneri geldi. Londra merkezli düşünce kuruluşu **New Economy Foundation (NEF)**, beş yıl süreyle Avrupa’da balık avcılığına ara verilirse, balık stoklarının tekrar sürdürülebilir seviyelere ulaşacağını iddia etti. Balık stoklarının kendini yenilemesine izin vermenin maliyetlerini hesaplayan, Vakıf, bunun iktisadi getirisinin, maliyetlerden çok daha yüksek olacağı sonucuna vardı. Raporda balıkçılığı askıya almanın maliyetini karşılamak için gereken 9,16 milyar pound’lık yatırımın, 2023’e kadar 4,43 milyar pound kâr edeceği, 2052’de ise yatırım yapılan her bir pound’ın 14 pound gelir getireceği öne sürüldü. Aşırı avlanma Avrupa Birliği’nin başındaki önemli sorunlardan biri olmaya devam ediyor ve Avrupa’daki balık stoklarının yüzde 75’i aşırı avlanmaya maruz kalıyor.

Bu Havlular Organik!

Hem dünyada hem de Türkiye’de organik ürün konusunda bilinç artıyor. Tekstil sektörü de bunlardan biri. **Ecocotton**, yüzde yüz organik pamuktan nevresim, havlu ve bornoz başta olmak üzere geniş ürün yelpazesıyla dikkat çekiyor.

Çin Parayı Çevreye Harcayacak

Hızla gelişen ekonomisiyle dünyanın en büyük seragazi üreticisi haline gelen Çin, karbondoksit emisyonlarını 2020’ye kadar yüzde 45’e varan oranlarda azaltmak istediğini açıkladı. Bunun için çok fazla yatırım yapılırken ülkede önümüzdeki üç buçuk yıl içinde elektrik tasarrufu ve kirliliğin önüne geçmek amacıyla 372 milyar dolar harcanacağı açıklandı. Çin Devlet Konseyi’nin

açıklamasında, ülkenin fosil yakıtlara bağımlılığını azaltmak ve karbon emisyonlarını düşürmek amacıyla enerji verimliliği ve geri dönüşüm projelerine odaklanılacağı

belirtildi. Çin Endüstri ve Bilgi Teknolojileri Bakanlığı da, 2015 yılına kadar, enerji kullanımında yüzde 21’lik bir azalma hedeflediklerini açıkladı.

Bosch’tan Yeni Güneş Termosifonları

Güneş enerjisiyle sıcak su sağlayan ürünlere talep arttıkça yeni modeller de birbiri ardına ortaya çıkıyor. Enerji verimli ısıtma sistemleri alanında önde gelen firmalardan bir olan Bosch, hijyenik, kesintisiz ve verimli kullanım sıcak suyu elde etmek için ürettiği termosifon tip güneş enerjisi sistemlerinin TSS 150-200-300 modellerini satışa sundu.

En Pahalı Proje, Petrol İçin

CNNMoney internet sitesi dünyanın en fazla para harcanan 10 enerji projesini açıkladı. Listenin başında Kazakistan’da Hazar Denizi’nin kuzeyinde, son 40 yılın en büyük petrol keşiflerinden biri olan ve şu anda dünya üzerindeki en büyük sanayi operasyonu olarak kabul edilen **Kashagan Projesi** yer alıyor. KazMunayGas, Eni, Shell, Exxon, Total, ConocoPhillips ve INPEX’in ortak projesi olan Kashagan’ın maliyeti 116 milyar dolar olarak belirlendi. Listenin dikkat çekici bir yanı ise ilk 10’da bir tane bile yenilenebilir enerjiyle ilgili projenin yer almaması...

“Soyaklıyız duyarlıyız.”

Yönetim kurulumuzdan mimarlarımıza, planlamacılarımızdan mühendislerimize, teknik ekiplerimizden idari ekiplerimize bütün şirketlerimizdeki bütün Soyaklılar, ‘insana duyarlı olmak, dünyanın geleceğine duyarlı olmaktır’ ilkesine tam bağlı olarak çalışırız.

Su tasarrufu konusunda örnek bir çalışma olan “Geleceğe Bir Damla Sakla” projemizle, gençleri çevreye duyarlı olmaya ve spora yönlendiren, “Bugün Aslında Yarındır” projemizle, holding binamızın yeşil dönüşümüyle, karbon ayak izi ölçümü konusundaki çalışmalarımızla gurur duyarız.

Soyaklıyız duyarlıyız.
Ne mutlu bize.

Kaş-Kekova Resmen Balıkçılığa Kapatıldı

Doğal Hayatı Koruma Derneği WWF - Türkiye'nin Kaş ve Kekova'nın balık popülasyonunun korunmasına yönelik başlattığı çalışma sonuç getirdi. Bölgedeki altı önemli nokta, zıpkın dahil her türlü balıkçılık faaliyetine kapatıldı. Kaş ve Kekova'daki Çondur Burnu, Beşadalar, Bohça İskelesi, İnceburun, Ufakder ve Kekova Adası mevkiilerinde geçerli olacak yasak kararı, 3 Eylül'de tüm balıkçılara tebliğ edildi. Yasakla, özellikle **orfoz** ve **lagos** gibi nesli tehlike altında olan türlerin korunması ve balıkçılık sahalarındaki verimliliğin de artması bekleniyor.

Nacar'dan Atık Pil Kampanyası

Türkiye distribütörlüğünü Konyalı Saat'in yaptığı Nacar Saat, atık pillerin doğaya zararını önlemek amacıyla bu pilleri toplamaya başlayacağını duyurdu. Nacar'ın, Taşınabilir Pil Üreticileri ve İthalatçılar Derneği ile ortaklaşa düzenlediği bu projeye katkı sunmak isterseniz elinizdeki atık pilleri, Türkiye'deki tüm Nacar bayilerine götürebilirsiniz.

Saz Kedileri Yaşayacak!

Türkiye'de Ege, Orta Anadolu, Akdeniz ve Doğu Anadolu Bölgesi'nde çok nadir olarak yaşayan saz kedilerinin türünün devamı için yaşam alanlarının korunması gerekiyor. Saz kedilerini korumaya yönelik iki yıl önce başlatılan çalışmadan yeni sonuçlar alınmaya başlandı.

Doğal Hayatı Koruma Derneği Türkiye'nin **Doğa Koleji**'nin desteğiyle

başlattığı çalışmada, Adana'nın Karataş ilçesi sınırlarında yer alan Akyatan Yaban Hayatı Geliştirme Sahası'nda 44 yetişkin saz kedisinin varlığı belirlendi. Böylece iki yıl içinde toplamda 71 ayrı saz kedisini varlığı tespit edilmiş oldu. Projeye türün gelecekte de neslinin devam

etmesini sağlayacak koruma kriterlerinin geliştirilmesi amaçlanıyor.

Sandıktan Yeşil Çıkarsa!

ABD, önümüzdeki ay başkanlık seçimleri heyecanına sahne olacak. Demokratlar ve Cumhuriyetiler arasında geleneksel olarak büyük bir rekabetin yaşandığı seçimlere çok az kala yayınlanan yeni bir anketin sonuçları ise herkesi şaşırttı. CNN'in açıkladığı ankete göre, ülke genelinde 40 eyaletin oy pusulalarında görünecek **Yeşiller Partisi**'nin oy oranı yüzde 2 olarak gözüküyor. 2,5 milyon seçmene tekabül eden bu oran, diğer iki büyük partinin birbirlerine yakın oylar aldığı düşünüldüğünde hiç de azımsanacak gibi değil. Yeşiller Partisi Başkanı **Jill Stein** bu durumu, "İnsanlar gelecek seçimlerde bir tercih yapmaları gerektiğinin farkında, artık **Wall Street** emanetçisi olmayan bir başkan adayı görmek istiyorlar" şeklinde açıklıyor.

Enerji Verimliliği İçin Yarışma

Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı, **Yenilenebilir Enerji Genel Müdürlüğü** koordinasyonu ile hayata geçirdiği Sanayide Enerji Verimliliği Proje Yarışması'nın (**SENER**)'in bu yıl 13.sünü düzenliyor. Enerji verimliliğinin artırılmasına katkıda bulunabilecek başarılı projelerin duyurulması ve teşvik edilmesi amacıyla düzenlenen yarışma, "Sanayide Enerji Verimliliğinin Artırılması Projeleri (**SEVAP**)", "Enerji Verimli Endüstriyel Tesis (**EVET**)" ve "Enerji Verimli Ürün (**EVÜ**)" olmak üzere üç ana gruptan oluşuyor. SENVER-13'e başvurular için son tarih ise 19 Ekim. Sanayide Enerji Verimliliği Proje Yarışması'nın ödülleri ise 2013 yılında "Enerji Verimliliği Haftası" etkinlikleri kapsamında verilecek.

Bilgi için: http://www.yegm.gov.tr/duyurular/EV/senver13_2012/2012_SENVER13.htm

Bizim Sorumluluğumuz

İlkelerimiz, Çevremiz,
İnsanımız, Geleceğimiz

Akçansa, sürdürülebilir geleceğe ışık tutuyor...

Geçtiğimiz yıl, çimento sektöründe bir ilke imza atarak, Küresel Raporlama Girişimi (GRI) ilkelerine uygun olarak B seviyesinde hazırlanan ve bu seviyede onaylanan ilk Sürdürülebilirlik Raporu'nu yayımlayan Akçansa, 2010 - 2011 faaliyetlerinin yer aldığı ikinci Sürdürülebilirlik Raporu'nu da yayımladı.

Akçansa, kurumsal sorumlulukları doğrultusunda, çevreye, insana ve geleceğe yönelik gerçekleştirdiği tüm faaliyetlerini şeffaf bir şekilde bu rapor ile paylaşıyor.

Koç Topluluğu Yeşillendi

Koç Holding, 2011 yılı içinde Türkiye'de yürüttüğü faaliyet ve projelerden oluşan 2011 yılı Kurumsal Sosyal Sorumluluk Raporu'nu yayınladı. Rapora göre, Koç Topluluğu şirketlerinin çevresel etkilerde azalma ve koruma sağlayan yatırımları toplamı, 2010 yılına göre yüzde 51 artış göstererek 203,5 milyon TL olarak gerçekleşti. Koç Topluluğu şirketlerinde geri kazanılan su miktarı 127 milyon kişinin günlük su tüketimine eşit olarak gerçekleşirken, enerji tasarrufu için yapılan yatırımlarla da karbon salımında 348,6 bin tonluk azalma sağlandı.

Vestas'tan Yeni Tribün

Dünyanın en büyük rüzgâr tribünü üreticisi Vestas yeni tribününü pazara sundu. V126-3.0 MW adlı yeni türbin, 126 metre ebadındaki rotor çapı ile düşük seviye rüzgâr hızlarını hedefliyor. Tribün ayrıca hücre sistemli kanat tasarımı ile de üretim hattındaki yatırımı yarıya indiriyor. V126-3.0 MW'nin ilk prototipinin 2013 yılının ikinci çeyreğinde Danimarka'nın Østerild şehrinde kurulması bekleniyor.

Hint Yağından Halı

Modüler zemin kaplama alanında faaliyet gösteren **Interface** çevre dostu yeni bir halıyı görücüye çıkarıyor. Hint yağı olarak da bilinen keneotu bitkisinin yağından yapılan ipliklerin kullanıldığı **Fotosfera** adlı halının üretiminde saf petrokimyasal hammaddelere olabildiğince az yer verilmiş. Keneotu yağı, hızlı büyüdüğü için kolaylıkla yenilenebilen, dirençli ve bakım ihtiyacı çok az bitkilerden üretiliyor. Ayrıca biyo-temelli pek çok başka ürünün aksine, gıda tarımı için elverişli olmayan, erozyona meyilli topraklarda yetişiyor ve erozyonu önlemeye de yarıyor.

Atık CD'den Bilgisayar

Elektronik sektörünün önemli isimlerinden **Fujitsu** önemli bir yeniliğe imza attı. Üretiminde plastik malzeme kullanmayı bıraktığını açıklayan firma, bundan sonra notebook bilgisayarların plastik parçalarını geri dönüştürülmüş CD ve DVD'den üretecek. Hatta firma **Lifebook P722/E** adlı yeni bir notebook modelini de sırf bu yöntemi kullanarak üretti. Fujitsu, geri dönüştürülmüş CD ve DVD'lerin kullanımının ardından, üretimde karbon emisyonlarında yüzde 15'e varan azalma görüldüğünü de açıkladı. Bu yılın başlarında biyoçözünür malzemeden mouse üreten firma, geçen yıl da tamamen geri dönüştürülebilir malzemeden klavye üretmişti.

Samsun Yenilenebilir Enerjiye Kavuşacak

Türkiye'de yenilenebilir enerji kaynakları kullanan santrallere bir yenisi daha ekleniyor. Avrupa, Kuzey Amerika ve Asya Pasifik'te faaliyet gösteren yenilenebilir enerji üreticisi RES Mediterranean'ın iştiraklerinden biri olan **RES Anatolia**, Samsun'un Havza İlçesi'nde yeni bir rüzgâr santralının lisansını aldı. 2016 yılında faaliyete geçecek olan santralin inşaatına 2014 yılının ilk yarısında başlanması planlanıyor. Yıllık 126 GW'lık elektrik üretmeyi planlayan rüzgâr santralının toplam yatırım maliyeti, yaklaşık 75 milyon Euro olacak. Santralle, 69 bin hanenin ihtiyacını karşılayabilecek elektriğin üretilmesi ve yılda 76 bin ton karbondioksit emisyonunun önüne geçilmesi amaçlanıyor.

**CLIMATE
VOLUNTEERS**
İKLİM GÖNÜLLÖLERİ

ÇOK GEÇ OLMADAN

**SİZ DE
İKLİM
GÖNÜLLÜSÜ
OLUN**

ÇÖZÜMÜN BİR PARÇASI OLUN!

www.climatevolunteers.com

Karbondioksiti Organik Maddeye Çevirdiler

Dünyaca ünlü elektronik firması **Panasonic**, karbondioksiti bir enerji kaynağı olarak tekrar kullanacak bir sistem geliştirdi. Karbondioksiti yapay bir fotosentez ile organik maddelere çevirebilen sistem bilim dünyasında da ilgi uyandırdı. Bu gelişme, çöp yakma kazanlarından, elektrik santrallerinden ya da endüstriyel faaliyetlerden çıkan karbondioksit fazlasının tutulup dönüştürülmesini sağlayan yeni bir sistemin de hayata geçirilebilmesinin temelini oluşturabileceği iddia ediliyor.

ODTÜ'lülerden Susuz Bulaşık Makinesi

BSH Grubu'nun Türkiye'deki tek yerel markası olan Profilo Dayanıklı Ev Aletleri'nin yeni ve ekolojik tasarımlar ortaya çıkarmak için **Ev Kahramanları** konseptiyle öğrencilere destek verdiği programdan bu yıl da ilginç sonuçlar çıktı. Program kapsamında ODTÜ'lü endüstriyel tasarım öğrencileri Halit Sancar, Nagihan Tuna, Pınar Şimşek ve Gökçe Altun, farklı bir bulaşık makinesi geliştirdi. **Dual Wash** adlı marifetli tasarım, duvara monte edilmiş şekilde iki bölümden oluşuyor. Makinenin bir bölümünde bulaşıklar su yerine süperkritik karbondioksitle temizleniyor ve diğer bölüm ise mutfak dolabı olarak kullanılabilir.

Kararımızı Açıklyoruz!

Kurumlar artık yeni fikirleri, söz konusu ürünlerin ve süreçlerin kullanıcılarından almayı daha çok tercih etmeye başladı. Bu sistem, sağladığı geri bildirimlerle, bir yandan karar vericilerin daha verimli bir süreç işletmelerine yardımcı olurken, katılımcılar için de eğlenceli, faydalı ve söz hakkı sahibi olabilecekleri bir ortam sağlıyor. Danimarka merkezli kurulan ve iki yıldır da Türkiye'de hizmet veren **WeDecide**, tam da böyle bir platform işlevi görüyor. İnovasyon, proje ekipleri ve sosyal medya danışmanlığı gibi alanlarda hizmet veren WeDecide, son olarak İstanbul'un trafik sorununa çözüm üreten fikirlerin peşine düştü. Herkesin katılımına açık olarak bir fikir yarışması başlatan WeDecide, facebook üzerinden "İstanbul'un trafik ve ulaşım problemini çözmek için Büyükşehir Belediyesi neler yapmalı?" diye sordu. Yarışma sonunda katılımcıların da beğenisiyle en iyi yedi fikir belirlendi. "Belli saatlerde 3 veya fazla yolcu taşıyan araçlara özel şeritler", "deniz

ulaşımının zenginleştirilip seçeneklerin artırılması", "**havaray**", "**araç paylaşım sistemi**" ve "**bisiklet yolu**" gibi öneriler, bu parlak fikirlerin arasında yer aldı. WeDecide'in kampanyası sonucunda İstanbul trafiğine çözüm üretmek adına sunulan fikirlerin tamamını görmek için, <https://apps.facebook.com/wedecide/wedecideturkiye> adresini ziyaret edebilirsiniz. Sözkonusu fikirlerin, Büyükşehir Belediyesi'nin yetkililerine de ulaştırıldığını belirtelim.

Bebelere Organik Meyveli Öğünler

Bebekler ilk 6 ay boyunca bütün ihtiyaçlarını anne sütünden karşılarken, altıncı aydan sonra bu ihtiyaçları ek gıdalarla desteklemek gerekiyor. Bebek mamalarında organik ürünleriyle dikkat çeken **Hipp**, şimdi de bol meyveli ve tahıl içeren yüzde yüz organik bir mamayı piyasaya sürdü. Lif ve mineral yönünden oldukça zengin olan Hipp'in bu ürünü, güçlü kemik ve diş gelişimi için gerekli kalsiyumu da sağlıyor.

Alış-Değiş Zamanı!

Hepimizin dolabının bir köşesinde giymediğimiz ama bugüne kadar da birilerine vermeye kıyamadığımız giysiler vardır. Peki ya bu kıyafetleri başka kıyafetlerle değiştirme imkânınız olsaydı, ne yapardınız? İşte tam da bunu hayata geçiren ve "**swishing**" olarak bilinen etkinlik, şimdi Türkiye'ye de uyarlandı. İlki Haziran ayında Bölgesel Çevre Merkezi REC Türkiye Ankara ofisinde yapılan 'Alış&Değiş' etkinliğinin ikincisi, 5 Ekim'de REC Türkiye İstanbul ofisinde gerçekleşecek. Bilgi için: www.rec.org.tr

15 EYLÜL 2012
20 OCAK 2013
Brigitte Kowanz
Küratör: Kathleen Forde

Uzun Sözün Kıyası, 2012, Neon, MDF. Sanatçı ve Atelier Brigitte Kowanz izniyle. Fotoğraf: Tobias Pliz

Uzun Sözün Kıyası

Avusturyalı sanatçı Brigitte Kowanz'ın "Uzun Sözün Kıyası" sergisinde, sanatçının daha önce de pek çok eserinde kullandığı dil, neon, ayna yansımaları ve Mors alfabesinden oluşan anlatımı Borusan Contemporary sergi mekânlarını sonsuzluğun manzarasına dönüştürüyor.

Sonlu bir alana yerleştirilen farklı parçalar, bir araya gelip kendilerinden daha büyük bir bütün yaratıyorlar. Sergi, sanatseverleri tek bir anın ve tek bir eserin yaşatamayacağı kadar büyük, estetik ve felsefi bir yolculuğa davet ediyor.

"Uzun Sözün Kıyası", sanatçının sergiye ismini veren yeni bir çalışmasının da içinde yer aldığı güncel eserlerden oluşuyor.

Enerjiyi Üretecek ve Öğretecek

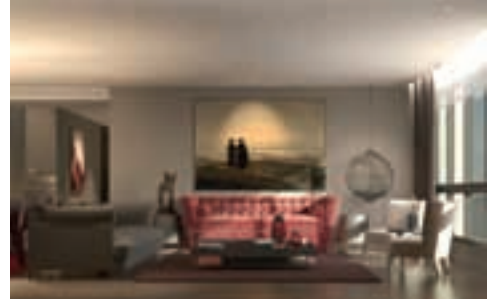
İstanbul Kalkınma Ajansı'nın desteği ile harekete geçen Eyüp Belediyesi, "Yeşil Bina Sertifikasyon Sistemi Kurulması" projesinde önemli bir adım attı. Belediye, proje kapsamında Eyüp Osmanlı Parkı içerisinde "enerji verimlilik sınıfı yüksek" prototip "yeşil bina"nın inşasına başladı. Bina, güneş panelleri ve bahçesinde yer alacak rüzgâr tribünleri ile hem kendi, hem de diğer belediye hizmet binalarının kullanacağı enerjiyi üretecek. "Yeşil bina"nın, enerji üretiminin dışında Eyüplülere, enerji verimliliği eğitiminin verildiği bir tür okula dönüşmesi de planlanıyor.

Vekillere Tabiat Mektubu

Buğday Derneği'nin de içinde bulunduğu Tabiat Kanunu İzleme Girişimi'nin, yeni yasama yılında görüşülecek Tabiat Kanunu için geçen ay başlattığı, milletvekillerine mektup gönderme kampanyasına bu ay da devam edilecek. Girişim, Temmuz-Ağustos aylarında Avrupa Birliği'nin yetkili mercilerine bu tasarıdan duyduğu endişeleri dile getiren mektubu iletmış, bireysel olarak da bu mektupların gönderilmesi çağrısında bulunmuştu. Girişim, 5 Haziran 2012'de TBMM Çevre Komisyonu'ndan geçen ancak TBMM'nin tatile girmesi nedeniyle Genel Kurul'da henüz görüşülme-yen Tasarı'nın mevcut haliyle yasalaşması durumunda Türkiye'deki doğal yaşam alanlarının ve biyolojik çeşitliliğin kaybedileceği görüşünde. Milletvekillerine gönderilecek mektubun bir örneğine <http://www.bugday.org> adresinden ulaşabilirsiniz.

Soyak'tan Sürdürülebilir Konutlar

Çevre dostu binalar Türkiye'de de hızla yaygınlaşıyor. Bunların son örneklerinden biri de **Soyak Mavişehir Optimus** ve **Soyak Soho** projeleri. Projelerin en önemli özelliği, Amerikan Yeşil Binalar Konseyi (USGBC) tarafından geliştirilen ve gönüllü başvuru yapılarak sahip olunan **LEED sertifikasına** sahip olmaları. İnşaat esnasında ve sonrasında kaynakların sürdürülebilirliğine azami ölçüde dikkat edildiği duyurulan projelerde, bitkilendirme çalışmaları esnasında, yerel ve adapte olmuş bitkiler seçilerek, su tüketiminin ve kimyasal gübre kullanımının en aza indirgenmesi de

hedeflenmiş. Tasarruflu su armatürleri ve yağmur suyunun toplanarak sulamada kullanılması gibi geri kazanım sistemleri de projenin diğer çevre dostu özellikleri arasında...

Göl Yoksa Burdur da Yok!

Vaillant ve Doğa Derneği işbirliğiyle gerçekleştirilen "**Burdur Gölü'nü Kurtarma Projesi**", 18-19 Eylül tarihlerinde düzenlenen bir basın gezisiyle yerinde tanıtıldı. Proje kapsamında Burdur'da iki köyde ve Burdur merkezde üç damla sulama

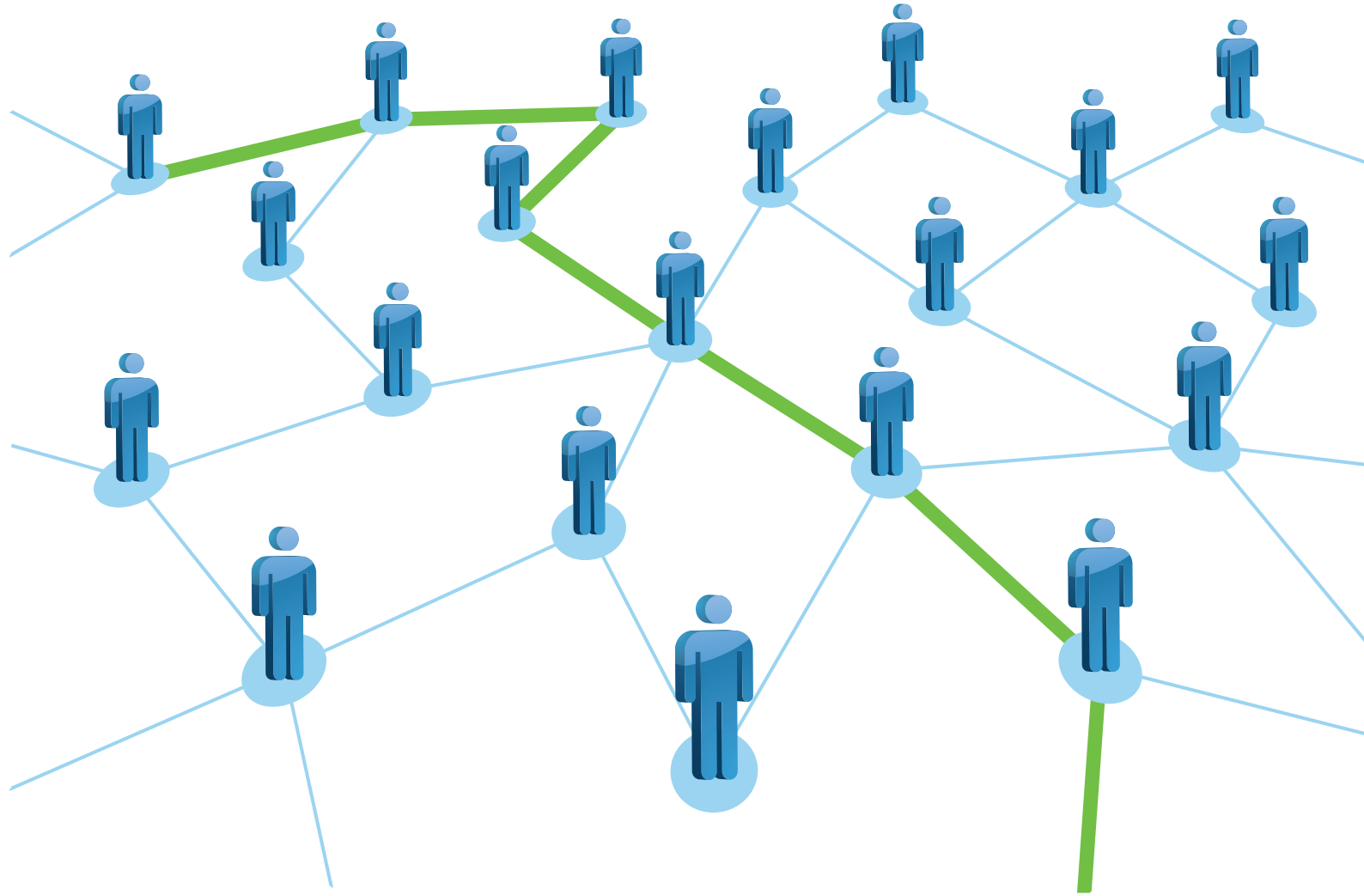

pilot alanı oluşturuldu. Damla sulama, salma sulamaya oranla yüzde 35-60 oranında su tasarrufu sağlıyor. Havzanın tamamında damla ve yağmurlama sulamaya geçildiğinde tasarruf edilecek su miktarı 62,6 milyon metreküp buluyor. Bu rakam, gölün çekilme nedeniyle 2010-2011 yılları arasında kaybettiği suyun yaklaşık 1,5 katına tekabül ediyor.

Pilot bölgelerde üretim yapan çiftçiler damla-yağmurlara sulama yöntemlerine geçiş ile kullanılan su miktarında tasarruf etmenin yanında işgücünden de tasarruf ettiklerini söylüyor. Çiftçiler ayrıca ürün kalitesinde de artış yaşandığını vurguluyor.

1975'ten bu yana Burdur Gölü sahip olduğu suyun yaklaşık üçte birini kaybetti. Bu süreçte göl seviyesinde 12 m 25 cm'lik bir alçalma meydana geldi ve gölün yüzey alanı 228 km²'den 153 km²'ye geriledi. Burdur Gölü'nün 2010-2011 yılları arasında kaybettiği su miktarı ise 45 milyon m³ olarak hesaplanıyor. Bir damacanada 19 litre su olduğu dikkate alındığında, Burdur Gölü'nün son bir yılda kaybettiği suyu depolamak için 2 milyar damacanadan fazlası gerekiyor.

A greener way to ship

Taşımanın yeşil yolu

TURKEY MAIN OFFICE

Basın Ekspres Yolu, Cemal Ulusoy Caddesi Enco 2 Plaza, No: 57 K:3 34197 Yenibosna-İSTANBUL

Tel: +90 212 444 22 88 - Fax: +90 212 438 58 30

E-mail: info@batulogistics.com Web: www.batulogistics.com

Greendex anketi dört yıldır tüketicilerin yeşil eğilimlerini ölçüyor. National Geographic dergisi ve Kanada merkezli GlobeScan araştırma şirketi tarafından yürütölen araştırma, gerçekten ilginç sonuçlar ortaya koyuyor. En yeşil tüketiciler Brezilya'da; Amerikalılar berbat durumda; Çinliler kömür yakmalarına rağmen hiç fena değiller; uygar Kanadalılar ise nal topluyor desek inanır mısınız? Araştırmanın bir diğör önemli sonucu da, yeşil tüketicilerin girdikleri bu yeni yolda tek başına yürümek istememeleri. Zaten kim yalnızlığı sever ki!

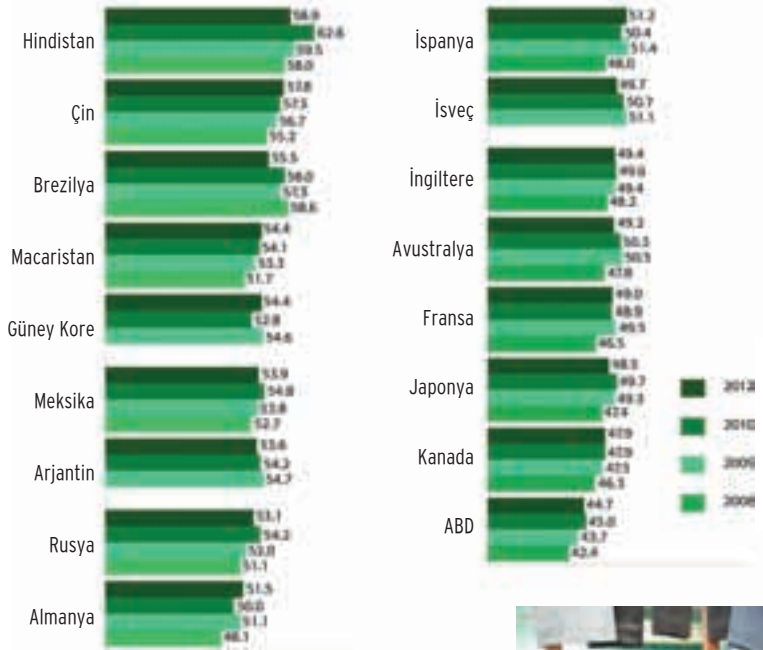
 Balkan TALU

Küçük bir soruyla başlayalım: Küresel bazdaki tüketim alışkanlıklarını gözünüzde şöyle bir canlandırın. Sizce en yeşil tüketiciler hangi ülkelerde- dir? ABD’de mi, Çin’de mi? Brezilya’da mı, Kanada’da mı? Hindistan’da mı, Almanya’da mı? Bazılarımızın gözü özellikle güneşe yönelik yeni yatırımlarından ötürü Almanya’ya kaymış olabilir. Veya **Vancouver** dünyanın en yaşanılabilir şehirlerinden biri seçildiği için aklımıza Kanada da gelmiş olabilir. Çin’i hemen en alt sıralara attınız değil mi? O zaman size **National Geographic** ve Kanada merkezli **Globescan** şirketlerinin yaptığı Greendex araştırmasına göre, en yeşil tüketiciler **Hindistan, Çin ve Brezilya**’da dersek, ne buyurursunuz? Peki, Kanada’nın 17 ülke- lik bir listede 16. sırada olduğunu söyle- sek?

Sizler ufaktan tek kaşınızı kaldırmadan önce hemen belirtelim. Greendex, küresel bazda tüketicilerin yeşil eğilimlerini ölçen en önemli araştırmalardan biri olarak anılıyor. Dört yıl önce 14 ülkede başlayan ve en son 2010’da 17 ülkede yapılan **Green- dex** araştırması kapsamında, her bölgede 1000’er kişinin katıldığı anketler yapıldı. Hemen söyleyelim, bu araştırmaya henüz Türkiye dahil edilmiş değil. Bunun sebebi veri eksikliği midir, yoksa Türk tüketicisi- nin yeşille bağının zayıf olduğunun düşünülmesi midir bilemiyoruz. Ama dört yıllık sürecin sonuçlarına baktığımızda, sürdürülebilir tüketim alışkanlıkları konusun- da hâlâ gidilecek çok yol olduğu açık bir şekilde görülüyor. Şimdi isterseniz, anket sonuçlarına daha yakından bir göz atalım. Dört sene içinde tüketicilerin yeşil puan- ları karşılaştırıldığında, 17 ülkenin sadece beşinde pozitif bir seyirden söz edebiliyo- ruz. Hatta 9 ülkenin tüketici eğilimlerinde negatif bir eğilim bile söz konusu. Ancak 2012 yılı anketinin en dikkat çeken yanı, yüksek puanların, enteresan bir şekilde, sırasıyla Hindistan, Brezilya ve Çin gibi gelişmekte olan ülkelere gelmiş olması. Tahmin edebileceğiniz gibi en düşük pu- anlar da gelişmiş ülkelere, en başta da **ABD ve Kanada**’dan...

Bu noktada özellikle gelişmiş ülkelerin ekolojik ayakizlerinin epey büyük oldu-

GENEL LİSTE

ğunu dikkate almak gerekiyor. Özellikle Hindistan, Brezilya ve Arjantin gibi gelişmekte olan ülkeler, ekonomik krizleri atlatıp yeni yeni büyümeye başladıkları için, daha küçük ayakizlerine sahipler. Greendex araştırmasının yapılmaya baş- landığı 2008 yılından beri, ABD, Kanada, Japonya ve Fransa gibi gelişmiş ülkelerin tüketicileri ise, sürdürülebilirliği hâlâ en az özümsemiş bireyler olarak duruyorlar. Bu yüzden hem genel listede, hem de alt başlıklardaki derecelendirmelerde geliş- miş ülkelerin puanları epey düşük.

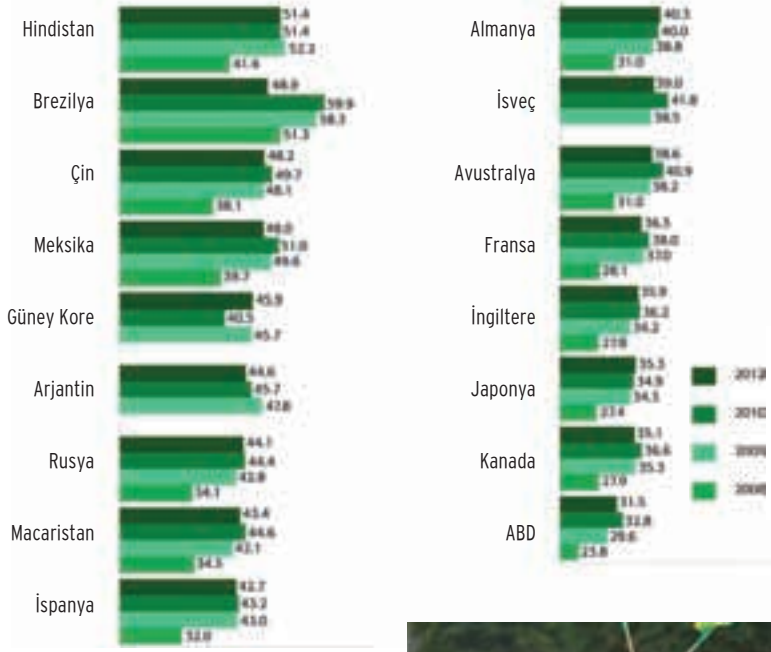
Sorunu Yaşayanlar Daha Duyarlı

Greendex araştırmasında yüksek puanlar alabilmek için duyarlılığımızın da biraz yüksek olması gerekiyor tabii ki. Çevresel sorunlar hakkında en fazla endişe duyan ülkeler, günlük yaşamlarında da doğayı tahrip eden eylemlerden kaçınmaya çalışıyor. Örneğin, Meksika Brezilya, Çin ve Hindistan gibi ülkelerin vatandaşları, iklim değişikliği, hava-su kirliliği ve biyo- çeşitliliğin azalması gibi sorunların insan sağlığı üzerindeki etkileri gibi konularda endişe taşıyor. ABD, Fransa, İngiltere gibi ülkelerin öncelikli gündem maddeleri ise

2012 yılı anketinin en dikkat çeken yanı, yüksek puanların, enteresan bir şekilde, sırasıyla Hindistan, Brezilya ve Çin gibi gelişmekte olan ülkelere gelmiş olması. Tahmin edebileceğiniz gibi en düşük puanlar da gelişmiş ülkelere, en başta da ABD ve Kanada’dan...

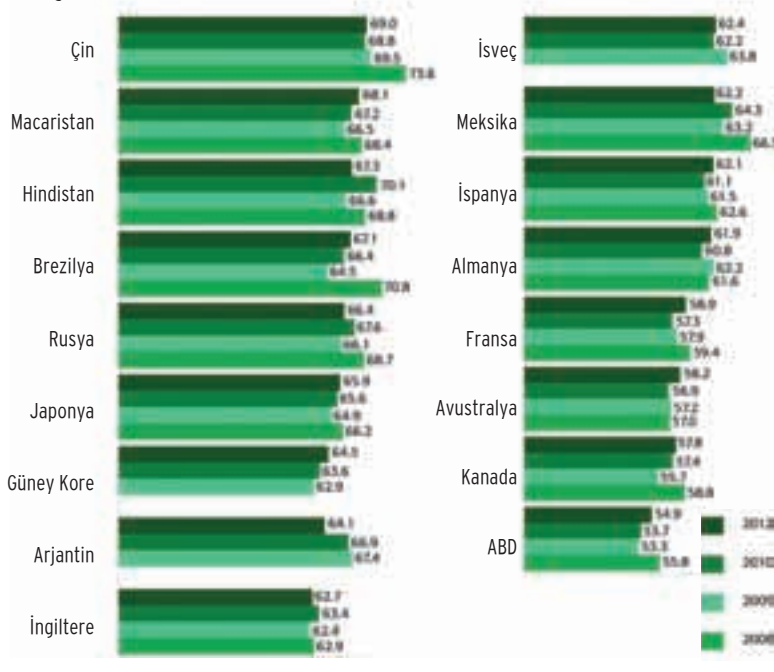
KONUT

Brezilya, Çin, Güney Kore, Meksika ve Rusya gibi ülkelerde toplu ulaşım kullanımı artıyor ama Fransa, Kanada, Avustralya ve ABD gibi ülkelerde giderek düşüyor.

ULAŞIM

enerji fiyatları, ekonominin durumu ve yakıt temini olarak sıralanıyor.

Greendex araştırması konut giderleri, ulaşım, gıda ve genel ürünler (goods) alt başlıkları altında toplanmış. İlk alt başlık olan konut harcamalarında, en büyük kalemlerden biri ise evsel ısıtma uygulamaları. Bu konuda sürdürülebilirlik açısından en yüksek puanı **Hindistan, Brezilya, Çin** ve **Meksika** tüketicileri alıyor. Küresel olarak en baskın enerji kaynağı ise doğalgaz. Öte yandan Çin'de ankete katılan tüketicilerin yüzde 40'ı hâlâ kömür kullandığını söylüyor. Gelişmiş ülkeler arasında sayılmadığı için şimdilik listelerde üst sıralardaki yerini koruyabilen Çin, gelişmiş ülkeler sınıfına geçtiğinde de kömür ısrarını sürdürürse, birdenbire kendini ABD ve Kanada gibi ülkelerle yanyana bulabilir. Konut giderleri arasındaki en önemli kalemlerden biri de havalandırma, ısıtma ve soğutma üniteleri. Meali, evinizde klima kullanıyorsanız yeşil puanınız epey bir düşebiliyor. Özellikle Japonya, Güney Kore, Çin ve ABD gibi ülkelerde klima kullanımı oldukça yaygın. Ortalama sıcaklığın yüksek olduğu İspanya'yı saymazsak, Avrupa'da ise klimalara çok fazla itibar edilmiyor.

Konut giderleri arasında yeşil puanı en yüksek ülkelerden biri de Brezilya. Greendex'in konut giderleri listesinde ikinci sırada olan Brezilya, biyoyakıta yönelik yatırımları sayesinde, üst sıralara yükselebiliyor. Son dönemde yaptıkları yeşil elektrik yatırımlarıyla Greendex'te en hızlı yükseliş sağlayan ülkeler ise Güney Kore ve Almanya.

Binalarda enerji verimliliğine yönelik yapılan tadilatlar ve enerji tasarrufu sağlayan ürünlerin kullanımının giderek daha fazla tercih edilmesi de, tüketicilerin yeşil puanlarını artıran diğer faktörler haline gelmeye başladı. 17 ülkenin 15'inde anketi cevaplayan bireylerin önemli bir bölümü, binalarında enerji tasarrufuna yönelik tadilat yapmış görünüyor. Avustralya, Almanya ve Hindistan'da en dikkat çekici trendlerden biri de enerji tasarrufu yapabilen LCD televizyon tüketiminin artması. Bu bilgi, söz konusu ülkelerin puanlarının artmasında en büyük etkenlerden biri olarak sayılıyor.

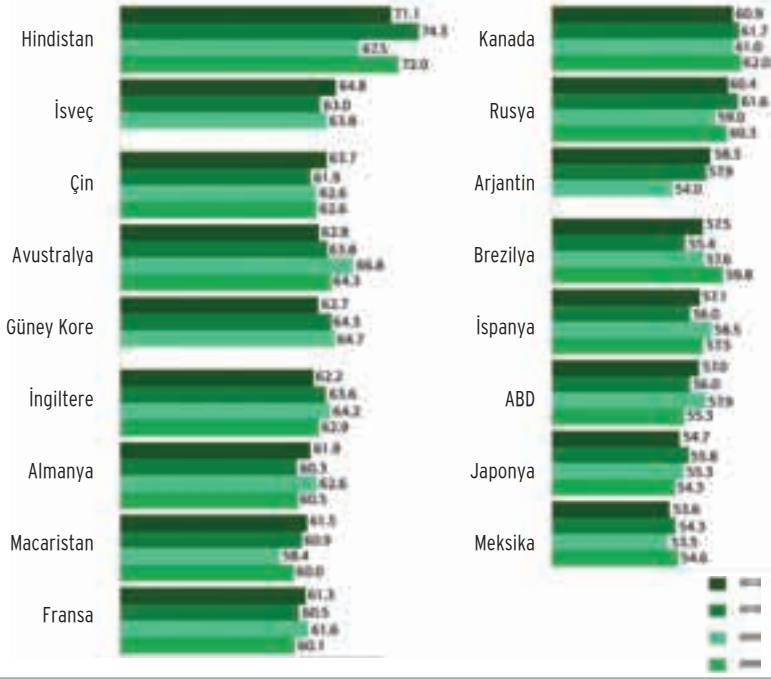
Greendex anketine katılan vatandaşlar için en çetrefilli konulardan biri de ulaşım. Ulaşım konusundaki tercihler değerlendirilirken dikkate alınan iki temel veri, özel araba ve toplu ulaşım. Zira özellikle gelişmiş ülkelerde bir türlü gemenemeyen bir özel araba ve kamyon çılgınlığı devam ediyor. Sürdürülebilir ulaşımın en temel göstergelerinden biri sayılan toplu ulaşım kullanım oranları ise çok sayıda ülkede epey düşük. Brezilya, Çin, Güney Kore, Meksika ve Rusya gibi ülkelerde toplu ulaşım kullanımı artıyor ama Fransa, Kanada, Avustralya ve ABD gibi ülkelerde giderek düşüyor. Öte yandan Hindistan, Meksika, Rusya gibi ülkelerde insanlar, nihayet işyerlerine yakın evlere taşınmaya başlamışlar. Ulaşımında en yeşil ülke seçilen ülke ise Çin. Özellikle **bisiklet** kullanımının yaygınlığıyla ve iş yerlerine yakın mesafede yaşamayı seçen vatandaşlarıyla Çin, üst sıralara tırmanmayı hak ediyor.

Şişe Suyu Almanlara Yaramıyor

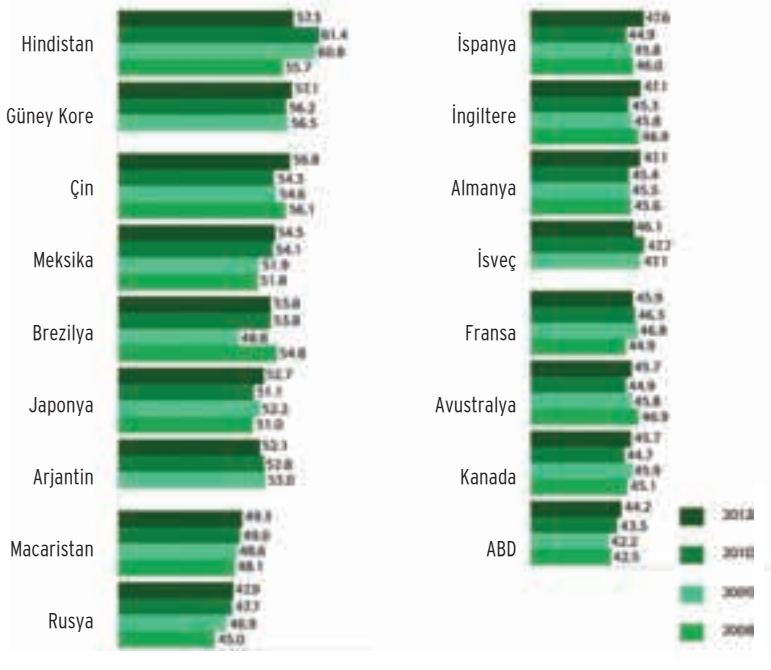
Gelelim gıdaya. Bu konuda puanlar dokuz ülkede yükselmiş, sekiz ülkede ise düşmüş. Hindistan'ın puanlarında nispi bir düşme görülse de, gene de en az et tüketen ülkelerden biri olduğu için birinciliğini koruyor. Zira Arjantin, Brezilya, Meksika gibi ülkelerin vatandaşları haftada en az bir kere et tükettiğini açıklıyorlar. Bu yüzden gıda konusunda en düşük puan alan ülkeler arasında da ABD, Japonya ve Meksika yer alıyor. Japonya'nın alt basamaklara yerleşmesinin temel sebeplerinden biri de yoğun deniz ürünleri tüketimi. Gıda maddesindeki en sevindirici gelişme ise yerel gıda tüketiminin giderek yaygınlaşması. Rusya, Çin, Almanya ve Avustralya giderek daha fazla yerel gıda tüketen ülkeler arasında sayılıyor. Evlerinde yaz kış klima kullanan İspanyollar, deniz ürünleri tüketiminde Japonları bile geçmiş durumdalar. Bu yer değiştirmede en büyük etkenlerden biri de, 2011 yılındaki tsunamiden sonra Japonya'da deniz ürünleri tüketiminin azalmış olması. Gıda tüketimindeki en dikkat çekici maddelerden biri ise şişelenmiş su kullanımı. Şişelenmiş su kullanımı konusunda şampiyon ülkelerin başında Almanya geldiği

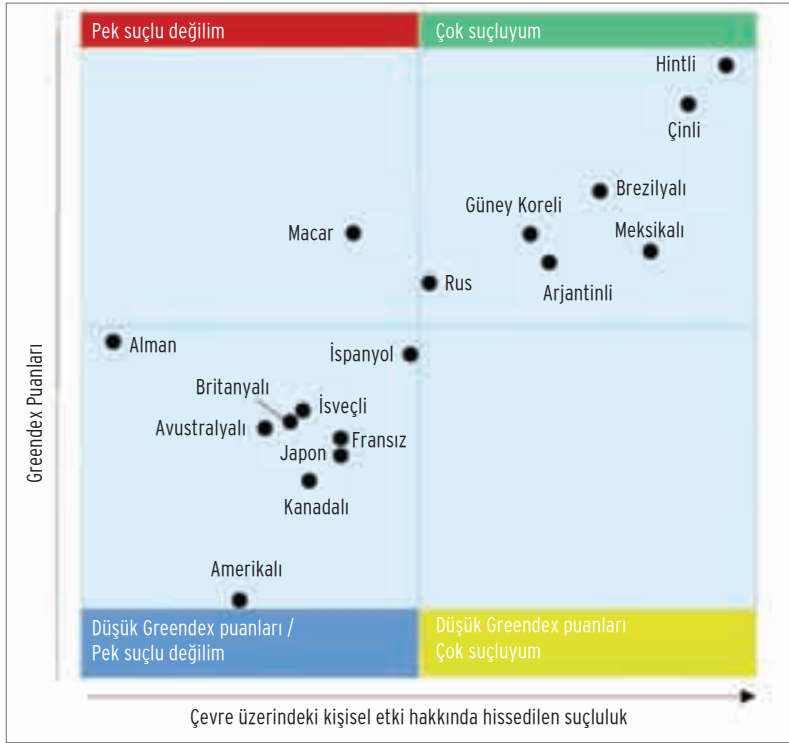
Gıda maddesindeki en sevindirici gelişme ise yerel gıda tüketiminin giderek yaygınlaşması. Rusya, Çin, Almanya ve Avustralya giderek daha fazla yerel gıda tüketen ülkeler arasında sayılıyor.

GIDA

GENEL TÜKETİM

Birçok ülkede kendini yeşil olarak tanımlayan yurttaş sayısıyla o ülkenin yeşil olma yüzdesi arasında epey bir uçurum olabiliyor. Mesela Meksika'da ankete katılan yurttaşların yüzde 73'ü kendini yeşil olarak tanımlarken, Greenindex puanlamasına göre bu ülkedeki yeşil tüketici oranı sadece yüzde 32.

için, bu veri onların Greenindex puanlarını epey aşağı (sıralamada yedinci basamağa kadar düşmüş durumdadır) çekiyor. Greenindex puanlarının en fazla genel tüketim maddeleri kaleminde yükseldiğini söylesek abartmış olmayız herhalde. Bu kaleminde 17 ülkeden 12'sinin puanı yükselmiş durumda. Sözcüme 16 ülkenin katılımcılarının büyük bir çoğunluğu bozulan bir ürünü tamir ettirmeye çalışıyor. 2010 yılından itibaren ABD, Çin ve Hindistan gibi ülkeler giderek daha fazla ikinci el ürünlere yönelmiş durumda. 2012'de Arjantin, Güney Kore ve Rusya da bu eğilime epey bir ayak uydurmuşa benziyor. Ankete katılan ülkelerin çoğu yeniden kullanılabilir ürünleri tercih ediyor. Üç kıtadan yedi farklı ülkede dayanıklı ve yeniden kullanılabilir poşetler kullanılmaya başlanmış durumda. Bu konuda öncü ülkelerin başında ise Fransa geliyor. Öte yandan televizyon, Greenindex puanlarını en aşağı çeken değişkenlerden biri. Özellikle ABD'li tüketiciler arasında bir evde dört televizyon bulunduğunu söyleyen katılımcılar var. Gelin de **Neil Postman**'ın "*Televizyon Öldüren Eğlence*" kitabını hatırlamayın şimdi...

Ben Yapıyorum; O Niye Yapmıyor?

Yeşil tüketici dediğiniz ne yapar? Enerji tasarrufu yapmaya, yeşil ürün almaya, atıklarını minimize etmeye çalışır. Greenindex anketinin katılımcıları da yeşil tüketicileri bu şekilde tanımlıyor. Araştırmaya katılan bireylere yeşil tüketiciyi tanımlayan sıfatlar sorulduğunda ise sırasıyla "**sorumlu, duyarlı, akıllı ve sağlıklı**" nitelendirmelerini yapıyorlar. Bu yüzden ülkelerde kendini yeşil olarak tanımlayan yurttaş sayısıyla o ülkenin yeşil olma yüzdesi arasında epey bir uçurum olabiliyor. Mesela Meksika'da ankete katılan yurttaşların yüzde 73'ü kendini yeşil olarak tanımlarken, Greenindex puanlamasına göre bu ülkedeki yeşil tüketici oranı yüzde 32. Japonya ve Güney Kore'nin bu konuda biraz daha tutarlı olduğunu gözlemleyebiliyoruz. Japonya'da yeşil olduğunu söyleyenlerin oranı yüzde 39 iken, endekste ortaya çıkan rakam yüzde 36. Güney Kore'de ise kendini yeşil olarak tanımlayanların oranı yüzde 32'yken endekste yer alan oran yüzde 30.

Çalışmada yeşil tüketicilerin karakteristiği anlaşılmaya çalışılırken, en kilit sonuçlardan biri de, katılımcıların kendilerini kalabalıklar içinde çok fazla yalnız hissetmemek istemeleri. Kısacası insanlar kendi gösterdikleri çabayı başkalarından da görmeyi bekliyorlar. Bu arada müşteri her daim haklı olduğu için, tüketici dediğiniz kişi de somut seçenekler görmek istiyor. Bu konuda bize seçenek sunmak da devlet ve şirketlere düşüyor. Özellikle 2010 yılı verileri dikkate alındığında, kimsenin artık yeşil badanaya tahammülü olmadığını da hatırlatmak gerekiyor. Tüketici dediğiniz ne kadar duyarlı olursa olsun, moda da uymak istiyor. Bu yüzden yatırımcıların bir an önce ürün ve hizmet seçeneklerini çeşitlendirmeleri gerekiyor. Bizden hatırlatması... ○

DENEYİM

Kusursuz derecede çevre dostu bir ürüne sahip olmak ister misiniz? UPM kağıtları sürdürülebilirliğin her koşulunu yerine getiriyor. Geniş bir yelpazeye sahip olan FSC sertifikalı kağıtlarımız, atık kağıttan ve sürdürülebilir şekilde yönetilen ormanlardan sağlanan odun elyafından üretiliyor. UPM kağıtları düşük karbon salımı seviyesine, tamamen geri dönüştürülebilir niteliğe ve biyo-çözünürlük özelliklerine sahip.

UPM, sizin seçiminiz... www.upmpaper.com

Hollanda ve Türkiye Sürdürülebilirlikle Bağlanıyor

Bu yıl Türkiye ve Hollanda arasındaki diplomatik ilişkilerin kuruluşunun 400. Yıl dönümü çeşitli etkinliklerle kutlanıyor. Bu çerçevede düzenlenen etkinliklerden biri de, İstanbul Ticaret Odası ve Hollanda Kraliyeti Başkonsolosluğu'nun 7 Kasım'da düzenleyeceği, "Bir rekabet avantajı olarak sürdürülebilirlik" temalı seminer olacak. CSR Consulting ile birlikte Matra Fonu çerçevesinde düzenlenen toplantı öncesinde, İstanbul Ticaret Odası Başkanı Murat Yalçıntaş, Hollanda İstanbul Başkonsolosu Onno Kervers ve CSR Consulting Turkey kurucularından Özlem Çevik Koper, Hollanda Başbakanı Mark Rutte ve çok sayıda önemli iş insanının katılımı beklenen etkinlik konusundaki fikirlerini EKOIQ'ya anlattı.

 Barış DOĞRU

 Özgür GÜVENÇ

Türkiye ve Hollanda arasındaki diplomatik ilişkilerin kuruluşunun 400. yıldönümü çerçevesinde düzenlenen etkinliklerden biri de, İstanbul Ticaret Odası ve Hollanda Kraliyeti Başkonsolosluğu'nun 7 Kasım'da düzenleyeceği, "Bir rekabet avantajı olarak sürdürülebilirlik" temalı seminer olacak. Neden bu konuda bir etkinlik düzenlemeye karar verdiniz?

Murat Yalçıntaş: Bu konuda bir etkinlik düzenlemeye karar verdik çünkü ilişkilerimizin 400. yıldönümünü ancak böylesi bir faaliyet tam manasıyla yansıtabilirdi. Sizlerin de çok iyi hatırlayacağı gibi Türkiye ile Hollanda'nın resmi ilişkilerini başlatan süreç, ticari ilişkileridir. Özellikle 1500'lü yılların ikinci yarısından itibaren iki ülke tüccarlarının faaliyetleri çok ileri safhaya ulaşmıştı. Denizcilikteki gücünü ticaretin emrine veren Hollanda, Akdeniz'deki yeni pazarlara Osmanlı ile birlikte girmişti. Bunun tabii bir sonucu olarak da iki ülke, 1612 yılında, yani ilişkilerimizi resmen başlattığımız tarihte bir anlaşma imzalamıştı. Böylece Hollanda bayrağı taşıyan gemiler ve Hollandalı tüccarlar, Osmanlı limanlarına ve şehirlerine güven içinde gelerek, aktif ticaret yapmaya başlamışlardı.

Dün, 1612'de, Osmanlı ile Hollanda'yı bir anlaşma imzalamaya ikna eden husus, her ikisinin de birbirine sağladığı avantajlardı. Hollanda, iyice artan uluslararası rekabette sahip olduğu teknolojik ve ticari gücü Osmanlı ile paylaşıırken, Osmanlı da her ülkenin girmeye can attığı pazar ve limanlarını Hollandalılara açıyordu.

Buradaki gerçek şuydu: Bir ilişkiyi sürdürülebilir kılan, o ilişkiden tarafların karşılıklı olarak sağladıkları faydadır. Dün biz bunu başardık. Bugün de küresel ekonomi ve ticaretin üstünlük kazandığı bir dönemde, aynı şekilde devam ettirebiliriz. Şunu da belirtmeliyim: Hollanda'nın

Murat Yalçıntaş: "Türkiye ve Hollanda arasında işbirliğinin güçlü bir şekilde gelişebileceği sektörlerin başında enerji geliyor. Ciddi bir büyüme trendine giren Türkiye'nin enerji ihtiyacı her gün artıyor. Dolayısıyla yenilenebilir enerji alanında bir atılım gerçekleştirilmesi isabetli olacaktır"

İstanbul Başkonsolosluğu ile Odamız arasında imzalanan "**vize kolaylaştırma anlaşması**" da ticari ilişkilerimize yeni bir soluk getirecektir. Bu anlaşmadan olumlu yönde etkilenecek ticari ilişkilerimiz ise, iş adamlarımızın işbirliği alanlarında bilgi sahibi olmasıyla çok daha ileri düzeye çıkacaktır. Şunu biliyorum ki, İstanbul Başkonsolosluğu ve **CSR Consulting** ile birlikte **Matra Fonu** çerçevesinde düzenlenen etkinlik de işte bunu sağlayacak ve iş dünyalarımızı birbirine daha fazla yaklaştıracaktır.

Özlem Çevik Koper: Bir rekabet avantajı olan çevresel, toplumsal ve ekonomik sürdürülebilirlik standartlarını Türk şirketlerinin benimsemesinin artık tam zamanı diye düşünüyoruz. Küreselleşmenin bir sonucu olarak şirketler için sürdürülebilirlik yönetimi artık bir zorunluluk haline geldi. Sürdürülebilirlik bir halkla ilişkiler yönetimi konusu değil ekonomik performansı da etkileyen bir megatrend ve buna uyum sağlayabilmek için şirketler sürdürülebilirliği iş stratejilerinin odağı haline getiriyorlar. "Bir Rekabet Avantajı Olarak Sürdürülebilirlik" etkinliğini gerçekleştirmemizdeki

amaç ülkemizde iş dünyasının bu yeni paradigmayı daha iyi algılamasına katkıda bulunabilmek. Etkinlik sırasında gerçekleşecek Hollanda ve Türkiye'deki öncü şirketlerin sürdürülebilirlik yönetimi konusundaki bilgi alışverişinin tüm katılımcılara fayda sağlayacağına inanıyoruz.

Onno Kervers: Bu yıl Hollanda Kraliyeti ve Türkiye Cumhuriyeti olarak diplomatik ilişkilerimizin 400. Yılı'nı kutluyoruz. Bu çerçevede toplumsal, ekonomik, kültürel ve akademik faaliyetler düzenliyoruz. Bu arada bireyler arası buluşmalar ve üst düzey ziyaretler de organize ediyoruz ki ülkeler arası ilişkiler daha da güçlensin ve uzmanlık, kültür, birikim alışverişi ve bununla beraber ticaret ve yatırımlar da artsın. Bu etkinlikler ülke ilişkilerini geliştirdiği gibi uzun vadeli, sürdürülebilir ortaklıklar da kurulmasını sağlamaktadır.

Türkiye ve Hollanda arasındaki ekonomik ilişkiler uzun bir geçmişe dayanıyor ve bu ilişkiler gelişmeye devam ediyor. Son 10 yılda, Hollanda ve Türkiye arasındaki ticaret hacmi 2 milyar dolardan 7,2 milyar dolara çıktı. 2005 yılından beri Türkiye'ye yapılan uluslararası yatırımların

yüzde 18'i Hollandalı şirketlere ait ve bu konuda birinci sıradalar.

Kurumsal sürdürülebilirlik giderek daha fazla önem kazanmışken, uzun vadede de ekonomik gelişimi sağlamak için ve sürdürülebilirlik alanında hem Hollanda hem de Türkiye'de yaşanan somut gelişmelerden ötürü, CSR Danışmanlık ve İTO ile, "Bir Rekabet Avantajı Olarak Sürdürülebilirlik" konferansını düzenlemeye karar verdik. Konferansı özellikle Hollanda Başbakanı ve Dış Ticaret Bakanı'nın ziyaretiyle aynı zamana denk getirdik. 6-8 Kasım 2012 tarihleri arasında gerçekleşecek bu ziyarete bir CEO Heyeti de eşlik edecek. 7 Kasım'daki seminerde, sürdürülebilirlik hem Hollanda hükümeti hem de iş dünyası için çok önemli bir başlık olduğundan, şirketler arası bilgi aktarımı yapılması ve ticari bağların güçlendirilmesi hedeflenmektedir.

Şirketlerin kurumsal sosyal sorumluluk faaliyetlerini iyi raporlaması hem ilgili tarafların kurumlarla bağının güçlenmesini, hem de firmaların paydaşlarından geribildirim alarak kendilerini güçlendirmelerini sağlıyor. İktisadi İlişkiler Bakanlığı da, Hollandalı şirketlere **Şeffaflık Ölçütü** (Benchmark) çerçevesinde Kurumsal Sosyal Sorumluluk (KSS) faaliyetlerini raporlayan kurumlara yeni açılımlar yapma imkânı sunuyor.

Aviva Yatırım'ın 2010 tarihli bir araştırmasına göre Hollanda Borsası'nda faaliyet gösteren orta, büyük ve mega ölçekli sermayeye sahip şirketlerin yüzde 71'inin tam sürdürülebilirlik beyanı var. Hollanda dünya borsa bileşenleri içinde sürdürülebilirlik şeffaflığı alanında bir numaraya yerleşti.(Kaynak: <http://www.scribd.com/doc/97521377/Trends-in-Sustainability-Disclosure-Benchmarking-the-World%E2%80%99s-Composite-Stock-Exchanges>)

Bu yüzden Hollanda ileriye dönük

Murat Yalçıntaş:
"Bir ilişkiyi sürdürülebilir kılan, o ilişkiden tarafların karşılıklı olarak sağladıkları faydadır. Dün biz bunu başardık. Bugün de küresel ekonomi ve ticaretin üstünlük kazandığı bir dönemde, aynı şekilde devam ettirebiliriz"

olarak inovasyonlar geliştiren kimliğiyle sürdürülebilirlik gündemini diğer iş ortaklarıyla beraber ileriye taşıyabilir. Buna ek olarak merkezi hükümet de "Sürdürülebilir Kamu Tedariki Programı" vasıtasıyla sürdürülebilir alımlar için örnek teşkil ederek pazara sürdürülebilir ürünlerin girişini teşvik etmek istiyor. KSS, Hollanda hükümetinin bütün diplomatik ve ticari misyonlarının temel standardı haline gelmiş durumda. Hükümet tarafından düzenlenen ticaret ve yatırım ziyaretlerinde de KSS ayağı sürekli olarak teşvik ediliyor. Hükümet tarafından verilen destek, şirketlerin pozitif KSS seyrinin olup olmamasına göre devamlılık gösteriyor veya göstermiyor çünkü Hollanda bu konuda öncü rolü oynadığına inanıyor. Bu yüzden Türkiye koşullarının tam anlaşılması, hem Hollandalı hem de

Türk şirketlerin tedarik zincirlerini başarılı bir şekilde KSS'ye göre uyarılma zorluğunu aşmaları için faydalı olacaktır.

Kimlerin katılımı bekleniyor etkinliğe?

Koper: Etkinliğin sürdürülebilirlik teması çerçevesinde Hollanda Başbakanı Sayın **Mark Rutte** de dahil, uzmanların ve lider firmaların katılımıyla interaktif bir seminer ortamında geçmesini bekliyoruz. Paralel oturumlarda da yine yetkin uzmanlarla beraber en iyi uygulama örnekleri ele alınacak. Katılımcılar, sürdürülebilirlik yönetiminin zorlukları, çelişkileri hakkında uzmanlara soru sorabilecekler. Seminerde hem bilgi ve birikim hem de tecrübeler şeffaflıkla paylaşılacak hem de katılımcılar uzmanlarla sohbet imkânı bulacak.

7 Kasım'daki etkinliğe 250 kişinin katılımını bekliyoruz. Etkinliği özellikle bir özel sektör buluşması olarak kurguladık. Amacımız sürdürülebilirlik yönetimi alanında işletmelerin kendilerine uyarlayabilecekleri, doğrudan tecrübeye dayanan yaşanmış kurumsal örneklerden faydalanması. Seminer, sürdürülebilirlik konusunu merak eden, birikimine arttırmak isteyen tüm yöneticilerinin katılımına açık. Bu faydalara ek olarak seminer sırasında katılımcılarla sürdürülebilirlik uygulamaları konusunda rehber materyaller de paylaşılacak. Bütün sektörlerde iş yapan farklı büyüklükteki şirketlerin hazırlamakta olduğumuz bu rehber kitaplarda yer alan güncel, pratik bilgilerden faydalanabileceklerini düşünüyoruz.

Bu etkinliğin nasıl faydalar yaratacağını öngörüyorsunuz?

Yalçıntaş: Öncelikle ifade etmeliyim ki, sanayi devriminin oluşum sürecinden beri Hollanda, ticari ve ekonomik birikimiyle göz dolduran öncü ülkelerden biridir. Aynı özel-

liği, sürdürülebilirlik ve kurumsal sosyal sorumluluk alanlarında da geçerlidir. İşte Hollanda'nın ve Hollandalı şirketlerin sahip olduğu bu deneyim ve birikim, bu toplantı vasıtasıyla Türk iş adamlarının istifadesine sunulabilecektir.

Hollanda Başbakanı Sayın Mark Rutte'nin de katılımlarıyla Odamızda gerçekleştirilecek etkinliğe, İstanbul iş dünyası tarafından büyük ilgi olacağını düşünüyorum. Özellikle sürdürülebilirlik konusunda önemli çalışmaları olan şirket yetkililerinden sürdürülebilirliği ve sürdürülebilir iş yapmayı dinlemek herkese yarar sağlayacaktır.

Hollanda'da temiz üretim ve genel olarak sürdürülebilirlik çalışmalarında oldukça yol kat etmiş firmaları var. Türkiye'de ise bu konu yeni yeni ele alınmaya başlandı ancak iktisadi ve sosyal olarak büyük bir gelişme ve büyüme süreci yaşıyor. Bu iki dinamğin nasıl bir etkileşim yaratacağını düşünüyorsunuz?

Yalçıntaş: Ben çok kalıcı ve pozitif bir etkileşim oluşturacağımı düşünüyorum. Çünkü Türk firmalarının bugün geçerli olan uygulamalara ulaşmaları için çok büyük süreçlerden geçmelerine gerek kalmayacak. Hollanda firmalarının engin birikimleri, bizim için önemli bir kalkış noktası olacaktır.

Biliyorsunuz, **temiz üretim**, insan ve çevre üzerinde olumsuz etkiler oluşturmadan üretmektir, bu yöndeki riskleri azaltmaktır. Temel olarak da, üretim süreçlerinde olabilecek sorunları, daha ortaya çıkmadan önlemektir. Bu yönüyle de temiz üretim, kirliliği daha oluşmadan önler. Böylece çevre ve insan dostu ürün yaklaşımını yerleştirir ve üretim maliyetlerinde büyük düşüşler sağlar. İşte Hollanda bu konuda çok güçlü bir geleneğe sahiptir. Türkiye'de de bu konuda çalışmalar yapan sivil toplum örgütleri ve şirketler

Onno Kervers:
“Hollanda şirketleri yeşil teknolojiler ve know how transferi konusunda oldukça aktif. Türkiye'de ise alternatif enerjiye yönelik yatırımlar her iki ülke için de fırsat teşkil edebilir. Bu bağlamda çok sayıda yatırım ve temiz üretim fonu Türkiye'ye kanalize edilebilir”

bulunuyor. Ama bu konudaki çalışmalar, henüz yaygın halde değil. İnanıyorum ki, Hollanda tecrübesi, Türkiye'de temiz üretim için büyük bir kapı aralayacaktır. Türk firmalarının hem üretim verimliliğini arttırmalarına, hem de onların çevre performanslarının gelişip rekabet avantajlarının oluşmasına katkıda bulunacaktır.

Kervers: Hollanda hükümeti hâlihazırda zaten temiz teknolojilere yönelik teşvikler veriyor. Vergi indirimlerinden faydalanan 400 maddelik son teknolojiler listesinde, geri dönüşüm cihazlarından kloruz kâğıt ağartımında kullanılan ozon üretim makinelerine kadar

her şeyi kapsıyor. Bu teknolojiler yaygınlık kazandıkça listenin altına doğru iniyorlar ve listeye yeni girişler yapılıyor.

Hollanda şirketleri yeşil teknolojiler ve know how transferi konusunda oldukça aktif. Türkiye'de ise alternatif enerjiye yönelik yatırımlar her iki ülke için de fırsat teşkil edebilir. Bu bağlamda çok sayıda yatırım ve temiz üretim fonu Türkiye'ye kanalize edilebilir. Böylece Türkiye artan enerji ihtiyacını alternatif kaynaklardan sağlayabilir ve sürekli olarak dışarıdan net enerji ithal etmenin yarattığı ekonomik yükten de kurtulur, doğal kaynaklarından daha çok faydalanır.

Bu arada Hollandalı şirketler de sürdürülebilirliği kendi iş modellerine entegre etmeye devam ediyorlar. Dolayısıyla ileriye dönük olarak yapılacak ortaklıklarda da diğer kurumların çevresel performansları bir ön koşul olarak ortaya çıkacak. Yüksek sürdürülebilirlik performansı gösteren Hollandalı şirketler aynı performansı diğer iş ortaklarından da bekleyecekler. Türk şirketleri de bu konudaki performanslarıyla hem küresel, hem de Avrupa arenasındaki performanslarıyla sıvılabilecekler. Şirketler bu konuya ekonomik büyüme ve kalkınmaya yönelik bir engel olarak değil, rekabet ve büyüme avantajı, tasarruf ve inovasyon fırsatı olarak görmeliler.

Sürdürülebilirlik çalışmaları için hazır ve kısa vadeli çözümlerden çok, uzun vadeli işbirlikleri daha verimli olduğu biliniyor. Bu ortak etkinliğin Hollanda ve Türkiye firmaları arasında böyle bir çalışmanın başlangıcı olmasını düşünüyor musunuz?

Kervers: Hollanda ve Türkiye çeşitlilik ve girişimcilik kültürünün yanı sıra bir inovasyon, yaratıcılık ve sürdürülebilirlik kültürünü de paylaşıyor. Bu ortak birikim hükümetler arası daha fazla işbirliği, ekonomik entegrasyon ve iş ortaklığına yol açabilir. Biz Hollandalılar, aslında sınırlı kaynaklara sahip bir ülke olarak, yaptığımız işlerin hem topluma, hem yatırımcılara, hem de çevreye faydalı olması gerektiğini düşünüyoruz. Bütün bu kıstasların hepsini birden sağlamak, büyük yatırımlar da gerektiği için, zor olabiliyor ama Hollandalı yatırımcılar da keşfetti ki, sürdürülebilirlik bazlı yatırımlar yeni inovasyonların, ürünlerin ve iş imkânlarının ortaya çıkması anlamına gelebiliyor.

Hükümet olarak, Hollanda firmalarının faaliyet gösterdiği ülkelerdeki yerel ortakları sürdürülebilirlik konusunda destekliyoruz. Yerel ortak-

Özlem Çevik Koper:
“Etkinliğin sürdürülebilirlik teması çerçevesinde Hollanda Başbakanı Sayın Mark Rutte de dahil, uzmanların ve lider firmaların katılımıyla interaktif bir seminer ortamında geçmesini bekliyoruz”

larımızın iş koşullarını, refah seviyesini geliştirmeye, çevresel etkilerini azaltmaya çalışıyoruz. Türkiye'nin de benzer bir şekilde düşündüğünü ve bizimle bu şekilde ortaklık kurmak istediğini biliyoruz.

Organize ettiğimiz bu toplantı bizim girdiğimiz sorumlu, başarılı ve sürdürülebilir uygulamalar yolundaki tecrübelerimizi Türk şirketleriyle paylaşma şeklimiz. Bu yüzden Türk girişimcileri Hollandalı partnerleri ile bu konuda daha fazla konuşmaya teşvik ediyoruz.

Her ne kadar hazır ve kolay çözümlerin olmadığını farkındaysak da, somut örneklerden çok fazla ders çıkarılabileceğini düşünüyoruz. Bu yüzden bu organizasyonun sadece ülkeler arası değil, şirketler arası ilişkileri de geliştireceği kanaatindeyiz.

Küresel ticaret küresel standartları getirir. Hollanda'ya ihracat yapan Türk şirketleri de sürekli yeni taleplerle karşı karşıya kalıyorlar. Bu taleplerin bir ayağı da sürdürülebilir ürünler. Üstelik müşteriler bu ürünlerden kaynaklanan fiyat farkını da ödemeye hazırlar.

Bu arada Hollanda şirketleri de kendi KSS anlayışlarının tezahürünü Türkiye'deki yatırımlarda uygulayabiliyorlar. Çokuluslu şirketler de sürekli olarak toplum-gezegen-kâr mottosunu rekabetçiliğe entegre eden iş örnekleri üretiyorlar.

Sürdürülebilirlik, yatırımlarına kısa vadeli değil uzun vadeli dönüşler bekleyen şirketler için tam bir anahattır. Hollanda'daki iş yapma biçim ve alışkanlıkları da bu çizgiyle kesin bir tutarlılık gösteriyor.

İki ülke arasında sektörel bazda, hangi alanlarda bu işbirliğinin daha güçlü gelişebileceğini öngörüyorsunuz?

Yalçıntaş: İfade ettiğiniz işbirliğinin güçlü bir şekilde gelişebileceği sektörlerin başında **enerji** geliyor. Ciddi bir büyüme trendine giren Türkiye'nin, enerji ihtiyacı her gün artıyor, enerji tedarik süreci de büyük önem kazanıyor. Dolayısıyla **yenilenebilir enerji** alanında bir atılım gerçekleştirilmesi isabetli olacaktır. Kaldı ki, çevreye duyarlı bir şekilde enerji üretimi, ülkemizde de ilgi alanlarından biri olmaya başlamıştır. Şunu vurgulamalıyım ki, çevre kirliliği, sanayi atıklarının ve gazlarının yoğunluğu küresel ısınmaya yol açmaktadır. Bu sorun karşısında, hepimizin bir şeyler yapması gerekiyor. Bu nedenle de bu alanı işbirliği için en önemli sektör olarak görüyorum.

İTO üyelerinin rekabet gücünü arttırmaya ve sürdürülebilirlik alanındaki çalışmalarını teşvik etmeye yönelik başka nasıl çalışmalarınız var?

HiPP

Yaşamdaki en değerli varlık için.

HiPP Combiotic®

yeni nesil süt formülleri

- ✓ ORGANİK kalite
- ✓ önemli diyet lifleri (GOS) (prebiyotik)
- ✓ doğal laktik asit kültürleri (probiyotik)

www.hipp.com.tr

Yalçıntaş: Hemen vurgulamalıyım ki, bizim İTO olarak varlık sebebi-miz, üyelerimizin rekabet gücünü artırmaktır. O nedenle bizim attığımız her adımda, birinci önceliğimiz, üyelerimizin rekabet gücünü korumak ve geliştirmektir. Kaldı ki, bu çağda, şirketlerin ayakta kalabilmelerinin yolu da rekabet gücünü kaybetmemelerine bağlıdır. Bu sebeple biz tüm üyelerimizin faaliyetlerine doğrudan katkı verecek hizmetlere özel önem veriyoruz. Faaliyetlerimizle üyelerimiz açısından katma

değer oluşturmak için çaba gösteriyoruz.

Bu çerçevede öncelikle üyelerimizi güncel gelişmeler hakkında bilgilendiren, rekabetçiliklerini artıran seminer ve paneller organize ediyoruz. Daha da önemlisi, firmalarımızı yurtdışındaki fuarlara götürerek, dünya pazarlarına açılmalarına katkıda bulunuyoruz. Benzer bir şekilde, “İhracata İlk Adım Programı” adı altında, hiç ihracat yapmamış firmaları eğiterek, ihracatçı haline getiriyoruz. Yine firmalarımıza dış

Bu yıl, Hollanda Kraliyeti ve Türkiye Cumhuriyeti diplomatik ilişkilerinin 400. yılını kutluyor. Bu bağlamda, Hollanda'nın İstanbul Başkonsolosluğu ile İstanbul Ticaret Odası arasında imzalanan “vize kolaylaştırma anlaşması”, bu köklü ilişkiye yeni bir soluk getirebilir.

ticaret konusunda seminerler, konferanslar, sempozyumlar, paneller düzenleyerek, dış ticaret mevzuatı ve uygulamalarına ilişkin danışmanlık hizmeti veriyoruz.

Çok önemli bir çalışmamız da **inovasyon** alanındadır. Üyelerimiz için Odamız bünyesinde inovasyon eğitim ve konferansları düzenliyoruz. Eğitimi başarıyla bitiren firmalarımıza sertifikalar veriyoruz. Ayrıca, bu yıl içinde büyük bir **İnovasyon Çalıştayı** gerçekleştirmeyi planlıyoruz.

Üyelerimizi teşvik amacıyla, her sene “**Başarılı KOBİ Yarışması**” organize ediyoruz. Böylece yüksek katma değer oluşturan, yenilikçi ve rekabetçi KOBİ'lerimizi ödüllendiriyoruz.

Ayrıca **Teknopark İstanbul Projesi** ile de küçük ve orta ölçekli firmalara çok önemli bir fırsat sunuyoruz. Bu projeye firmalarımız savunma, uzay ve telekomünikasyon gibi alanlarda yeni teknolojiler geliştirme ve dünyaca ünlü firmalarla işbirliği yapma imkânına kavuşacaklar. Yenilikçilik ve rekabet edebilirlik onların vazgeçilmez özellikleri haline gelecek.

Yine iş dünyası ile bilimi bir araya getiren bir üniversite kurduk. 2001 yılından beri iş dünyasının ihtiyaçları doğrultusunda öğrenci yetiştiren **İstanbul Ticaret Üniversitesi**, Odamızın nitelikli insan gücü yetiştirme projesinin odak noktasındadır. ○

Haklı mısınız?

İş Dünyasında İnsan Hakları Kapasite Geliştirme Programı

İş Dünyasında İnsan Hakları Eğitimleri

13-14 Ekim 2012 / 24-25 Kasım 2012

Minerva Han, Karaköy

Uygulama Rehberliği

İyi Uygulama Konferansı ve Raporu

Programa katılmak için son başvuru tarihi: 1 Ekim 2012

Ayrıntılı bilgi ve başvuru için: www.haklimisiniz.org

BASF Sürdürülebilir Bir Gelecek için Kimya Yaratıyor

Dünyanın lider kimya şirketi BASF, global Dow Jones Sürdürülebilirlik Endeksi'ne (DJSI Dünya) tekrar giriş yaptı. Şirket; iklim stratejisi, risk ve kriz yönetimi ve insan sermayesi geliştirme gibi alanlarda sürdürülebilirliğe olan bağlılığı ile endekse giriş yaptı. En çok bilinen sürdürülebilirlik endekslerinden birisi olan DJSI Dünya, Dow Jones Global Endeksi'nde yer alan her bir sektörün en büyük 2500 şirketinin en iyi yüzde 10'unu temsil ediyor.

BASF, üst üste on ikinci kez DJSI Dünya'da yer aldı. Sürdürülebilir Varlık Yönetimi Grubu'ndan (SAM) analistler tarafından değerlendirmeye tabi tutulan ve listeye giren şirketlerin her yıl sürdürülebilirlik açısından sürekli bir iyileşme göstermesi bekleniyor. Uluslararası yatırımcı grubu Karbon Saydamlık Projesi'ne (CDP) göre, BASF iklim koruma alanında dünyanın önde gelen on şirketi arasında yer alıyor. Karbon Saydamlık Liderliği Endeksi (CDLI) sekizinci kez BASF'ye listede yer verirken, Karbon Performans Liderlik Endeksi (CPLI) ise kurulduğundan bu yana üst üste üçüncü kez BASF'yi listesine dahil ediyor.

CDP, yönetim altındaki 78 trilyon Amerikan Dolarlık varlığa sahip olan 655 kurumsal yatırımcıyı temsil ediyor. Yatırımcılar, değerlendirme aracı olarak CDP endekslerini kullanıyor.

CDLI ise, verilerini şeffaf ve kapsamlı bir şekilde açıklayan 51 şirketi temsil ediyor. Açıklanan sonuçlara göre, önceki yıllarda olduğu gibi BASF'nin materyaller sektöründe yine en yüksek puana sahip olduğu görülüyor.

Öte yandan CPLI; iklim stratejileri, paydaş iletişimleri veya yönetim sistemleri gibi iklim koruma faaliyetlerindeki örnek performanslarına dayanarak 33 şirketi listeye alıyor. Bu doğrultuda listeye giren BASF, 2012 yılının başında yeni ve iddialı bir iklim koruma hedefi belirledi: 2020 yılı itibarıyla satılan ürünlerin tonu başına global sera gazı emisyonlarını 2002 yılına oranla %40 oranında azaltmak.

Sürdürülebilirlik, BASF'nin "Kimya yaratıyoruz" stratejisinin ayrılmaz bir parçası ve aynı zamanda önemli bir büyüme faktörü olarak önem kazanıyor. BASF, 2011 yılında üretim süreçlerindeki enerji verimliliğini 2002 yılına oranla %26 arttırdı. Enerji santrallerinde enerji-ısıtma-teknolojileri ve diğer münferit projelerin kullanılması, şirketin enerji verimliliğini arttırma hedefini aşmasına yardımcı oldu. BASF ayrıca 2002 yılı ile karşılaştırıldığında hava ve suya olan emisyonları da azalttı. 2011 yılında yaklaşık %61 oranında daha az hava kirleticisi yayıldı (petrol ve doğal gaz üretimi hariç). Organik maddelerin suya olan emisyonları yaklaşık %74 oranında azaltılırken, nitrojen oranı %87 ve ağır metal oranı da yaklaşık %61 azaltıldı. Yine 2011 yılında dünya çapında satın alınan ham maddelerin %3'ünden fazlası yenilenebilir kaynaklardan elde edildi. Üretim tesislerine enerji sağlamak adına yüksek verimlilik sağlayan CHP teknolojisini kullanan BASF, 2010 yılında 12 milyon MWh oranında fosil yakıt tasarrufu sağladı. Mümkün olan her alanda atık üretimini engellemeye ve azaltmaya çalışan şirket, 2010 yılında ürettiği atığın %48.9'unu geri dönüşüm sürecine dahil etmeyi başardı.

BASF tarafından bir kaynak olarak suyun sorumlu bir şekilde kullanılmasına yönelik yeni çevresel hedefler de belirlendi. Şirket 2020 yılı itibariyle üretim için kullanılan mevcut içme suyu miktarını 2010 yılına oranla yarı yarıya azaltmayı planlıyor. Ayrıca, su ağırlıklı alanlarda bulunan tüm üretim tesislerinde sürdürülebilir su yönetim sistemleri kurmayı amaçlıyor. Son yıllarda BASF, sorumlu su kullanımına yönelik gönüllü bir Avrupa endüstri standardı olan European Water Stewardship Standard'ın (Avrupa Su Yönetimi Standardı) geliştirilmesinde karar verici bir rol oynadı.

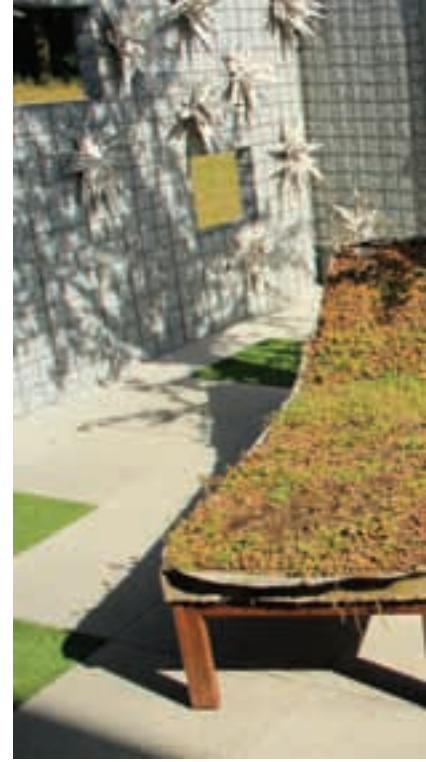
Sürdürülebilirlik, BASF'nin "Kimya yaratıyoruz" stratejisinin ayrılmaz bir parçası ve aynı zamanda önemli bir büyüme faktörü olarak önem kazanıyor.

BASF iş süreçleriyle olduğu kadar, hammadde ve ürünleriyle de sektörde fark yaratmaya ve hayat kalitesini yükseltmeye çalışıyor. Örneğin yenilenen Dilovası Fabrikası Yönetim Merkezi, "Enerji ve Çevre Dostu Tasarımda Liderlik (LEED) Gold" sertifikasına sahip. Çevre dostu ve enerji verimli ürünler kullanarak yenilenen bina, aynı zamanda Türkiye'deki LEED Gold

Sertifikalı ilk renovasyon projesi olma özelliğini taşıyor.

LEED sertifikasyonu, BASF'nin yenilediği ve inşa ettiği binaların; tüm dünyada yaygınlaştırılması amaçlanan enerji-su verimliliği ve karbon salınımı gibi çevre ve insan sağlığını ön planda tutan standartlara uygun olarak tasarlandığını ve inşa edildiğini ortaya koyuyor. ○

Dünyanın Tüm Bahçeleri Floriade 2012

CNN International'ın, "Bu yıl dünyada ziyaret edilmesi gereken yerlerden biri" olarak ilan ettiği Floriade 2012 Dünya Bahçecilik Exposu, dünyanın bu alandaki gelmiş geçmiş en büyük ve etkili fuarı olmayı çoktan başardı. Hollanda'nın Venlo kentinde, Nisan ayında açılan ve Ekim ayında kapanacak olan Floriade 2012'yi doya doya gezen dostumuz Engin Kaban, Türkiye Bahçesi'nin 34 ceviz ağacı, yalısı ve güneş panelleriyle en iyi bahçeler ödülünü, Çin, İsrail ve Endonezya ile paylaşmayı gerçekten hak ettiğini söylüyor.

 Engin KABAN

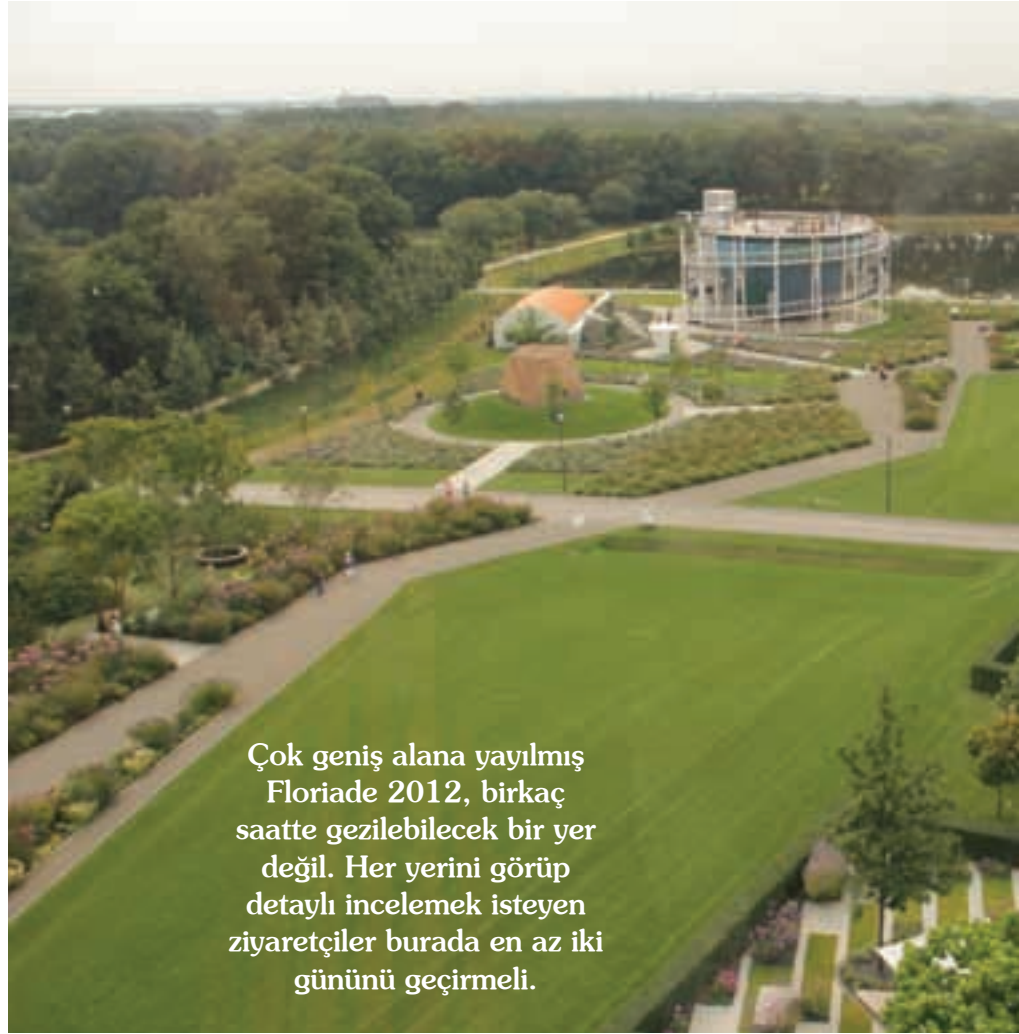

Venlo, Hollanda'nın Almanya sınırında, adı belki de çok duyulmamış küçük bir şehir. Son altı aydır burada olağanüstü bir hal hâkim. Ülkenin, Avrupa'nın ve dünyanın dört bir yanından yaklaşık 2 milyon kişi Venlo'ya akın etti. Nedeni mi? Venlo'nun, **"Yaşayan Doğa"** temalı **Floriade 2012 Dünya Bahçecilik Expo'su**'na ev sahipliği yapıyor olması.

5 Nisan'da açılan ve 7 Ekim'e kadar açık kalacak olan Expo, 66 hektar alana yayılmış muazzam bir organizasyon. Belki tam da bu yüzden **CNN International**, Floriade'ı "2012 yılında dünyada ziyaret edilmesi gereken yerlerden birisi" olarak tanımladı. Ciddi devlet desteği ve birçok büyük kurumun sponsorluğuyla gerçekleşen Floriade 2012, Venlo şehrinin kalkınmasına ve Hollanda'nın, iyi olduğu bir konuda tekrardan adını duyurmasına büyük katkı sağlıyor. Hollanda'da bahçecilik Expo'ları 1960 yılında Rotterdam'da başlamıştı. Bunu takiben hemen her on yılda bir gerçekleşen Expo'larda bahçecilik anlamında son dönemlerin tüm yenilikleri sergilenmeye devam etti.

Çok geniş bir alana yayılmış Floriade 2012, birkaç saatte gezilebilecek bir yer değil. Her yerini görüp detaylı incelemek isteyen ziyaretçiler burada en az iki gününü geçirmeli. Tüm alan beş adet tematik parka bölünmüş durumda. Her parkın sunumları, tarzı ve verdiği heyecan çok farklı.

Expo alanına ilk giriş yaptığımızda sizi **Çevre** (Environment) temalı park karşıyor. Günlük yaşamımızın bitki ve ağaçlarla nasıl daha güzel olduğunu vurgulamaya yönelik çalışmalar bu bölümde sergilenmiş. **'Rabo Earthwalk'** isimli küresel yapının içine girdiğimizde, üzerinde yürüyebileceğiniz dev ekranlarda gösterilen film ile, dünyadaki tarım arazilerine yukarıdan üç boyutlu olarak bakma ayrıcalığı yaşayabili-

Çok geniş alana yayılmış Floriade 2012, birkaç saatte gezilebilecek bir yer değil. Her yerini görüp detaylı incelemek isteyen ziyaretçiler burada en az iki gününü geçirmeli.

Söğüt Adam Dikkat Çekti!

- Expo genelinde 100'den fazla sergi alanı, bahçe ve pavyonda onlarca ülke temsil edildi. (www.floriade.com)
- Türkiye Bahçesi'nde birçok endemik bitki, güller, çınar ağacı ve çeşitli bitkiler yer aldı. (www.floriade2012turkey.com)
- Söğüt ağaçlarını kullanarak kulübelerin, laboratuvarların, doğal heykellerin ve hayvan kafeslerinin içinde bulunduğu doğal bir köy yaratan sanatçının ormanın orta yerindeki Willowman (Söğüt Adam) isimli sergisi, Floriade 2012'deki en çarpıcı projelerden bir tanesi oldu. (www.willbeckers.com)

yorsunuz. 'The Dome' isimli yarım kürenin içinde ise, yine son teknoloji kullanılarak tasarlanmış 360 derecelik bir film ile Hollanda'da bahçeciliğin geldiği son nokta görülebiliyor.

Eğitim ve İnovasyon (Education and Innovation) parkı ziyaretçilere bahçecilik ve tarım anlamında son yenilikleri öğretmeyi hedeflemiş. Burada yenilikçi yöntemlerle yapılan üretim şekillerini görebilirsiniz. Çilek bahçesinde dalından çilekleri toplayıp yiyebilir, kapalı bölümlerde yaratılan tropikal ortamlarda dünyanın uzak noktalarındaki doğal yaşam hakkında fikir sahibi olabilirsiniz.

Dünya Gösteri Sahnesi (World Show Stage) belki de parklar arasında en renkli olanı. Burada bulunan pavyonlar ve bahçeler arasında yürüyüşünüzü tamamladığınızda küçük bir dünya turu yapmış gibi hissedebilirsiniz. Farklı kültür ve bahçecilik anlayışlarının yansımalarını, ülkelerin kendi bahçelerinde sergilemeleri için düzenlenmiş bu alan son derece ilgi çekici.

Rahatla ve İyileş (Relax and Heal) temalı parktaki sergileri tam anlamıyla algılayabilmeniz için beş duyurunuzu birden aktif olarak kullanmanız gerekiyor. Doğayla içiçe huzurlu bir ortamda vücudunuzu tazelemek için ideal.

Yeşil Motor (Green Engine) parkında bahçecilik, önemli bir ekonomik motor olarak tasvir ediliyor. Hollanda'nın simgesi ve ekonomik güçlerinden biri haline gelmeyi başarmış 'lale'lerin hikâyesini anlatan sergiler, süs bitkileri odaklı inovasyonları gösteren görsel şölenler, bir ofisteki mobilya ve araçların yerini çiçek ve ağaçlarla doldurmamız durumunda olabilecek yansıtan çalışmalar, hepsi bu bölümde sergileniyor. Avrupa'nın en büyük kapalı çiçek sergisi olarak tasarlanan 'Villa Flora' ise şüphesiz bu bölümün göze çarpan en önemli yapısı.

Ekolojik Bir Expo

Floriade 2012, fikir aşamasından yapımına, işletmesinden sunduklarına kadar her anlamda ekolojik bir bakış açısına sahip. Dünyanın çok az noktasında görebileceğiniz, kimi tükenme tehlikesiyle karşı karşıya olan birçok endemik bitki çeşidi burada sergileniyor. Doğayla iç içe ve doğadan ilham alınarak hazırlanmış Expo alanının kurulacağı yerdeki ormanlık bölgeye ve göle hiçbir zarar vermeyecek şekilde tasarlanmış her şey. Öyle ki, inşa edilen teleferik sisteminin orman içine denk gelen direklerini minimum zararlarla yerleştirebilmek için özel askeri helikopterler kullanılmış. Expo alanı içerisinde her yere yürüyerek, bisikletle, elektrikli golf arabalarıyla ya da Hollanda'nın en büyüğü olan teleferik sistemiyle ulaşmak mümkün. Yeşil hareketin öncüsü olan Avrupa ülkeleri haklı ve yerinde olarak yine bu akımı yansıtıyor ve yaşamlarına ne derece entegre edebileceklerini burada gözler önüne seriyorlar. Bunu Expo'nun her noktasında, her aşamasında görmek mümkün. İnsanları çevre konularında bilinçlendirmek, eğitmek, farkındalık yaratmak için çok sayıda obje, video, sunum, çalışma mevcut. Geleceğin bahçecilik anlayışının neye benzeceği, günümüzün konvansiyonel yöntemlerinden ne şekillerde ayrışacağı ve bu gidişat sonucunda, dünyamızı olumlu ve olumsuz ne gibi sonuçların beklediği hakkında fikir sahibi olunabiliyor. Belki de işin özü şu ki, yaşamın her alanında insanlar bir **'doğaya geri dönüş'**, **'özünü bulma'** ihtiyacı ve heyecanı içindeler. Bu kimilerinde doğal bir içgüdü olarak belirirken, kimi insan için şartlar sonucunda benimsenen bir görüş oluyor. İnsanın doğadan ayrı bir şekilde sağlıklı yaşamasının mümkün olmayacağını gören bilim insanları ve tasarımcıların ortak çalışmaları yakın gelecekte hayatımıza yön ve-

Doğayla iç içe ve doğadan ilham alınarak hazırlanmış Expo alanının kurulacağı yerdeki ormanlık bölgeye ve göle hiçbir zarar vermeyecek şekilde tasarlanmış her şey.

riyor olacak. Floriade 2012'de bu anlamda sergilenen **doğayla uyumlu mobilyalar**, bahçe ürünleri, bitki ve farklı canlılara daha çok yer veren ofis tasarımları bu gerçeği doğrular nitelikte. Diğer bir kritik nokta olan 'su' konusuna yoğunlaşan sergilerde ise, suyun farklı kullanımları, geridönüşümü, korunması ve temizliği hakkında çok sayıda bilgi ziyaretçilere aktarılıyor. Bunlar işin güzel, keyifli taraflarıy-

dı. Şu an elinizde EKOIQ dergisi olduğuna göre zaten bu konulara ilgili ve bilgilisiniz demektir. Olaylara biraz da farklı bir pencereden, diğer bir deyişle 'ilgili ve bilgili olmayanlar'ın gözünden bakmaya çalışalım. Dünya bahçecilik Exposu'nda onlarca ülke temsil ediliyor. Bunların arasında sadece gelişmiş ülkeler yok. Ekoloji kültürü konusunda tam bir kapalı kutu olan ülkeler de (örneğin **Afganis-**

SORUMLULUK DEVRİMİ

JEFFREY HOLLENDER

İş Dünyasında Başarı Gelecek Kuşakların...

"Gezegen için olan endişelerimi ekonomik eşitsizlik için olanlardan ayırmıyorum çünkü ikisi de aynı sistemin parçaları."

Çeviren: Aydan Kalaçlar
Çevre ve Ekoloji, 248 sayfa

Bir yandan gerçek bir değişim istiyoruz; öte yandan geçmişten farklı bir gelecek olasılığı hiç yok diye korkuyoruz. Sonuç olarak, daha iyi bir yolda ilerleme konusundaki ortak kararlılığımız önemli bir güç kazanamıyor.

Bu gidişatı yalnızca iki şeyin değiştirebileceğini görüyorum. Gelecek için statükoculuktan daha ilham verici farklı bir vizyon ve bunu daha ileriye taşıyacak fikir birliği. Bu nedenle sanırım Jeffrey Hollender ve Bill Breen'in bu yeni kitabı için daha uygun bir zaman olamazdı.

Peter Senge

www.optimistkitap.com
www.iskitaplari.com
0216 481 29 17-18

Beşikten Beşiğe EXPO

Venlo şehri, 'Beşikten Beşiğe' konsepti içindeki prensip ve amaçlarını bölgenin gelecekteki gelişimi için uyguladı.

Floriade Venlo Prensipleri'ne göre;

- ☘ Yaşadığımız yerin yerlisiyiz,
- ☘ Atıklarımız yiyeceğe eşittir,
- ☘ Güneş bizim kazancımızdır,
- ☘ Havamız, toprağımız ve suyumuz sağlıklıdır,
- ☘ Tüm nesiller için beğeni tasarlıyoruz,
- ☘ Amacımız, temiz hava, su, toprak ve enerjiye sahip, çeşitli, güvenli, sağlıklı ve adil bir dünyanın ekonomik ve zarif bir şekilde tadına varmaktır.

“Beşikten Beşiğe” konseptine uygun olarak tasarlanan Floriade 2012 Expo alanı içerisinde her yere yürüyerek, bisikletle, elektrikli golf arabalarıyla ya da teleferik sistemiyle ulaşmak mümkün.

tan, Yemen ve Tunus vb) burada yerlerini almışlar. Bu ülkelerin bahçelerini ve pavyonlarını gezince aslında 'dünya turu' gerçek anlamıyla tamamlanmış oluyor. Daha çok bir 'pazaryeri' havasında, küçük esnaf mantığıyla katılmışlar Expo'ya. İçeri girdiğiniz anda birileri size bir şeyler satmaya çalışıyor, bir anda bir pazarlık başlıyor. İşte bu noktada belki de bazı farklar daha çok göze çarpıyor. Kendi görüşleri, imkânları ve beklentileri doğrultusunda onlar için yapılabilecek en aktif katılımın bu olduğu anlaşılıyor. Her ne kadar sundukları şeylerle, vizyonlarıyla diğer ülkelerle boy ölçüşemiyor olsalar da, bu güzel bir ortamı, görüp, öğrenip edindikleri bilgi ve eşsiz

tecrübeyi ülkelerine aktarıyor olmaları da Expo'nun diğer bir önemli yönünü gösteriyor.

En Güzellerden Biri: Türkiye Bahçesi

Expo Floriade 2012'nin ülkemiz için de önemi büyük. 1000 metrekarelik bir alanda, çok iyi tasarlanmış bir yapı ve bahçeyle temsil ediliyor. Türk mimarisine uygun olarak inşa edilen yalı, bahçemize gelenleri ilk karşılayan yapı oluyor. Yalının batı ve güney cepheleri güneş panelleriyle kaplanmış, ve sınırlı miktarda ve sembolik bir şekilde de olsa çevreci yaklaşımlara parmak basılmış. Üretilen enerji miktarı ziyaretçilere, bilgisayar ekranından gösterilerek

açıklamalar yapılıyor. Ayrıca bahçede, dört kişilik bir ailenin yıllık enerji tüketimi sonucunda çıkan karbon salımını dengeleyebilecek 34 adet ceviz ağacına yer verilmiş. Bu gibi düşünceler de ülkemizin bu anlamda doğru yolda olduğunu sevindirici bir şekilde gösteriyor.

2016 yılında Antalya'da yapılması kesinleşmiş olan EXPO 2016 Uluslararası Botanik Exposu'nun tanıtımı da burada yapılıyor. Altı ay sürecek ve 8 milyon ziyaretçinin beklendiği bu Expo, Türkiye'de bugüne kadar her anlamda yapılmış en büyük organizasyon olacak. Türkiye Bahçesi'ni ziyaret eden yaklaşık 1 milyon ziyaretçiye Antalya Expo tanıtım filmi gösterildi. Ayrıca Expo 2020 için aday olan İzmir'in reklamı da yine burada yapıldı. Birçok ülkeden delegasyonların sık sık ziyaretlerde bulunduğu bahçemiz bu anlamda da görevini yerine getirdi. En son sevindirici haber ise 13 Eylül'de geldi. Onlarca ülke bahçesi arasından Türkiye Bahçesi, Çin, İsrail ve Endonezya ile birlikte 'en güzel bahçeler' kategorisine girmeye layık görülerek hak ettiği ödülü kazandı. ○

 4TH VIENNA
GLOBAL
DRUCKER
FORUM
2012

"Bir toplumsal düzen ve bir öğreti olarak kapitalizm, ekonomik ilerlemenin, bireylerin özgür ve eşit bir toplumda yaşamasına neden olduğuna yönelik inancın ifadesidir..."

Peter F. Drucker
Ekonomik Adamın Sonu

KASIM
15-16

Kapitalizm 2.0

Yöneticiler İçin Yeni Ufuklar

Lynda Gratton

Umair Hague

Roger L. Martin

John Quelch

A. Wooldridge

Gündem

Kapitalist Düzen Kuşatma Altında

Kapitalizmin Yenilenmesinde Yönetimin Rolü

Daha Azla Daha Çok - Kriz Sonrası Dünyada Değer Yaratımının ve İnovasyonun Önünü Açmak

Yönetimde İnovasyon - Çalışmanın ve Örgütlenmenin Yeni Yolları

Alternatif Modellerden Alınacak Dersler - Kooperatifler, Ortaklıklar, Hibrid İşletme Modelleri vb.

Çağın Toplumsal Sorunlarıyla Başetmek

Konferans Yeri

Halle der Wissenschaften,
Viyana

Başvuru İçin

contact@druckerforum.org

Bilgi İçin

www.druckerforum.org

“Anahtar Kelimelerimiz: Yeşil Ekonomi ve Ekoloji”

Avrupa İşletmeler Ağı - İstanbul (AIA - Enterprise Europe Network) uzun zamandır bölgedeki firmalara ve KOBİ'lere yönelik teknoloji işbirliği, Ar-Ge projesi desteği ve AB Çerçeve Programı fonlarına erişim desteği veriyor. Sabancı Üniversitesi'yle kurulan ortak konsorsiyum çatısı altında hizmet veren AIA SU, son dönemde yüzünü sürdürülebilirlik projelerine çevirdi. AIA SU Teknoloji Koordinatörü Mehmet Kırca ve teknoloji uzmanları Beril Kırıcı ile Can Kartoğlu, destek verilen projelerle ilgili püf noktalarını EKOIQ okurlarıyla paylaşıyor.

 Balkan TALU

 Özgür GÜVENÇ

Business Support on Your Doorstep

Bize ilk etapta Avrupa İşletmeler Ağı hakkında genel bilgi verebilir misiniz?

Mehmet Kırca: AIA Avrupa Birliği merkezli belli firmalara ve özellikle KOBİ'lere hizmet vermek için kurulmuş bir arayüz. Bu hizmetler içinde ilk etapta KOBİ'lerin uluslararası bazda birbirleriyle ticaret yapması öncelikli yer tutuyor. Onun dışında **teknoloji transferine** aracılık yapmak, girişimcilerin **Ar-Ge fonlarına** erişimini sağlamak ve AB Çerçeve Programı bünyesinde -şu anda **7. Çerçeve Programı** sürüyor; Türkiye 5. Çerçeve Programı'ndan itibaren aktif katılım sağlıyor- oluşturulan fonları da kullanabilmelerini sağlamak. Son dönemde de finansal erişimi sağlamak gibi bir görevimiz de var. Kuruluşlara biz doğrudan para dağıtmıyoruz. Kaynaklara olan erişimlerini sağlıyoruz. Kendimizi bu yüzden **arayüz** olarak tanımlıyoruz. Kurumlarla ilgili çeşitli kodlamalar yapıyor, anahtar kelimeler oluşturuyoruz. Anahtar kelimeleri eşleştirdikten sonra da arz ve talep sahibi kurumları bir araya getiriyoruz. Ölçülebilir katma değer olduğu takdirde de bunu raporluyoruz. AIA'nın 20 yıllık bir tarihi var. Türkiye'nin katılımı 2008 yılında onaylandı ama bürokratik aşamaları tamamlayıp bütün fonksiyonlarımızı çalıştırmaya 2009 yılından itibaren başladık.

Bugüne kadar ne tür projelere destek verdiniz?

Mehmet Kırca: Bugüne kadar 65 tane başarı hikâyesi olarak adlandırabileceğimiz kayıt oluşturduk. En fazla da 7. Çerçeve Programı bazında fonlara yönelik projelerde çalıştık. Toplamda **4 milyon doları** aşan bir meblağ kullanıldı. Başarı hikâyeleri arasında da yeşil ekonomiye yönelik yatırımların beklemediğimizden fazla olduğunu gördük. Biliyorsunuz **Sabancı Üniversitesi, Gebze Organize Sanayi Bölgesi**

(GOSB) Teknoparkı'nın ortaklarından biridir. Oraya baktığımızda, ağırlıklı yazılım firmaları vardır ama diğer katılımcılar arasında mesela güneş enerjisinin her bileşenine ayrı ayrı yatırım yapan girişimciler de görürsünüz. Aynı şekilde rüzgâr enerjisi ya da sulama sistemleri için sensörler geliştiren firmalara da rastladık. Bu firmalar bizim başarı hikâyelerimizde de yer alıyor. Bu arada AB'nin, hem akıllı sistemlere, hem de çevreci sistemlere çok ciddi destek verdiğini fark ettik. Bu bağlamda Sabancı Üniversitesi olarak da hem etkinliklerimiz hem de isteklerimiz bağlamında kendimize bir odak belirledik. **Temiz Teknoloji ve Yeşil Ekonomiye** odak olarak aldık. Bu bağlamda nanoteknolojiler ve yeşil ekonomi merkezli ticaret, Ar-Ge faaliyetleri çevresinde yoğunlaşmaya başladık.

“AIA Avrupa Birliği merkezli belli firmalara ve özellikle KOBİ'lere hizmet vermek için kurulmuş bir arayüz. Bu hizmetler içinde ilk etapta KOBİ'lerin uluslararası bazda birbirleriyle ticaret yapması öncelikli yer tutuyor”

2008 yılından beri Türkiye'desiniz. Sürdürülebilirlik kavramı da bu tarihlerde jargonumuza girdi ve diyorsunuz ki düşündüğümüzden daha çok potansiyelle karşılaştık. Bunu biraz açar mısınız? Hangi sektörleri atbaşı görüyorsunuz mesela?

Mehmet Kırca: Bizler ticaret konusunda çok girişken bir ülkeyiz. Bir ürünü, pazarı varsa getirir; yoksa da getiririz, o pazarı yaratırız. Biz ilk etapta, üniversite gözlüğüyle de baktığımız için konuya biraz ihtiyatlı yaklaştık. Ancak bir de baktık ki, mesela bir girişimci sensör teknolojisini almış, yapmış. Sonra da onu akıllı evlere uyarlamış. Evlerin enerji sarfiyatını yüzde 40 azaltmış. Aynı sistem sulama sistemlerine de uyarlanmış. Biliyorsunuz sulamada su miktarı kadar zamanlama da önemlidir. Üretilen teknolojiler ise

tamamen yerli. Bu noktada **Türkiye Teknoloji Geliştirme Vakfı (TTGV)** tarafından ödüllendirilmiş kuruluşlar gördük. Önde gelen sektörler gelince, sensörler dışında, güneş ve rüzgâr teknolojisi için **inverter** teknolojisi üretenler var. Isınma ve sulama teknolojileri ve yapı malzemelerinde de ciddi bir hareketlenmeden söz edebiliriz.

İnşaat sektörü çok hızlı geliyor. Yapı malzemelerinde nasıl bir yeşil gelişme var?

Mehmet Kırca: Volkanik taşların, atıkların, cürufur ve Türkiye’de çok yaygın bir malzeme olan ponza taşının kullanıldığını; artık mantolama olmayan bina yapılmadığını gördük. Firmalardan birinin de mantolamada petrokimyasal birtakım maddelerin kullanımını bertaraf etmeye çalıştığını fark ettik ve başarı hikâyelerimiz arasına aldık. Söz konusu firma yurtdışında yeşil tasarımlara verilen **Greendot (Yeşil Nokta)** ödülünü kazandı. Bu noktada esas kritik süreç, ürünlerin yaygınlaşabilmesi, çünkü genel pazar aslında doymuş durumda. Bu yüzden de devlet desteği çok önemli, çünkü hem girişimci hem de kullanıcı tarafından sürdürülebilirlik yeri geliyor, bir ek maliyet olarak algılanıyor.

Bu noktada devletin rolüne dair gözlemlerinizi nasıl? Bakanlıklar rolünü nasıl oynuyor?

Mehmet Kırca: Üreticide devlete yönelik ciddi bir beklenti var. Örneğin güneş enerjisi sanayicileri, biliyorsunuz devletten hâlâ çok daha aktif bir destek bekliyorlar. Rüzgârda işler biraz daha iyi gidiyor.

Can Kartoglu: Devlet istediği kadar destek versin, ürünü pazarda bayrak yapabilecek bir kapasite yoksa, bu ciddi sıkıntı yaratır. Tüketicilerin yönlendirilmesi konusunda STK'lara çok ciddi iş düşüyor. Biz çocukken okullarda yerli malı haftaları olurdu. Belki bu bağlamda

“Firmalardan birinin mantolamada petrokimyasal birtakım maddelerin kullanımını bertaraf etmeye çalıştığını fark ettik. Söz konusu firma yurtdışında yeşil tasarımlara verilen Greendot (Yeşil Nokta) ödülünü de kazandı”

yeşil ürünler için benzer etkinlikler düzenlenebilir.

Bu tür konuları içeren bir eğitim programı düşünüyor musunuz?

Can Kartoglu: Tüketicilere değil ama üreticilere yönelik projelerimiz var. 2013 yılına yönelik bazı STK'larla ortak bir çalışma yapmayı düşünüyoruz. İlk etapta ambalaj atıklarının geridönüşümüne yönelik bir çalışmamız olacak. **Eco Food (Ekolojik Gıda)** isimli önemli bir projemiz var. Bu proje atık yönetiminden tutun ambalaj geri dönüşüne kadar her aşamayı kapsıyor. Bu projelerle firmaların çevresel etkilerini azaltmayı planlıyoruz. Bu yüzden STK'ların yanı sıra danışmanlık firmalarıyla da beraber çalışacağız. Şirketlerle yaptığımız

çalıştaylarda 15-20 kişilik katılım hedefliyoruz. Atölyeler bitince bu kurumların yaptığı etkinliklerin de takipçisi olacağız. Öğrendiklerini ne kadar uyguluyorlar: ne gibi sorunlar yaşıyorlar; eksiklik nerede? Bu soruların cevaplarını analiz edip bu bilgileri kamu kuruluşlarıyla paylaşacağız. İlk önce gıda sektörüyle başlayacağız, sonra da ekolojik tarım başlığına eğileceğiz.

Ar-Ge fonlarına ulaşma, uluslararası ortaklıklar kurma gibi çok ciddi olanaklar sunuyorsunuz. Peki, ben size bir şirket olarak geldim, fonlarınızdan yararlanmak istedim. Ne yapmam gerekiyor?

Mehmet Kırca: Çalışma prensibimiz açıklığa ve erişebilirliğe dayanıyor. Hem Avrupa Birliği’ndeki merkez ofisimize, hem de AIA SU İstanbul konsorsiyumuna erişim çok kolay. Firmalar bize kendini kısaca tanıtıp başvurduktan sonra biz onlarla bir ön görüşme yapıyoruz. Kendilerini nerelerde güçlü gördüklerini, odaklarının ne olduğunu soruyoruz. Bu sohbetten sonra da şirketler bizi ziyaret ediyor ya da biz onların faaliyet merkezlerini ziyaret ediyoruz. Ve elimizde şablon olarak bulunan arz talep formlarını doldurmaya çalışıyoruz. Formatı tamamlandıktan sonra da onay için AB’deki genel müdürlük merkezine gönderiyoruz. Genel müdürlüğe gönderdiğimiz profillerde firma isimleri anonimdir. Başvurular hazırlanırken anahtar kelimeler kullanılır. Format onaylandıktan sonra profiller (teknoloji transferi, ticaret, çerçeve programı fonları başlıklarıyla) yayına çıkar. Bu sistem AIA çalışanlarının erişiminin olduğu kapalı bir sistemdir. Şirketlerin projeleri kabul edildikten ve biz kuruluşların birbirlerini bulmasını sağladıktan sonra artık biraz geri çekiliyoruz ve gözlemci rolünü oynuyoruz. O da bağlantının kopmaması için. An geliyor birinin mail atması gerekiyor, gecikiyor, biz

“Tüketicilerin yönlendirilmesi konusunda STK'lara çok ciddi iş düşüyor. Biz çocukken okullarda yerli malı haftaları olurdu. Belki bu bağlamda yeşil ürünler için benzer etkinlikler düzenlenebilir”

iteklıyoruz. Firmaların ofiste olmayan çalışanı gibiyiz. İletişimlerinin, yazışmalarının takibini yapıyoruz. İlişki kopmaya gidiyorsa, onu toparlıyoruz. Diyoruz ki “Bir altı ay sonra tekrar görüşünler”. Bu ilişki somut bir işe döndüğünde ise bunun kaydını alıyoruz.

Son olarak eklemek istediğiniz bir şey var mı?

Mehmet Kırca: Yeşil ekonomi, ekoloji, bunlar bizim için anahtar kelimeler ve bu konudaki odağımızı keskinleştirmek istiyoruz. Günümüzde de her şeyin başına bir akıllı tanımlaması gelmeye başladı. Bizler de AB bünyesindeki yeşil platformlara erişim konusunda öncülük rolümüzü pekiştirmeye kararlıyız. Hem AIA hem de üniversite olarak bu bağlamda kuruluşlar ve platformlar arasında bir koridor oluşturup bu koridoru çift yönlü olarak işletebilmeyi de hedefliyoruz.

AB'de şu anda 7. Çerçeve Programı üretiliyor. 2013'te 8. Program başlıyor. **Horizon 2020** adıyla bilinen programın üst başlığı “Sürdürüle-

BAŞARI HİKÂYELERİ

Akıllı Su Yönetimi

Akıllı sulama sistemleri konusunda uzmanlığı bulunan ve ilgili alanda inovatif çözüm ve ürünler geliştirmiş olan Kocaeli merkezli **TEKNOSET** firması, AB 7. Çerçeve Programı dahilinde fonlanan **ENORASIS Projesi'**ne AIA SU tarafından dahil edildi. ENORASIS

Projesi, çiftçilerin çevre dostu, optimize sulama sistemleri ve ileri teknolojiler ve modeller kullanmasını hedefliyor. Proje, 2014 yılının Aralık ayında sona eriyor.

Ortak Aranıyor!

İsraili bir firma, yerinde güç jenerasyonu için ısı ve elektrik üreten bir sistem geliştirdi. İlgili sistem konvansiyonel metotlara kıyasla daha az güç ve enerji sarfediyor. Firma, ortak geliştirme ve planlanan geliştirmeye finansal kaynak sağlayabilecek sinai ve akademik ortaklar arıyor.

Klorsuz Havuz Dezenfeksiyonu Yapılır

Küçük ölçekli bir **Çek firması**,

multifonksiyonel fotokatalitik kaplama sistemler üzerine çalışıyor ve fotokatalitik dekontaminasyon yolu ile klor kullanmadan yüzme havuzu dezenfeksiyonu sağlayan bir ürün geliştirdi. İlgili ürün, kirlilik yükü fazla olan havuzlarda bile uzun süreli su arıtımı sağlıyor. Firma yüzme havuzu arıtımı firmalarıyla

lisans anlaşmaları, teknik destekli ticari anlaşmalar imzalamak istiyor.

Hayvansal Atıklar İçin 3R Kuralı

Macaristan'da faaliyet yürüten bir KOBİ, geridönüşüm, yeniden kullanım ve azaltma odaklı yeni bir sıfır emisyon piroliz teknolojisi geliştirdi. İlgili teknoloji; hayvan kemikleri ve düşük nem içerikli hayvan atıklarının geridönüşümü için kullanıyor. Organik atık akışları rafine biyoyağ, yüksek fosfor içerikli biyo kömür, doğal gübre ve sıvı azot gübreye çevriliyor. Macaristan merkezli KOBİ, endüstriyel uygulamalar için veya lisans anlaşmaları imzalamak için partnerler arıyor.

bilirlik” olarak belirlendi. Avrupa ekonomisi çok iyiye gitmemesine rağmen Horizon 2020'nin bütçesinde beklenmedik artışlar var ve burada esas sürükleyici dinamik yeşil ekonomi. **Sürdürülebilirlik bir tür kurtuluş aracı olarak** da görülüyor. Bu konuda çok büyük beklentiler ve taahhütler var. **Danimarka** bu konuda en önde olan ülkelerden biri. Çok ciddi potansiyeli olan bir ülke olarak, bizim de, bu fırsattan yararlanmama lüksümüz olmadığını düşünüyorum. Burada Uzakdoğu faktörünü de unutmamak lazım. Dünyadaki en büyük beş güneş enerjisi şirketi arasında iki tane Çin şirketi var. Ortadoğu'da da çok cid-

di gelişmeler var. **Ürdün**'ün kendine ait bir **Yeşil Bina Konseyi** var. Türkiye'den çok daha iyi bile çalışıyorlar. Bölgedeki iyi ilişkilerimizi kullanabilir, beraber iş yapabiliriz.

Can Kartoglu: Rüzgâr türbinlerinin çelik gövdeleri Avrupa'daki çelik fabrikalarında üretiliyor ama bu fabrikalardaki şimdiki kadar genellikle kömür kullanılıyordu. Şimdi Avrupa, sürdürülebilirliği gündeminin merkezine aldığı için yenilenebilir kaynaklar üzerine daha çok eğiliyorlar.

Beril Kırca: Sizin bir önceki sayınızda bahsettiğimiz **“Beşikten Beşiğe”** prensibinin de ilk uygulamaları bunlar aslında... ○

İlk Raund Balıkların

Türkiye’de son birkaç yıldır devam eden balıkları korumaya yönelik mücadele, geçtiğimiz ay içinde yeni bir evreye girdi. Hem STK’ların çabaları hem de kamuoyunda artan farkındalık meyvelerini vermeye başladı. Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı yayınladığı yeni bir tebliğle gırgır teknelerinin avlanmaları için derinlik sınırını 18 metreden 24 metreye çıkardı. Bu karardan geri dönülmemesi ve ilerletilmesi, en önemli hedef gibi duruyor...

 Özgür ÇAKIR

Türkiye’de özellikle son birkaç yıldır “Balıklarımız nereye gitti?”, “Denizlerimizin eski bereketi yok”, “Boğaz’ın sultanı lüfere ne oldu?” gibi soruları ve yorumları çok daha fazla duyar ve telaffuz eder hale geldik. Su ürünleri açısından son derece bereketli bir coğrafyada olmamıza rağmen, özellikle balık türlerinde ve sayısında görülen bariz azalma bunun en büyük sebebi. Endüstriyel balıkçılığın Avrupa ve dünya standartlarının çok altında kurullarla yapıldığı Türkiye’de, maalesef balık stoku açısından kritik bir eşige gelmiş bulunuyoruz.

Konunun son beş yıldır gündemde kalmasının tabii ki en önemli nedenlerinden biri de başta **Greenpeace** ve **Slow Food Fikir Sahibi Damaklar** gibi sivil inisiyatiflerin harekete

geçerek toplumda belli bir oranda farkındalık yaratmaları oldu. Balıklarla ilgili kampanyalar ilk olarak lüferin minimum avlanma boyu ile başladı. Lüfer bu mücadelede adeta bir sembol haline geldi. “Küçük Balık Yoksa Büyük Balık da Yok” sloganıyla başlayan hareket, daha sonra diğer balıkları da içine alarak, balık boylarıyla ilgili “**Senininki Kaç Santim?**” kampanyasına dönüştü. Balık halleri ve pazarlarda gezen timler, balık boylarını ölçmeye başladı. Başlangıçta bu, hem balıkçıları hem de tüketicileri şaşırtsa da, balığın azaldığı ve avlanan balıkların boylarının küçüklüğü gün gibi ortada olduğu için, bu tür kontroller ve kampanyalar kısa bir sürede kimsenin karşı koyamayacağı bir hal aldı. Sivil inisiyatifler, kaçak avcılık ve küçük balık avı hakkında

“Bir Balığımız, 10 Avcımız Var”

Greenpeace Akdeniz Denizler Kampanyası Sorumlusu Banu Dökmecibaşı, Türkiye’nin belirli bir deniz yönetim politikası olmadığını söylüyor...

Öncelikle Türkiye’de korumaya yönelik bir deniz yönetimi politikası yok. Bu büyük eksiklik, çünkü deniz ekosistemi yalnızca bir alandan korunamaz. Bütüncül ele alınmalı. Balıkçılık bunun yalnızca önemli bir bölümünü oluşturuyor. Sürdürülebilir balıkçılık politikası, deniz ekosistemini korumak adına oluşturulacak bir deniz yönetimi politikasının bir parçası olmalı. Ayrıca balıkçılığın hâlâ bir sektör olarak görülmemesi de, yasal anlamda hatalara yol açıyor. Sürdürülebilir balıkçılığın olmazsa olmazı, küçük ölçekli balıkçılığın desteklenmesi, geliştirilmesi ve öncelik tanınmasından geçiyor. Öncelikle kıyı alanları küçük balıkçılığa bırakılmalı, ayrıca yasadışı avcılığın önüne kesinlikle geçilmeli, av filosu çok fazla olduğundan, küçültülmeye gidilmeli. Şu anda var olan bilinen balık stoklarının yaklaşık 10 katını avlayabilecek bir av filosuna sahibiz. Balıkçılık kuralları sermayeye dayalı değil, stokları ve ekosistemi korumaya dayalı olmalı. Türkiye balıkçılık piyasasını şu anda kabızmallar, yani komisyoncular yürütüyor. Bu sistem değişmedikçe, balıkçı bu sistemin içinde asla kâr eden olmayacak ve azalan stoklarla birlikte daha da zor durumda kalacağı için yasalara uymamaya başlayacak. Şu anda yaşanan en ciddi sorun bu.

ihbar hatları bile kurdu. Ve nitekim bütün bu tepkilerle 2011-2012 sezonuna girilirken lüfer avında alt boy 14 santimetreden 20 santimetreye çıkarıldı.

Gırgırlar Kıyılardan Biraz Uzaklaştı

Bir yandan da balıkların geleceğini dert edinen yurttaşlar ve STK'lar güçlerini birleştirmeye başladı. Mayıs 2011'de, Greenpeace inisiyatifinde **Su Ürünleri Kooperatifleri Merkez Birliği, İstanbul Su Ürünleri Birliği** ve bazı balıkçıların katıldığı bir toplantı yapıldı. Durumun vahametinin farkına varan Bakanlık da bu tür toplantılara duyarsız kalamadı. Çok kısa bir süre sonra Bakanlık tarafından, balıkçılıkla ilgili kararları ve önlemleri almak üzere **Balıkçılık ve Su ürünleri Genel Müdürlüğü (BSGM)** adlı yeni bir kurum açıldı. BSGM daha sonra aktivistler, akademisyenler ve balıkçılarla bir

Ticari Amaçlı Su Ürünleri Avcılığı adıyla çıkarılan yeni tebliğ ile gırgır teknelerinin avlanmaları için derinlik sınırı 18 metreden 24 metreye çıkarıldı. Kalkan için 45, levrek için 25 ve sinarit için de 35 santimetre avlanma boyu kararı alındı.

araya gelerek birçok kez toplantılar düzenledi.

Bütün bu mücadele ve tartışmalar devam ederken, geçtiğimiz günlerde yeni bir haber yüzleri güldürdü. Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı balık yasağının kalktığı 1 Eylül'den itibaren dört av mevsimi boyunca yürürlükte kalacak yeni bir tebliğ yayınladı. **Ticari Amaçlı Su Ürünleri Avcılığı** adıyla çıkarılan yeni tebliğ ile gırgır teknelerinin avlanmaları için derinlik sınırı 18 metreden 24 metreye çıkarıldı. Kalkan için 45, levrek için 25 ve sinarit için de 35 santimetre avlanma boyu kararı alındı. Adalar ve çevresinde gırgır yasaklandı. Gırgırcılar ise önce karara tepki gösterdi ve ilk birkaç gün balığa çıkmayarak kararı protesto etti. Ancak Bakanlık geri adım atmayınca, bu protestoların ömrü de sadece birkaç gün oldu. Bu arada, hükümetin balıkçılara, derin sularda avlanmalarını teşvik etmek için, 2004'ten bu yana verdiği **vergisiz mazot desteğinin** kötüye kullanıldığı; bazı balıkçıların, bu mazotu kaçak yollarla piyasaya sattığı ve kıyılarda küçük balık avlanmaya devam ettiği iddiaları da gündeme bomba gibi düştü.

"Seneye de Artık Ekonomiye Yeriz"

Yeme içme kültürü yazılarıyla tanınan gazeteci Tan Morgül, yaşananların sebebinin, deniz ürünlerine de 'kalkınmacı' bir bakışla bakılması olduğunu söylüyor...

Gırgır avı yasal. Bilimsel ve vicdani ölçülerde yapıldığında gereklidir de. Sofraya gelen balığın büyük çoğunluğu bu tip avcılık sayesinde geliyor. Ha, denizler bu tip durumdayken, türler yok olurken illa balık yemek zorunda mıyız, o başka bir tartışma. Ama bu devran dönüyorsa en azından hakkaniyetli dönmeli. Yasal ölçekler dışındaki avın denetiminin nasıl yapılacağı mevzuatta belli. Asıl hadise, bunu uygulamakla yükümlü resmi makamların ve kolluğun denetim işini ne kadar ciddiyetle uygulayacakları. İşin ehemmiyeti ileride daha çok anlaşılacak. Mesele çok ciddidir; yaşamdan, doğadan bu kadar kopuk bir insan tipinin, keyfi de, refahı da, huzuru da daim olmaz. Sonuçta doğa var olduğu

sürece varız, içinden her bir eksilme bizden bir eksilme demek. Eğer çok okunan bir gazetemiz, yeni sirkülerle ilgili 'ekolojik olarak doğru, ekonomik olarak yanlış' manşetini atıyorsa, insanlara 'ekonomi' ile ilgili de ders vermek gerekiyor. Tabii bahsettiğimiz; hayırlı bir ekonomi. Belli ki, hâlâ modern insanın 'kalkınmacı' kafasındalar. Ama o kafanın fecaati zaten her daim ekolojik felaketlerle kapımıza dayanıyor. Ha, eğer 'ekonomi'den balık yapmayı becerirlerse, gelecekte onu avlarlar, o zaman biz de susup otururuz!

Balıkçılar karara tepkilerini gösterirken, gırgırlara getirilen yeni yasaklar, akademisyenlerden STK'lara ve sıradan tüketiciye kadar geniş bir yelpaze tarafından memnuniyetle karşılandı.

Yetmez Ama Evet

Yeni düzenleme, sürdürülebilir balıkçılık, dolayısıyla da balık stoklarının geleceği açısından son derece önemli, çünkü gırgır gibi endüstriyel balıkçılığın kullandığı yöntem ve araçlar, henüz üreme olgunluğuna ve boyuna erişmemiş yavru balıkların avlanmasına neden oluyor. Dolayısıyla gırgır avcılığı ile yapılan, **hamsi, sardalya ve palamut** gibi göç balıkları karasularına ulaşır ulaşmaz büyük bir hızla denizden çekiliyor. Üstelik Türkiye karasularında avlanma izni olan balıkçılık filusunun, balık stoklarını taşıyabileceğinin çok üzerinde olduğu ve avlanan balığın yüzde 90'ına yakınının gırgır ve trol tekneleriyle yapıldığı düşünüldüğünde, bu katliamın boyutları daha iyi görülüyor. Bir yandan da buna -başta İstanbul'da olmak üzere- balıkçıların son 30 yıldır büyüme odaklı kapasite kul-

lanımlarını sürekli artırmaları da eklenince, denizlerimiz balık stoku açısından kuruma aşamasına gelmiş durumda.

Tabii balıkçılar karara tepkilerini gösterirken, gırgırlara getirilen yeni yasaklar, akademisyenlerden STK'lara ve sıradan tüketiciye kadar geniş bir yelpaze tarafından memnuniyetle karşılandı. Ortak kanı, yeterli olmasa da yeni düzenlemenin arkasında durulması gerektiği yönünde...

Gırgırların özellikle sığ sularda yarattığı tahribat, konuyla ilgili çalışmalarında bulunan akademisyenlerin de dikkat çektiği bir konu. **Sinop Üniversitesi Su Ürünleri Fakültesi Avlama ve İşleme Teknolojisi Bölümü'nden Yrd. Doç. Dr. Yakup Erdem**, kıyıların gırgır baskısından daha fazla korunmasının önemine değiniyor. Gırgırla av sırasında, dipteki mercan resifleri, deniz çayırları,

“Yaptırımlar Yeterli Değil”

Slow Food İstanbul Fikir Sahibi Damaklar Birliği Başkanı Defne Koryürek, balıkçıların komisyonculara ve bankalara ağır borç yükü altında olduklarını söylüyor...

Denizlerin denetimi Sahil Güvenlik Komutanlığı (SGK) ve deniz polisi (DP) tarafından yapılıyor. Her iki kurum da yasa çerçevesinde denetim yapıyor. Dolayısıyla etkin bir denetim için caydırıcı cezalar içeren yasaya ihtiyaç var. **1380 sayılı kanun** caydırıcı olmaktan bir hayli uzak. Dolayısıyla SGK ya da DP yakalama yapsa da, Boğaz'da ve Marmara'da zinhar yasak trol tekneleri suçüstü yakalanıp, tekneler yeni oluşturulan yeddiemin limanına bağlansa da, iki vakte mahkeme kararı ile salınıyor ve **yasak avcılığa** hiçbir şey başlarına gelmemişçesine devam edebiliyor bu balıkçılar. İkinci olarak balıkçının neden yasadışı iş yapmaya bu kadar hazır olduğuna bakmak gerek. Balıkçılarımız komisyonculara ve bankalara ağır bir borç yükü altında İstanbul'da. Bu borç, aslında iki şeye işaret ediyor: Birincisi, balıkçılık sektörü ödeyebileceğinden fazla bir borçla büyümüş. İkincisi ise **gırgır reisleri** aslında artık kendi rizaları ile değil, borç ödemek için avlanıyor. Şimdi sizin de sırtınızda, dükkâna getireceğiniz balığı bekleyen, borcunuza karşılık getireceğiniz balığı sayan bir kabzımal olsa; borcunuz bu rakamlarda; hatta beş yıl gibi bir mazi ile bunaltan bir borç olsa, caydırıcı kalitede yasa da yoksa, siz de çıkar, talan ediyorum demez, ekme parası der, denizin iflahını kesersiniz!

“Kıyı Balıkçılığının Adı Yok”

Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı'na bağlı Su Ürünleri Merkez Araştırma Enstitüsü'nden Dr.

Mustafa Zengin gırgırta avlanmada limitin aşamalı olarak artırılması gerektiğini söylüyor...

Bugün Bakanlığın bazı kararlara imza atmasında bu STK'ların oluşturduğu kamuoyunun çok önemli rolü bulunuyor. Alınan karar önemli ama derinlik limiti aşamalı olarak 30 veya 50 metreye çıkarılmalı. Ancak bu uygulama da, av bölgeleri, mevsim/avcılık zamanı ve balık türü/popülasyonun göç özellikleri dikkate alınarak detaylandırılmalı. Bundan daha önemlisi ise avlanabilir ve sürdürülebilir seviyedeki stokun avlayabileceği düzeyde bir balıkçı av filusunun avlanmasına izin verilmesi olmalı. Türkiye'de endüstriyel balıkçılığın, kıyı balıkçılığına göre oranı çok yüksek. Bunun en önemli nedeni de ülkedeki genel iş istihdamının yetersizliği. Türkiye

balıkçılığı yönetiminde daha çok endüstriyel balıkçılar etkili olduğu için, olası tüm geliştirici önlemler ve destekler büyük balıkçılar lehine işliyor. Küçük balıkçıların azalan stoklar ile birlikte günlük av miktarları da düşmüş durumda. Büyük balıkçılar gibi, avcılık işletme masraflarında en önemli girdi olan

ÖTV'li akaryakıt imkânından da yararlanamıyorlar.

Diğer taraftan av sezonu boyunca yakın kıyı sularında büyük gırgır tekneleri tarafından kullanılması neticesinde, küçük kıyı balıkçıları av sahası paylaşımında mağdur oluyor. Bir de Türkiye'deki tüketicinin balık yeme alışkanlığı da önemli. Tüketim büyük oranda taze balığa dayanıyor. Bu alışkanlığın mamul ürün şeklinde market ürününe dönüştürülmesi, biyo-ekonomik sürdürülebilirlik için önemli katkı sağlayabilir diye düşünüyorum.

midye bankları ve balıklara barınak olan kepezlerin zarar gördüğünü hatırlatan Erdem, “Kıyılar, güneş ışığının deniz dibine kadar ulaştığı yerler ve karalardan nehirler yardımıyla basit elementlerin taşındığı yüksek verimli alanlar. Zengin biyoçeşitliliğe sahip oldukları için denizlerdeki hayatın büyük bölümü kıyılarda oluşuyor. Dip balıklarının bile çoğu kıyılarda üreyor, yavrular kıyılarda beslenip büyüyor. Bu nedenle kıyıların bir av operasyonunda 300-400 ton balık avlayan yüksek kapasiteli av aracı olan gırgırın basısından korunması gerekir” diyor. Öncelikle tüm dip balıklarına ait stokların tamamen tükenmek üzere olduklarını, diğer türlerin de gerçek bir tehdit altında olduğunu kaydeden Erdem, bu nedenle işin denetleme kısmına da dikkat çekiyor: “Sezon öncesi hem balıkçı, hem sahil güvenlik, hem de koruma kontrol memurları, tebliğ ve yasaklar konusunda bilgilendirilmeli. Avlanan balıkların da mutlaka bölge, miktar, tür ve zaman bakımından kayıt altına alınması gerekiyor”.

Su Ürünleri Merkez Araştırma Enstitüsü'nden Dr. Mustafa Zengin ise kararın Türkiye'deki balıkçılıkta bir kırılma noktası olduğunu iddia ediyor. Zengin, bir yandan da yeni düzenlemenin yetersizliğinden bahsederek, “İlk aşamada bu karar önemlidir. Ancak yeterli değildir. Bu dönemde ilk aşamada 30 metrelik bir limit önerilmesine karşın Avrupa Birliği (AB) Akdeniz sular sisteminde 50 metrelik bir limit kriter olarak alınmaktadır” diyor. AB'nin balıkçılık konusunda “sürdürülebilir kaynak anlayışı” mantığını devreye soktuğunu belirten Zengin, Türkiye'nin balıkçılık konusunda AB entegrasyon eşleştirme süreci sonrasında yetersiz de olsa karaya çıkış noktaları ve balık satış standartizasyonu gibi bir kısım uygulamaları da hayata geçirmeye başladığını söylüyor.

“Kendilerini Değil, Bebeklerini Yiyoruz”

Sinop Üniversitesi Su Ürünleri Fakültesi'nden Yrd. Doç. Dr. Yakup Erdem, balık stoklarının korunması açısından en önemli tedbirin yüzey balıklarının göç hareketlerini engellemek olduğunu söylüyor...

Dip balığı stokları trol ve algarna avcılığının baskısı altında. Diğer yandan hamsi, çaça ve sardalya gibi yüzey balıkları, dip türlerin besinini oluşturduğu için bunların yoğun avlanması dolaylı olarak dip balığı stoklarını da etkiliyor. Yüzey balıklarının çoğu deniz gezen göçmen balıklardan oluşuyor. Hamsi haricindeki türler Akdeniz ve Ege Denizi'nden yumurtlamak ve yavrularını beslemek amacıyla Karadeniz'e geliyor. Bu stokların korunması açısından en önemli tedbir bu göçün selamette gerçekleşmesini sağlamak.

İkincisi, bilinen balıkların bebeklerine, **vonoz** (palamut yavrusu), **çınakop** (lüfer yavrusu), **kıraça** (istavrit yavrusu), **ispendedek** (levrek yavrusu), **lidaki** (çipura yavrusu), **ilarya** (kefal yavrusu), **papalina** (sardalye yavrusu) gibi farklı adlar vererek yapılan bebek katliamının önlenmesi gerekiyor. Bundan da ötesi, her balık türüne bir kez üreme şansı tanınması, lüferin 25, palamudun 30, istavritin 15, hamsinin 11 santimetre boya ulaşmadan avlanmaması sağlanmalı.

STK'lar Karardan Memnun

Gırgırlar ve balık avlanma boylarıyla ilgili yeni düzenleme, sivil inisiyatifler tarafından da olumlu karşılandı. İlk tepkiyi verenlerden bir, ise balık avcılığı konusunda son birkaç yıldır kamuoyunda duyarlılığı ve farkındalığı artırma adına önemli kampanyalara ve işlere imza atan Greenpeace oldu.

Yeni düzenlemeyi değerlendiren **Greenpeace Akdeniz Denizler Kampanyası Sorumlusu Banu Dökmeçibaşı**, “Aslında bu yıl için beklediğimiz karar 30 metre, gelecek yıllar için de bunun 50 metreye çıkarılması idi. Ancak bu alınan kararı da, ekosistem ve kıyı balıkçılığının nefes alabilmesi adına önemsiyoruz” diyor. Önümüzdeki dönemlerde, bu sezon alınan kararların uygulanması ve eksikliklerin giderilmesi üzerine yoğunlaşacaklarını kaydeden Dökmeçibaşı, hedeflerini şöyle açıklıyor: “Asıl hedefimiz tam koruma altında deniz rezervleri oluşturulması, çünkü deniz ekosisteminin kendisini toparlayabilmesine fırsat verecek en etkili yöntem, deniz rezervleri denilen, tüm tahrip edici faaliyetlere kapalı deniz alanları oluşturmaktır”. Balık kampanyalarının başından bu yana en önemli sivil inisiyatif ayakla-

rından biri de **Slow Food Fikir Sahibi Damaklar**'dı. Slow Food İstanbul Fikir Sahibi Damaklar Birliği'nin kurucusu **Defne Koryürek** de, Bakanlığın düzenlemesini önemsediklerini ve bu kararların arkasında durmanın zorluğundan bahsediyor. Son iki yıldır Bakanlığın yeniden düzenleme yolunda kararlar aldığı hatırlatan Koryürek, “Onlar duruşlarını muhafaza ettikleri sürece bizler de yanlarında duracağız. Zira **bereket, onu korumayı bilen mirasıdır**; çocuklarımıza ve denizlerimize bereketini iade etmek hepimizin birincil sorumluluğu” diyor.

Yeme içme kültürü üzerine yazılılarıyla tanınan **Tan Morgül** de, yeni alınan kararları önemsediklerini ancak bu kararların uluslararası düzeyde uygulanması gerektiğinin altını çizerek, “Yasanızı buna göre sadece ulusal ölçekte değil evrensel ölçekte hazırlayacaksınız. Çünkü özellikle yığımsal olarak avlanan göçmen balıklar sadece bizim sularda gezmiyorlar ve kimseye de zimmetli değiller. Bu türlerin devamını sağlamak için birbiriyle uyumlu yasalar hazırlamak şart” diyor. Morgül su ürünleri avcılığında gelinen nokta için de “**yaşamın kendisine hakaret**” ifadesini kullanıyor.

Türkiye'nin başta balıkçılık olmak üzere su ürünleri politikalarını yakından takip eden, nesli tehdit altında olan türlerin geleceği hakkında endişelenen bütün kesimler, gırgırlar ve balık avcılığıyla ilgili yeni koruyucu düzenlemelerin takipçisi olacak gibi gözüküyor. Bundan sonraki en önemli görevlerden biri ise öncelikle bu karardan geri adım atmaması gereken Tarım Gıda ve Hayvancılık Bakanlığı'na düşüyor. En az onun kadar önemli bir görev de, bütün bu mücadele devam ederken ve sürdürülebilir balıkçılık adına yeni yeni olumlu sonuçlar almaya başlamışken, bunu daha da ileriye taşıyacak güce sahip tek kesime, yani **bilinçli tüketicilere** düşüyor. ○

Acar Group'tan “Ekolojik Notlar”

Çevre dostu ürünler, kâğıt baskı sektöründe giderek daha fazla boy gösteriyor. Türkiye'nin ilk Orman Yönetim Konseyi Koruma Zinciri Sertifikalı matbaasına sahip olan Acar Group, yeni bir ürünle bunun güzel örneklerinden birini ortaya koydu. TEMA Vakfı ve Doğal Hayatı Koruma Derneği (WWF) işbirliği ile çalışan firmanın Yönetim Kurulu Başkan Yardımcısı Mustafa Acar, “Sadece geridönüşümlü kâğıt ve bitkisel mürekkep kullanarak ürettiğimiz NoteEco adlı defterle benzerlerinin bir adım ötesine geçmiş durumdayız” diyor...

Kâğıt baskı ve yayıncılık, ormanların tahribatı yüzünden sürekli gündemde. Peki dünyada bu alanda nasıl bir eğilimden söz edebiliriz?

Bir ülkede kişi başına düşen kâğıt tüketimi aslında bir anlamda o ülkenin gelişmişliğini de gösteriyor. Türkiye halen dünya okuryazarlık standartlarının çok gerisinde. Önümüzdeki dönemde, basılı materyallerin sayısı, tahminen 2018 yılı sonuna kadar hızlı bir şekilde azalacak. Yerini bugün de artık hızla yükselen internet yayıncılığı alacak. Artık kâğıt üzerinde okuma ve yazma nostaljik bir hale gelecek. Dünya bu konuda bizden biraz ileride gidiyor. Ancak Türkiye, telefon ve internet başta olmak üzere, geriden gelmesine rağmen kısa sürede dünya ile arasındaki farkı kapatıyor. Özellikle bu tür konularda, Avrupa ve Amerika ile daha uyumlu bir süreç işletiyoruz. Yazı yazmak artık butikleşiyor, keza yazı yazılan ürünlerde de bu şekilde bir eğilim var. Sektör küçülmeye başladı, rekabet güçleşiyor. İşte tam da burada ‘farklılık’ avantaj yaratıyor.

Dijital ortama kayma nedeniyle, önümüzdeki beş yıl içerisinde kâğıt tüketiminde yüzde 70 civarında azalma yaşanacağı tahmin ediliyor. Bu ilk bakışta kulağımızı tırmalıyor ama gerek maliyet, gerekse ulaşılabilirlik göz önüne alındığında, bu oranların doğru olacağı kanısındayız. Ama bir yandan da sonuçta, firmalar dönemin şartlarına göre farklı kanallar ve ticaret yolları bulup, bu yollara kanalize olacak. Yaratıcı düşünenlerin bu olumsuzluktan çok fazla etkileneceğini düşünmüyorum. Satrancı hepimiz iyi oynarsak, hangi taşla maçı bitireceğimizi bilmek kolaylaşır.

Kurum olarak ISO 14001 Çevre Yönetim Sistemi'ni uyguluyorsunuz. Türkiye'de FSC-COC Orman Yönetim Konseyi Koruma Zinciri Sertifikası'na sahip olan ilk matbaa da size ait. Bir matbaanın FSC sertifikası alması ne anlama geliyor?

Öncelikle sertifika firmamızın, yöneticilerin ve çalışanlarımızın çevreye karşı duyarlı olduğunu gösteriyor. Ticari olarak ise, her zaman ilkleri

“Üretimimizin Yarısını İhraç Ediyoruz”

Şirketimiz 1980 yılında küçük bir atölyede kuruldu. Bugün 10 bin metrekare kapalı bir alanda 200 kişilik uzman personelle, hem yurtiçinde hem de yurtdışında faaliyetlerini sürdürüyor. Üretimimizin yarısını ihraç ediyoruz. 40'tan fazla ülkeye yönelik bir ihracat portföyümüz var. Türkiye'nin dışında **Almanya, Rusya ve Kazakistan**'da da ofislerimiz bulunuyor. Grup, baskı hizmetlerinin yanı sıra, promosyon, kırtasiye, deri aksesuar, yayıncılık ve elektronik ürünler alanlarındaki şirketleriyle de

faaliyetlerine devam ediyor. Markalaşma yolunda da büyük adımlar attık. Örneğin kırtasiye alanında **Arwey** ve **NoteEco** markalı defterlerimizi 2008 yılı itibarıyla dünya pazarlarına tanıttık. Acar Group 32 yıldır, küresel ve ulusal ekonomide meydana gelen dalgalanmalara karşı kaliteli ürünler, doğru servis ve etik değerler ilkelerine bağlı kalmaya da çalıştı. Sektöre birçok yenilik katmanın yanı sıra, yine sektörde modayı belirleyen bir firma olmanın gururunu yaşıyoruz.

yapan bir firma olarak bilinirliğimiz artıyor. Firmalar, farklı gördükleri bu sertifikalı ürünlerden almayı tercih ettikleri için satışlarımız da olumlu etkileniyor. Bu bilinirliğin diğer ürünlerimiz üzerinde de olumlu bir etkisi oluyor. Tabii bu belgenin tek başına yeterli olduğunu düşünmüyoruz. Karbon salımı da dahil olmak üzere çevreyle ilgili başka sertifikaları alma çalışmalarımız da devam ediyor.

NoteEco fikri nasıl doğdu?

Avrupa'nın ve Amerika'nın çevreye karşı giderek artan duyarlılığı ve kaynaklarını sürekli kontrol altında tutması, bu yönde çıkan haberler ve çabalar bizi böyle bir proje üretmeye itti. İlk etapta **Tema Vakfı** ile iletişime geçtik. Ardından daha geniş bir şekilde proje üretmeye başladık. Ağaçların zarar görmemesi, gelişigüzel kesilmemesi ve geri dönüştürülerek kazandırılan kâğıtların bir şekil-

de sektörümüzde değerlendirilmesi fikri doğdu. Hızla azalan kaynaklarımız, genç nesiller olarak bizleri çevreye karşı daha duyarlı hale getirdi. Ayrıca benim kişisel olarak da Tema Vakfı'na ve doğaya düşkünlüğümün de bu projenin doğuşunda önemli bir katkısı oldu. Uzman ekibimiz ve yönetici kadromuz yeni bir ürün için kolları sıvadı ve ortaya NoteEco çıktı.

Promosyon alanında Türkiye'de büyük bir israf olduğu biliniyor. Şirketlerin çevre konularına duyarlılıklarının artmasıyla, NoteEco gibi ürünlere ilginin artacağını düşünüyor musunuz?

Bunun için öncelikli olarak sivil toplum kuruluşlarımızın çok iyi çalışması, bireyleri bilinçlendirip, işin içine çekmesi lazım. Bu bilgilendirme ve bireyleri sorumluluk altına sokmanın ardından ilginin artacağı aşikâr. Ancak bu çok kolay olmuyor. Sabırla ve pes etmeden sürekli çalışmak

gerekiyor. Biz NoteEco'yu yaratırken, işin ticari yanını çok fazla düşünmedik. Öncelikle sosyal yönünü ele aldık. İyi şeyler yapınca biliyoruz ki ticari yönü zaten ortaya çıkıyor, size uzun vadede para kazandırıyor. Bizim şirketlerimizde en iyi para kazanma yöntemi, en iyi işi yapmanın önüne hiçbir zaman geçmedi. Önce iyi iş...

Son olarak söylemek istedikleriniz...

Böylesine dolu bir dergiyi yayın hayatına kazandırdığınız için, derginizin kurucu ve yönetici ekibine teşekkür ederim. İyi ki varsınız, iyi ki varız. İşte bu son dileğimi çoğaltmamız gerekiyor. Bizlere ve sizlere rakipler ve meslektaşlar çıkınsın ki, kaynaklarımız yok olmasın. Çocuklarımıza, daha yeşil bir ortam, oksijeni daha bol hava ve daha yaşanır bir dünya bırakmak görevimiz değil, borcumuz. ○

Yeşil İş - Green Business 2012

Ekonomik, toplumsal ve çevresel sürdürülebilirliğe katkı sağlamak amacıyla faaliyet gösteren, sürdürülebilir geleceği hedefleyen bir iş dünyası modeli yaratma sorumluluğuyla hareket eden Sürdürülebilirlik Akademisi tarafından 18-19 Ekim tarihlerinde Swisotel'de Yeşil İş-Green Business 2012 Konferansı 4. kez düzenlenecek. Konferansın bu yılki ana teması "Sürdürülebilir Gelecek İçin Sürdürülebilir İş" olarak belirlendi. Türkiye'nin en güçlü sürdürülebilirlik platformu olarak kabul edilen konferans çerçevesinde, dünyadan ve Türkiye'den yöneticiler ve fikir liderleri, sürdürülebilir bir gelecek yaratmak adına iş dünyasında atılması gereken adımları masaya yatıracak.

Yeşil İş platformunda geçen üç yılda 130 ulusal ve uluslararası konuşmacı, 1800'e yakın katılımcı ile buluştu. **Yeşil İş Green Business 2012**'de ise alanında uzman **100'e ulaşan konuşmacı 45 oturumda** buluşacak. **Schneider Electric**'in stratejik çözüm ortağı olduğu konferansta, **BASF, Unilever** ve **TSKB** ana çözüm ortakları. Ayrıca başta UNDP, Global Compact Network olmak üzere pek çok STK ve T.C. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, T.C. Kalkınma Bakanlığı, T.C. Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı tarafından Yeşil İş Green Business 2012 destekleniyor. 18-19 Ekim tarihlerinde Swisotel'de düzenlenecek olan **Yeşil İş-Green Business 2012** hakkında sorularımızı, Sürdürülebilirlik Akademisi adına **Dr. Zelal Polat** yanıtladı.

Bu yıl Yeşil İş Konferansı'nda Jo Confino, Tom Szaky ve Ernst Ligteringen gibi çok önemli konuşmacılar var. Bize bu isimler hakkında biraz bilgi verebilir misiniz?

Bu yılki konferansımızda ağırladı-

ğımız 100'e yakın alanında uzman ulusal ve uluslararası birçok isim yer alıyor. Yeşil iş dünyasının fırsatlarını, uluslararası modelleri, teşvikleri ve düzenlemeler paylaşılacak. Konferansın paralel oturumlarında "Temiz Enerji ve Enerji Yönetimi", "Sürdürülebilir Turizm", "Karbon Yönetimi" ve "Yeşil Tesisler Yeşil Binalar" yer alıyor. Amacımız konferansta katılımcıların sürdürülebilir iş modelleri için interaktif ortamda tüm sorularına cevap bulabilecekleri platformu yaratmak. Bu şekilde de Akademinin temel misyonu olan iş dünyasındaki sürdürülebilir iş modellerinin yerleştirilmesinin teşvik edilmesini sağlamaktır. Kimler var sorusuna gelecek olursak;

Tom Szaky; 14 yaşında kurduğu ilk işletmesiyle kariyerine başlayan, 19 yaşındaysa dünyanın en inovatif 100 şirketi ödülünü alan Terracycle'in kurucusu dünyanın en etkili girişimcisidir. Dünyanın en hızlı büyüyen 500 şirketinden biri olan Terracycle'la birlikte çok kısa zamanda kazandığı başarılarla milyon

dolarlar kazanmış, çöpteki fırsatı görerek dünyanın 100 dahi girişimcisi listesinde 1 numaraya oturmuştur. Sürdürülebilir tüketimin genç dahisi Tom Szaky, tüm dünyada 20'den fazla ülkede 20 milyondan fazla insanı harekete geçirmiş ve geri dönüşümü güç atıkları 1500 farklı ürün haline dönüştürerek kullanılabilir hale getirmiştir.

Jo Confino; Guardian gazetesi yönetici editörü ve Guardian Sustainable Business'ın başkan ve genel yayın yönetmenidir. 24 yıllık gazetecilik hayatı boyunca hep sürdürülebilirliği ön plana çıkarmış, özellikle de son yıllarda dünya liderleri, ekonomiye yön ve yol veren dünyanın güçlü ekonomistleri, STK başkanları ile **sürdürülebilirlik konusunda yaptığı çarpıcı röportajlar** ile adından en fazla söz ettiren gazeteci olmuştur.

Ernst Ligteringen; sürdürülebilirlik raporlamasına standart getiren dünyanın en etkili kurumu GRI'nin CEO'sudur. GRI şirketiyle birlikte 60'dan fazla ülkede aralarında Coca-Cola, Nestle, UPS, L'Oreal gibi global markaların da olduğu 4000'in üzerinde şirketin sürdürülebilirlik raporlamasını hazırlıyor. Bunun yanında belediyeler, sivil toplum kuruluşları ve çeşitli kamu kuruluşları da sürdürülebilirlik raporlarını GRI aracılığıyla hazırlıyorlar.

Jeremy Leggett; İngiltere'nin en büyük bağımsız temiz enerji şirketi Solarcentury'nin kurucusu. Amerika'da yaptığı iklim değişikliğiyle ilgili çalışmaları ABD İklim Enstitüsü ödülü aldı. CNN'de etkili yayınlar yaptı, Guardian'da etkili makaleler yazdı. Solarcentury ile birlikte ise güneş enerjisi alanındaki fırsatı ilk yakalayanlardan oldu, 2009'da yılın girişimcisi ödülüne layık görüldü. Türkiye'de bu alanda potansiyelin yüksek ama yapılan işlerin çok az olduğu uluslararası çözüm modellerinin konuşulacağı bu oturumu ayrıca değerli kılıyor.

Guardian gazetesi yönetici editörü ve Guardian Sustainable Business'ın başkan ve genel yayın yönetmeni Jo Confino; Marks & Spencer, Procter & Gamble, Unilever, Shell, McDonalds gibi şirketlerin sürdürülebilirlik danışmanlığını yapan Julia Hailes ve Terracycle'in kurucusu Tom Szaky, Yeşil İş 2012'nin ağırtopları arasında...

Julia Hailes; 1988 yılında yazdığı tüm dünyada 1 milyondan fazla satan kitabı The New Consumer Guide ile kamuoyuna seslenmiş, ardından dünyaca ünlü Marks & Spencer, Procter & Gamble, Unilever, Shell, McDonalds gibi şirketlerin sürdürülebilirlik danışmanlığını yapmış bir isim. 1999 yılında New Years Honor List'te yer alan Hailes, şu sıralar e-atıklar üzerine yoğunlaştığı projesi E For Good ile daha sürdürülebilir dünya için çalışmalarına devam ediyor.

Terry A'Hearn; 17 yıl boyunca Çevre Koruma Otoritesinde Avustralya Hükümeti Danışmanı olarak görev yapmış, işletmelerin sürdürülebilirlikle ilgili çalışmalarındaki bürokratik masrafların yüzde 90 oranında indirilmesini sağladı. İşletmelere giderlerinde yüzde 50'ye varan indirimler yapabilmeleri için öneriler

sundu. Şu anda ise 35 ülkede 300 ofisi bulunan sürdürülebilirlik danışma şirketi WSP Environment and Energy'nin global yöneticiliğini yapıyor.

Ayrıca Schneider Orta Doğu Bölgesi Başkanı ve Türkiye Genel Müdürü **Turhan Turhangil**, BASF Türkiye, Orta Doğu ve Kuzey Afrika Bölgesi Başkanı **Volker Hammes** ve UNILEVER Türkiye Gıdadan Sorumlu Başkan Yardımcısı **Mustafa Seçkin**'in konuşmacı olduklarını paylaşmak isterim.

Karbon piyasaları uzmanı Jill Duggan, temiz teknoloji yatırım analisti Anne McIvor gibi alanında uzman kişiler de konferansta katılımcılara fikirlerini sunacak.

Bu yılki Yeşil İş Konferansı'nda özel bir odak noktanız var mı? Size göre yeşil iş dünyasında hangi

alt başlıklar giderek daha ön plana çıkıyor?

Bu yılın ana teması “Sürdürülebilir Gelecek İçin Sürdürülebilir İş”. Konuşmamın başında da paylaştığım gibi sürdürülebilir iş modelleri ile nasıl fırsatlar yaratılabileceğini de konuşacağız. Yeşil İş-Green Business 2012 Konferansı 45 çözüm odaklı interaktif oturuma ev sahipliği yapacak. Bu oturumlarımızdan bir kısmı hakkında bilgi vermem gerekirse; **İş Dünyası İçin Sürdürülebilirlik Yol Haritası; Şeffaf Raporlama, Sürdürülebilirlik Dönüşümünde Sürdürülebilir Binaların Önemi, Sürdürülebilir İş Finansman Modelleri ve Küresel Yatırımcılar, Karbon Yönetimi ve Karbon Borsasına Doğru ve Sürdürülebilir İş Modelleriyle Yaratılan Fırsatlar, Temiz Enerji ve Enerji** konferansın ana başlıkları.

Bu yıl, sürdürülebilir belediyelerle ilgili ayrı bir oturum oluşturmuşsunuz. Türkiye’de son yıllarda yerel yönetimlerin performansları büyük önem kazanıyor. Siz Türkiye’deki yerel yönetimlerin

performansını nasıl değerlendiriyorsunuz? Konferans’ta hangi iyi örneklerle tanışacağız?

Sürdürülebilir gelecek için belediyelerin çözümlerinin çok önemli olduğu gerçek. Türkiye’de birçok belediyenin bu alanda önemli çalışmaları var. Konferansta yer alacak olan Sürdürülebilir Belediyeler Kulvarı’nda iyi uygulama örneklerini katılımcılarla buluşturuyoruz. Bu sene Türkiye’de Energy Cities üyesi 3 belediyeden birisi olan İzmir Bornova Belediyesi’nin çalışmalarını Bornova Belediye Başkanı Prof. Dr. Kamil Okyay SINDIR, “Sürdürülebilir Kent Yaşamı” başlığı ile konferansımızda paylaşacak. Bunun yanında Marmara Belediyeler Birliği Atık Su Yönetimi ve Tesisler konusunda, İstanbul Büyükşehir Belediyesi ve Ataşehir Belediyesi Ambalaj Atıkları ve Yönetimi konusunda uygulamasını paylaşacak. Kadıköy Belediyesi Elektrikli Elektronik Atıklar Yönetmeliği Sonrası Uygulamaların konuşulduğu oturumda yer alıyor. Bu oturumlarda T.C. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı Atık Daire Başkanlığı, T.C. Orman ve Su Bakanlığı, Havza Yönetimi Şubesi’nden konuyla

Sürdürülebilirlik Akademisi

Sürdürülebilirlik Akademisi iş dünyasında sürdürülebilirlik dönüşümünde öncü olacak bilgilendirme çalışmaları, araştırmalar, konferanslar, seminerler, workshoplar, sosyal sorumluluk projeleri, eğitimler ve danışmanlıklar yapma hedefi ile kurulmuş kâr amacı gütmeyen bir sosyal girişimdir. Sürdürülebilirlik Akademisi bu doğrultuda çeşitli konferanslar, seminerler, araştırmalar, kurumsal eğitim çalışmaları, sosyal sorumluluk projeleri, workshoplar düzenlemektedir.

ilgili yetkili isimler bilgi paylaşımında bulunacaklar.

Ana oturumlarınızdan biri de güneş enerjisi üstüne. Bu başlığı seçmenizin özel bir sebebi var mı? Güneşte nasıl bir büyüme öngörüyorsunuz?

Türkiye’nin coğrafi konumunu da düşünecek olursak, sahibi olduğu önemli potansiyelin az bir bölümü kullanılıyor. Bu alanda gidilmesi gereken çok yol var. Bu nedenle bu konu ile ilgili uluslararası çözüm modellerini konferansa taşımak istedik. Son olarak; Sürdürülebilirlik Akademisi iş dünyasındaki sürdürülebilirlik dönüşümünün yeni fırsatlar yarattığına ve sürdürülebilir yaşam ve tüketim modellerinin bu değişime ivme kazandıracağı gerçeği ile çalışmalarını yürütüyor. Sürdürülebilirlik Akademisi tüm çözüm ortaklarıyla “Sürdürülebilir Gelecek için sürdürülebilir iş” teması ile Yeşil İş Konferansı 2012 ile 18-19 Ekim’de Swiss Otel’de olacağız. Tüm iş dünyasını sizin aracılığınızla Türkiye’nin bu güçlü sürdürülebilirlik platformunun daha da büyümesi için davet ediyoruz. ○

SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK®
AKADEMİSİ
SUSTAINABILITY ACADEMY

Geleceğe Yön Veren Sürdürülebilirlik Liderlerini Seçiyoruz...

Sürdürülebilirlik
Liderleri
2012 Ödülleri

Bilgi için
www.surdurulebilirlikliderleri.com
www.surdurulebilirlikakademisi.com
www.yesilis2012.com

Peki ya İnsan Hakları?

Çalışanın haklarını kollayan ve çalışma memnuniyetini artıran işyerleri, sürdürülebilirliğin olmazsa olmaz koşullarından biri. Türkiye’de bu algıyı güçlendirmeyi amaçlayan ve bu ay içinde başlayacak İş Dünyasında İnsan Hakları Kapasite Programı, şirketlere “insan hakları” eğitimi ve rehberliğe katkı sunmaya çalışacak...

 Özgür ÇAKIR

 Özgür GÜVENÇ

Sürdürülebilirlik deyince nendense akıllara önce çevre ve ekonomiye dair projeler geliyor. Halbuki işin bir de “insan” boyutu var ki, bu üçlü bir arada düşünülmeden gerçek anlamda sürdürülebilirlikten bahsetmenin safdillik olacağını söyleyebiliriz. Özellikle de evrensel değerlerden beslenen insan hakları kavramı ve bunun uygulamaları fazlasıyla önemli. Türkiye’de ve dünyada insan hakları hep gündemde ama insan haklarının şirketlerin kendileri tarafından gündeme getirilmesi pek sık görülen bir durum değil.

Bu ay başlayacak yeni bir proje ise bu gündemi şimdi Türkiye’ye de taşınmasıyla son derece ilgi çekici ve önemli. **Mikado Sürdürülebilir**

Kalkınma Danışmanlığı, Sabancı Üniversitesi Toplumsal Cinsiyet ve Kadın Çalışmaları Forumu ile ortaklaşa **İş Dünyasında İnsan Hakları Kapasite Programı** adlı yeni bir projeyi hayata geçiriyor. **Hollanda Konsolosluğu İnsan Hakları Fonu** tarafından desteklenen programın hedef kitlesi Türkiye’deki özel şirketler. Program özel sektörde insan hakları konusunda bilinç artırmayı ve destekleyici faaliyetlerle ortaya çıkacak iyi uygulama örneklerini çoğaltmayı da amaçlıyor.

İş yaşamında insan hakları eğitimlerinin ilk ikisi 13-14 Ekim ve 24-25 Kasım’da gerçekleşecek. Biz de bu önemli eğitim öncesi, sürdürülebilir kalkınma için modeller geliştiren bir sosyal girişim olarak faaliyet

Mikado Danışmanlık'ın kurucusu Serra Titiz, “Aslında aradığımız, program partneri. Şirketinde iyi uygulama yapmak isteyenleri yanımıza almak istiyoruz” diyor. Programın ayrıntılı bilgilerine www.haklimisiniz.org sitesinden ulaşabilirsiniz.

gösteren Mikado Danışmanlık'ın kurucusu Serra Titiz ve Sabancı Üniversitesi Toplumsal Cinsiyet ve Kadın Çalışmaları Forumu'ndan Ayşe Yüksel ile program üzerine sohbet etme imkânı yakaladık. “Amacımız aslında sürdürülebilirlik kapsamında insan kaynakları ve insan hakları uygulamalarının önemine dikkat çekmek” diyen Serra Titiz, programla uygulamaya ve iyileştirmeye yönelik olarak neler yapılabileceğini görececeklerini ve şirketlere insan hakları konusunda yol haritası sunmayı umduklarını söylüyor. Eğitim programına hazırlayacakları yol haritalarını, gerçekten uygulamaya sokmak isteyen şirketlerin başvurması gerektiğini hatırlatan Titiz, “Aslında aradığımız, program partneri. Şirketinde iyi uygulama yapmak isteyenleri yanımıza almak istiyoruz. Eğitimden sonra da bu şirketlere rehberlik yapacağız. Bir yıllık bir destekten sonra da büyük bir konferansla iyi

uygulamaları kamuoyuyla paylaşacağız. Bir de konuyla ilgili bir kitapçık çıkaracağız” diyor.

Başarının Kriterleri Değişti

Dünyada ve Türkiye’de genelde bu tür eğitim programları klasik şirket mantığı tarafından ekstra maliyet ya da külfet olarak görülüyor. Ancak bir yandan da böyle bir uygulamayı hayata geçirmek, çalışanlarının memnuniyetini artırmak, insan haklarına saygılı çalışma koşullarını yaratmak, firmalara iktisadi anlamda büyük katkılar sunma potansiyeli taşıyor. Dolayısıyla şirketlerin “insan hakları” konusundaki bilgi ve uygulama eksikliklerini kendilerinin fark etmeleri ve bu tür bir zihniyet değişikliğine gitmeleri çok önemli. Serra Titiz de buna dikkat çekiyor. “Şirketlerin giderek daha fazla sosyal lisans edinmesi gerekiyor” diyen Titiz, değişen algıyı da şöyle açıklıyor: “Özellikle sanayi devrimiyle beraber, şirketler kapi-

talist yaklaşımla tüketime odaklıydı. Başarının tamamen finansal göstergelerle ölçüldüğü, en çok vergi verenin en başarılı olduğu bir liste düşünün. Bu değişmeye başladı. Değişimin başladığının göstergeleri de artmaya başladı. Şirketlerin içinde buldukları iklim değişiyor. Bilfiil küresel şirketler bunları yaşamaya başladı. Bir yandan da sivil toplum ve müşteri beklentileri de değişti.” Titiz ayrıca programa katılacak şirketlerin sadece kendilerini değil, şirketin tüm ekosistemini, yani tedarikçisinden müşterisine kadar etki alanına giren her kesimi kapsamaya

Sabancı Üniversitesi
Toplumsal Cinsiyet ve Kadın
Çalışmaları Forumu'ndan
Ayşe Yüksel, “Herkesin
haklarından bahsediliyor
ama bunlar nedir? Bu hakları
şirketler mi çalışanlarına
veriyor, yoksa çalışanlar mı
talep ediyor?” gibi sorulara
cevaplar arayacaklarını
söylüyor.

çalışacaklarını ve insan hakları kültürünü böyle yaygınlaştırabileceklerini söylüyor. İnsan hakları eğitimiyle sürdürülebilirliğe dikkat çekmek istediklerini belirten Titiz, dünyanın değişimi için yalnızca kamunun ve sivil toplum örgütlerinin katkılarının yeterli olmayacağını, sürdürülebilir kalkınmaya şirketlerin daha fazla katkı sunmaları gerektiğini söylüyor.

Haklarımızı Biliyor muyuz?

Sorumlu bir yönetim anlayışı ve bunun yanında kurumsal sorumluluğun önemine de dikkat çeken Titiz, bu anlamda en sorunlu ve zayıf alının sosyal sorumluluk alanında olduğunu ve bu alanın daha iyi anlaşılması gerektiğini şöyle anlatıyor: “Sosyal sorumluluk denildiğinde, Türkiye’de ve dünyada da algı yeni yeni değişiyor. Genelde bir tür bağış ve topluma katkı gibi algılanıyor. Bir STK ile işbirliği yapmak, hatta ‘o yapsın, ben de bağışla katkıda bulunayım’ gibi bir zihniyet var. Halbuki sosyal sorumluluk çok geniş bir kavram. Çalışan hakları, çalışan gelişimi, kariyer gelişimi, ürün sorumluluğu, adil rekabet, engelli çalıştırma sosyal sorumluluğa giriyor. İnsan kaynakları önümüzdeki dönemin en önemli alanlarından biri olacak. Personel yönetimi değil sadece, personelin gelişimi de konu-

Çalışacak Ders Çok!

İş Dünyasında İnsan Hakları Kapasite Geliştirme Programı'nda işlenecek konulardan öne çıkan konu başlıklarından bazıları şöyle:

- Dünyada ve Türkiye’de insan hakları tarihi
- Özel sektörün insan haklarının korunması konusundaki rolü
- İş dünyasını ve farklı sektörleri ilgilendiren insan hakları konuları
- İnsan hakları ile ilgili riskler ve fırsatlar
- Sürdürülebilirlik, sosyal sorumluluk ve insan hakları ilişkisi
- Şirket içinde insan hakları stratejisinin geliştirilmesi
- İnsan hakları konusunda özel sektör tarafından geliştirilmiş ve uygulanmış iyi örnekler
- İnsan haklarına ilişkin vaka analizleri

şulacak. Çalışan mutluluğu önemli ve sadece maaş vermek değil, yan haklar sağlamak gerekiyor. Bence en büyük sorun haklarımızı bilmememiz”.

Sabancı Üniversitesi Toplumsal Cinsiyet ve Kadın Çalışmaları Forumu'ndan Ayşe Yüksel, İş Dünyasında İnsan Hakları Kapasite Programı ile, öncelikle “hak” kavramının ne olduğunu açacaklarını

söylüyor. “Herkesin haklarından bahsediliyor ama bunlar nedir? Bu hakları şirketler mi çalışanlarına veriyor, yoksa çalışanlar mı talep ediyor?” gibi sorulara cevaplar arayacaklarını aktaran Yüksel, Türkiye’de iş dünyasında en sık yaşanan hak ihlallerine vurgu yapıyor. Çocuk işçi çalıştırma, işçi ölümleri, engellilerin işgücüne dahil edilmemesi, mobbing gibi başlıkların en çok görülen hak ihlalleri olduğunu söyleyen Yüksel, toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin de Türkiye’de çok ciddi bir sorun olduğunu kaydediyor. Kadınlar için doğum izni, eşit işe eşit ücret, sosyal güvence gibi başlıkların öne çıktığını söyleyen Ayşe Yüksel, program sonunda ortaya çıkacak yol haritasıyla bir sonraki aşamada Anadolu’daki şirketlere de ulaşabileceklerini söylüyor. Yüksel ayrıca, şirketlerde daha önce toplumsal cinsiyet eşitsizliği ile ilgili çalışmalar yapıldığını ancak pek çok başlığı ele alan insan hakları gibi bütünsel bir çalışmanın Türkiye’de belki de ilk defa bu programla hayata geçirileceğini de sözlerine ekliyor.

Klişedir ama doğrudur: İnsan hakları bir gün herkese gerekir. Şirketler dikkat: O gün çoktan geldi... ○

Geleneksel üretim, ticaret ve tüketim modellerinde büyük değişimlere neden olan küresel devrim tüm hızı ile devam ediyor. Şimdi bu değişimi anlama ve markanızı değişime uyarlama zamanı... Dünyanın dört bir yanından gelen sürdürülebilirlik, marka stratejisi ve inovasyon liderleri, daha iyi bir gelecek için, fırsatları keşfetmek ve geleceği şekillendirmek için **SUSTAINABLE BRANDS ISTANBUL '13 CONFERENCE**'ta bir araya geliyor. Değişimi yönetmek istiyorsanız **SUSTAINABLE BRANDS ISTANBUL '13 CONFERENCE**'daki devrime siz de katılın.

SUSTAINABLE BRANDS ISTANBUL '13 CONFERENCE **SÜRDÜRÜLEBİLİR MARKALAR KONFERANSI**

Swissôtel The Bosphorus / Mayıs, 2013

www.sustainablebrandsistanbul.com

0212 - 274 25 16

Kentler & İŞbirliği

Sürdürülebilirliğin
İki Kaldıracı

Dünyanın saygın Yeşil İş sitelerinden GreenBiz tarafından hazırlanan Citystates Raporu'na göre 21. yüzyılın sosyo politik ve ekonomik çerçevesini büyük şehirler çizecek ve sürdürülebilirliğin gelişimi için en hayati rolü de büyük şehirler oynayacak. Raporda geliştirilen yedi şehir modelinin de ortak özelliği sürdürülebilirlik için katılım ve işbirliğinin kaldıracağı işlevi görecektir.

 Balkan TALU

Bir süredir dünyanın büyük şehirlerinde bir hayalet kol geziyor: "Dönüşüm Hayaleti". Dünyanın en büyük metropollerini yavaş yavaş yeşil dönüşümlerini ilerletmeye, sürdürülebilirlik çalışmalarını tamamlamaya çalışıyor. Uluslararası dergiler en yaşanılabilir şehirleri listelerken sürdürülebilirlik kıstaslarını gözetiyorlar. Küresel listelerde Almanya'dan **Freiburg**, Brezilya'dan **Curitiba**, Kanada'dan **Vancouver** bu ölçütleri karşıladıkları için ön plana çıkabiliyorlar. Nitekim 21. yüzyılın sosyo-politik ve ekonomik çerçevesini büyük şehirler çizecek. Bu tespit yeşil iş ve sürdürülebilirlik alanında en ciddi internet sitelerden biri olan GreenBiz'e ait. Ford sponsorluğunda hazırlanan **Citystates**'in (Şehirlerin Durumu) çıkış noktası da tam olarak bu. Raporun alt başlığı olan "**Şehirler Sürdürülebilirlik İçin Neden Hayati?**", raporun yazımındaki temel niyeti açık bir şekilde gösteriyor zaten.

Citystates raporunun birbiriyle bağlantılı **iki temel hipotezi** olduğunu söyleyebiliriz. Birincisi, sürdürülebilirliğin şehirlere ihtiyacı olduğu kadar, şehirlerin de sürdürülebilirliğe ihtiyacı var. İkinci hipotez ise şöyle: İş dünyasının ve diğerlerinin, sürdürülebilirliği anlayabilmesi ve devamlılığını sağlayabilmesi için şehirleri, giderek önemi artan olumlu bir çerçeve olarak ele alması gerekiyor. GreenBiz ekibi burada esas olarak şehirlerin sürdürülebilir kalkınma için hem bir kaide taşı, hem de kaldıracağı işlevi göreceğini vurguluyor.

Şehirlerin işleviyle ilgili bu noktada iki temel vurgu var. İlk önemli vurgu **TED Konferanslarının** düzenleyicisi **Richard Saul Wurman** tarafından, şehirlerin yükselişini takip edebilmek için kurulmuş olan **192021.org** sitesinden geliyor: "Dünya yurttaşları küresel ortamı bir ülkeler ağı olarak değil, şehirler ağı olarak algılıyor". Diğer bir önemli analizi de Harvard'lı ekonomist ve kent düşünürü olarak tanınan **Edward Glaeser** yapıyor: "İnsanlık tarihinin en iyi fikirleri, inovasyonları kalabalık nüfusların bir arada yaşadığı büyük şehirlerden çıkmıştır. Sanayi Devrimi de Dijital Çağ da büyük şehirlerin yurttaşlarının işbirliği sayesinde gerçekleşebilmiştir".

Zorluklar, Fırsatlar, İş Planları

GreenBiz Raporu yedi farklı şehir modeli ortaya koyuyor. Raporun temel şehirlerin sürdürülebilirlik yolunda karşılaştığı zorluklar, fırsatlar ve ortaya çıkan duruma dair iş planlarından oluşuyor.

Citystate raporunun kurguladığı ilk modele **Ağ Şehri (The Connected City)** ismi uygun görülmüş. Biz bu şehirleri yaygın olarak Akıllı Kentler olarak biliyoruz. Akıllı sayaçlar, sensörler ve şebekelerin ortak işlevi özgün bir verimlilik, inovasyon ve işbirliği potansiyeli yaratmak olarak açıklanıyor. Şirketler bazında **General Electric (GE)**, **IBM**, **Siemens** ve **Cisco** gibi kuruluşlar şimdiden topa girdiler bile. Bu büyük kuruluşların mevcut şebekeleri akıllı hale getirmenin dışında esas hedefleri, sürdürülebilir inovasyonların toplum içine yaygınlaşması. Teknolojinin tabana yayılması sayesinde, yurttaşlar şehirlerinin geleceğine dair kararlara daha aktif bir katılım gösterme şansına sahip olacaklar. Sanal ortamda

güvene dayalı olarak oluşan bu yeni sosyal ağın bir tür **paylaşım ekonomisi** de yaratması bekleniyor.

Öte yandan raporda adı geçen ikinci saptama olan **Kararlı Şehir'de (The Decisive City)** ise Ağ Şehirlerinin tam tersi bir durum var. Kararlı Şehirlerde merkezi yapılarda yaşanan aksamalar artık iyice gün yüzüne çıktığından belediye başkanları inisiyatifi ele alıp sürdürülebilirlik adımları konusunda ağırlığını koymaya başlıyor. Bu arada aynı durum büyük şirketlerin CEO'ları için de geçerli. Seragazi emisyonlarını azaltma mücadelesi veren şehirlerin kurduğu bir küresel ağ olan **C40** bünyesindeki 58 şehrin beş yılda 4734 yeşil icraata imza atabilmesinin ardında yerel yönetimlerin inisiyatif kullanmadaki kararlılığı yatıyor. C40 ağına başkanlık eden New York Belediye Başkanı **Michael Bloomberg** şöyle diyor: "Sürekli değişimden bahsedip sonra da olduğumuz yerde oturmaya devam etme lüksümüz yok."

Bu noktada özellikle ABD'nin merkezi yönetiminin kapsamlı bir iklim politikası ortaya koymadaki beceriksizliğini ve BM süreçlerinde süreci tıkayıcı rolünü hatırlamak faydalı olabilir. Bu yüzden ulaşımdan atık yönetimine, enerji politikalarından bina idaresine kadar her konuda iş başa düşüyor ve kritik kararların altına yerel yönetimler imza atıyor.

"Büyük Şehir Sorun Değil, Çözümdür"

Giderek hızlandığı bilimsel raporlarla kanıtlanan global ekolojik kriz, insanlığın sürdürülebilirlik yoluna girmesi için gerekli olan zaman dilimini daraltıyor. Diğer bir deyişle yeşil gündeme daha hızlı adapte olabilmemiz gerekiyor. Citystate raporu ihtiyacımız olan adaptasyonu da büyük şehirler vasıtasıyla sağlayabileceğimizi savunuyor. **Esnek Şehir (The Adaptive City)** tam da bu noktada ortaya çıkıyor. Edward

Curitiba'nın efsane belediye başkanı Jaime Lerner (solda) ve şehirler üzerine bilimsel modellemeler üretmesiyle tanınan teorik fizikçi Geoffrey West (en altta) hemfikir: "Büyük şehir sorun değil, çözümdür"

Glaeser'in "en iyi inovasyonlar büyük şehirlerden çıkar" lafından sonra "Büyük şehir sorun değil, çözümdür" lafını eden, **Curitiba**'nın efsane belediye başkanı **Jaime Lerner**'i hatırlayabiliriz belki. Aynı serbest çağrışım yöntemiyle şehirler üzerine bilimsel modellemeler üretmesiyle tanınan teorik fizikçi **Geoffrey West**'in iki kat büyüyen şehirlerde ortalama hane başı hizmet kalitesinin yüzde 15 arttığı bulgusunu da bir kenara koyabiliriz (West, coğrafya, kültür, bölge tanımaksızın, bunun neredeyse evrensel bir yasa olduğunu rakamlarıyla ortaya koyuyor).

İşin garip tarafı, her büyüme aynı etkiyi yaratmıyor, mesela West'in **Luis Bettencourt** ile beraber, 23 bin

GreenBiz Raporu'nun Yedi Farklı Şehir Modeli

	Sorun	Fırsat	İş Planı/Uygulamaları
Ağ Şehri	Güven ve neden olduğu işbirliği ortamı, sürdürülebilir çözümler için hayati öneme sahip.	Teknolojik entegrasyon ile yerleşik toplumsal bağların harmanlanması kent içinde topluluk duygusunun pekişmesine yol açabilir.	Şirketler öncelikle inovasyon ve sürdürülebilirliğe katkı sağlayabilecek sosyal bağları ve toplulukları güçlendiren iş modelleri üzerine yoğunlaşacak. Firmalar daha sonra yeni teknolojik gelişmelerin tabanın tamamına yayılmasını sağlayacak.
Kararlı Şehir	Ulusal ve küresel karar vericiler, sürdürülebilirlik atılımları konusunda yeterince hızlı değiller ve/veya bu konuda adım atmak konusunda gönülsüzlükler.	Sürdürülebilirlikle ilgili sorunların aciliyetinden dolayı belediye başkanları, ulaşım, atık yönetimi ve su yönetimi konularındaki atılımlarını yeşil kaldıraçlar olarak kullanabilirler.	Büyük şirketler, yeşil adımları atmakta gerçekten kararlı olan belediyelerle çalışacak. Firmalarda ara kademelerdeki hiyerarşi dikkate alınmayacak. Yeşil kaldıraçlar doğrudan CEO'ların tekelinde olacak. Dolayısıyla risklerin bedeli de CEO'lar tarafından ödenecek.
Esnek Şehir	Sürdürülebilirlik, çok hızlı bir toplumsal dönüşüm getiriyor. Kurumların da süratle duruma ayak uydurması gerekiyor.	Şirketlerle karşılaştırıldığında şehirler yeni duruma en hızlı ayak uydurabilecek toplumsal yapılar olarak ön plana çıkıyor.	Şirketler karşılıklı uyumu sağlayabilmek için sürdürülebilirlik gündemlerini şehirlere uyarlayacaklar. Riskleri hafifleterek esnek yaklaşımları teşvik edecekler. Farklı birimlerdeki çalışanlar arasındaki tesadüfi etkileşimler de ayrıca teşvik edilecek.
İşbirlikçi Şehir	Sürdürülebilirlik liderliği için rekabet çok önemli bir itici güç ama özellikle iş dünyası, sistematik değişim karşısında kendi çizdiği çerçeveye ve sınırları zorlamak zorunda kalacak.	Şehirler arasındaki ekonomik ve marka değerine dayalı rekabet ile benzer şehirler arasındaki işbirliğinin sağlıklı gerilimi, sürdürülebilir inovasyonlara ve çözümlerin hızla yaygınlaşmasına neden olabilir.	İş dünyası rekabet öncesi aşamada pilot inisiyatifler vasıtasıyla çerçeveyi belirleyecek. Firmalar, markalaşmada farklılıklar gösterecekler ve ürünlerin yeşil yüzünün görünür olmasını teşvik edecekler. Ama pazar pozisyonlarını belirlemekten imtina edecekler.
İçsel Şehir	İklim değişikliği ve sürdürülebilirlik konularıyla ilgili toplumsal eylemler başlayacak. Bu eylemlerin ne tür etkilerinin olacağı ise meçhul.	Şehir yaşamı, sayısız geribildirim potansiyeline sahip olduğundan çok daha büyük bir farkındalık ve aciliyet hissi yaratabilir.	İş dünyası uygulayacağı sürdürülebilirlik adımlarının öncelik sıralamasını tekrar değerlendirmeye alacak. Gelişmekte olan Güney yarımküreye sürdürülebilir çıktılar alabilmek için önemli referans notları olarak alınacak. Şirketler duyarlılığı artıran ve yerel ölçekte zihniyet değişimini yürütebilecek sistemlerin kurulmasını da destekleyecek.
Kişisel Şehir	Sürdürülebilir gelişimin getirdiği zorunluluklar yük olarak algılanabilir ve insanların harekete geçmesini engelleyebilir.	Paylaşılan kimlik ve değerlerin etkisi, bireysel ve kolektif eylem için son derece güçlü etkilere sahiptir.	Büyük kuruluşlar kentlerin yüzeysel birtakım kimliklerini fazla dikkate almayacaklar. Firmalar faaliyetlerini esas olarak yurttaş-tüketicilerin temel değerlerine yoğunlaştıracaklar.
DeneySEL Şehir	Sürdürülebilirlik sorunlarının ölçeği ve kapsamı, yeni düşünce biçimleri, yeni iş modelleri için alışılmadık ittifaklar şeklinde kendini gösterecek olan inovasyonlar gerektiriyor.	Şehirler sürdürülebilir gelişim için ideal deney laboratuvarlarıdır, çünkü ekosistem araştırmaları ve gelişmeleri burada gerçekleştirilir ve ayrıca geleneksel olmayan aktörlerin katılımına açıktır.	Firmalar kentleri bir laboratuvar olarak benimseyecekler. Bu yöntemle şirketler etkili bir geribildirim sistemi oluşturmaya ve verimliliğin yarattığı avantajları orta çıkarmaya çalışacaklar.

şirket üzerinde yaptığı modellemeye göre büyük şirketlerde çalışan sayısı çoğaldıkça kişi başı kâr düşüyor. Diğer bir deyişle büyük şirketler, şehirlerin tersine yeni durumlara adapte olmakta zorluk çekiyorlar. West bunu kısaca şu sözle özetliyor: “Büyük şehirler çılgın insanları tolere eder; şirketler edemez” (West bu yüzden şirketlerin ölümlü -Google ve Microsoft dahil- olduğunu iddia ediyor ve kentlerden adapte olmayı öğrenmeleri gerektiğini söylüyor). Şehirlerin yeni süreçlere sağladığı uyum, olduğu yerde sayan şirketler için de ders niteliği taşıyabiliyor. Şehirler, kurumlarını ve iş yapma şekillerini sürdürülebilirlik kriterlerine uyarladıkça şirketler de söz konusu kentlerde iş yapabilmek için sürdürülebilirliği daha ciddi olarak gündemlerine almaya başlayacaklar. Katı, merkezi yapılarını yerelleştirip desantralize edecekler. Çalışanlar arası tesadüfi etkileşimleri serbest bırakmak bir yana, teşvik edecekler.

Rekabet-Versus İşbirliği

Metropoller bir yandan yeşil standartlara adapte olmaya çalışırken, diğer yandan muadilleriyle tam gaz rekabet ederken, bir yandan da şehirlerarası işbirliği köprüleri atmakta geri durmuyorlar. Raporda bu başlık, oldukça kıskırtıcı bir isme sahip olan, **İşbirliğine/Rekabete Dayalı Şehir (The Collaborative/Competitive City)** modeli üzerinden ele alınmış.

Şehirlerde yetenek avcılığı, iş ve turizm bazında rekabet her zamankinden daha da fazla. Öte yandan şehirlerarası ittifaklar ve işbirlikleri de her geçen gün daha fazla gelişiyor. **Uluslararası Şehirler ve Yerel Yönetimler Birliği (UCLG)**, **C40**, **Sürdürülebilirlik için Yerel Yönetimler (ICLEI)**, **Dünya Yerel Yönetimler E-Yönetim Kuruluşu (Wego)** gibi öncü kuruluşlar işbirliğiyle ilgili ilk işaret fişeklerini çoktan attılar. Kapasite geliştirme, bilgi paylaşımı

Büyük şirketlerin, kentlerden öğrenmesi gereken ilk şeylerden biri de, çılgın insanları tolere edebilme yeteneği. Rotterdam bunu başarabiliyor, ya Microsoft?

faaliyetleri sayesinde, mesela 1974 yılında Curitiba’da kurulmuş olan metrobüs sistemi dünyanın diğer ülkelerine de yayılmayı başardı. En büyük küresel işbirliği ağlarından biri olan C40’ta, **Hollanda’dan Rotterdam**, **ABD’den New Orleans**, **Vietnam’dan Ho Şi Min City** gibi kentler bilgi birikimlerini ve deneyimlerini paylaşıyorlar.

Yaşadığımız kentlerle ilgili sorunlarla çözümleri tartışırken konuştuğumuz başlıkların birbiriyle bağlantılı olduğunu hatırlamak faydalı olabilir. 1961 yılında **“Büyük Amerikan Şehirlerinin Yaşamı ve Ölümü”** kitabını yazmış olan **Jane Jacobs** şehirleri “kompleks yapılar” olarak

tanımlıyor. Jacobs’a göre bir şehrin altyapı sistemini veya sosyal ve ekonomik dokularını bağımsız başlıklar olarak incelemeye kalkıştığımızda çok zorlanabilirsiniz. Bu yüzden raporun yazarlarının **İçsel Şehir (The Visceral City)** adını verdikleri model, kentleri bir tür iç organlar sistemine benzetiyor. Diğer bir deyişle, sokaklarda yaşanan trafik sıkışıklığı, aşırı yoksulluk ve dengesiz yapılaşma aslında hiç de birbirinden bağımsız sorunlar değildir.

Tabii bazen de görünmez olanı görünür kılmak gerekir ki, bu da bir şehrin kendi içinden ürettiği ve dayattığı bir ortak bilinç, yani İçsel Şehir modelinin bir özelliği olabilir. Tıpkı Pekin belediyesinin, kent sakinlerinin inanılmaz işbirlikleri ve işbirlikleri nedeniyle başlatmak zorunda kaldığı **Mavi Göküzü Günleri** gibi... Pekin Belediyesi, hava kirliliğine bağlı prematüre bebek ölümlerinde bir türlü düşüş sağlayamayınca, çok sayıda kent sakini birbirlerinden bağımsız olarak harekete geçti ve evlerine 4 bin dolar bedelinde hava kalitesi ölçüm cihazı aldı. Ve elde ettikleri verileri, internet üzerinden paylaşmaya başladı.

Şanghai, Guangzu ve Wenzu gibi merkezlerde de başlayan kampanya sonunda artık mızrak çuvala sığmıyordu. Sonuçta sadece belediyeler değil, Çin hükümeti de harekete geçti: Hükümet artık ölçümlere daha çok özen gösterecek ve hava kirliliğine bağlı hastalıkların tedavisi için de ayrı bir program uygulayacak. Madrid, Budapeşte ve Santiago’da da benzer bir amaca hizmet eden “Havada” (In the Air) isimli internet bazlı uygulama da görünmez görünür kılarak hem vatandaşlarda hem de yerel yönetimlerde bir duyarlılık oluşmasını sağlıyor. Acı gerçeği ortaya çıkaran **radikal şeffaflık araçları** hem kamuyu hem de şirketleri kendilerine çekidüzen vermeleri için zorlayabiliyor.

“Senden Elektrik Almayacağım”

Şirketler, yerel yönetimler, bireyler kendine şöyle bir çekidüzen versin. Evet, ama bireyler ve şehirler birbirlerini nasıl dönüştürüyor, esas mesele burada. Ne de olsa yaşadığımız dünyada epey sıkı dokunmuş bir şehirli kültürü var. İşte bu kültür, **Kişisel Şehir (The Personal City)** modelinin de ana kaynağı sayılıyor. Bu kültüre sahip yurttaşların genç, eğitilmiş, ötekine tahammüllü ve güçlü oldukları varsayılıyor. Rapora göre, yeni çağın yeni yurttaşlarının gücü ise tüketici kimliklerinden geliyor. Hem politikacılar hem de şirket yöneticileri durumun gayet farkındalar, çünkü örneğin Amerika'nın **Colorado Boulder** kentinde örgütlenen yurttaşlar yeterince sürdürülebilir bulmadıkları elektrik dağıtım şirketi **Xcel** aboneliklerini iptal ediveriyorlar. Zira Xcel enerji kaynağı olarak kömür kullanmaktaki ısrarını sürdürüyor. Yine birçok uzmana göre, New York ve Washington'da patlak veren Occupy (İşgal Et) hareketi de esas olarak politikacıların önceliğinin ne olduğuyula alakalıydı. Tüketicilerin paraları sürdürülebilirliği olmayan hantal projelere mi harcanıyordu? Yoksa hem kamu hem de şirketler nihayet yeşil hedeflerini gündemlerinin merkezine mi koyacaktı? Gelecekte bireylerin kararlarını bu yeşil kıstasların çok daha fazla belirleyeceğini söylemek kâhinlik sayılmaz herhalde. Kamu kuruluşları veya özel şirketler sürdürülebilirlik kriterlerine uyum sağlayamadığı anda da bireyler kendi çarelerini kendileri üretecekler. Rapora göre, bu noktada şirketler de bireylerin ortak tavır geliştirmesine karşı çıkmak bir yana, onları teşvik edecekler ve Kişisel Şehir modeli etrafında şekillenen ortak değerler etrafında yeni ürün ve hizmetlerini vitrine çıkaracaklar.

Sivil Toplum Kolları Sıvarsaa...

Peki, eğer siyasi karar mercileri sürdürülebilirlik konusunda gere-

Pekin sakinlerinin inanılmaz işbirlikleri ve işbirlikleri sayesinde hava kalitesi artık online olarak izlenebiliyor (üstte solda), 50 bin üyeye dünyanın en büyük bisiklet paylaşım organizasyonu, Çin'in Hangzhou kentinde (üstte sağda).

ken iradeyi ortaya koyamazsa ne olur? O zaman, yaşadığımız kent bir deney alanı haline gelir. Citystate Raporu'nda bu model, **Deney Şehir (The Experimental City)** ismiyle ele alınıyor. Peki, Deney Şehir nasıl bir model? Sivil toplumun karar vericilere yönelik erişimi düzgün bir şekilde sağlanabildiğinde, örneğin Brezilya'da uygulanan **Bolsa Familia** programıyla yoksullukla mücadele konusunda büyük aşama kaydedildi. Bolsa Familia Programı'nda çocuğunu okula kaydettiren ve doktora düzenli olarak giden ailelere nakit para yardımı yapıldı ve sonuçta bu deney oldukça başarılı bir şekilde sonuçlandı. Programın başarılı olması üzerine, 14 diğer Latin Amerika ülkesinde de deneyin türevlerinin uygulamaya konulma şansı doğdu.

Sürdürülebilirlik konusuyla biraz daha bağlantılı bir örnek olan deneysel uygulamalardan biri de Fransa ve Çin'de uygulanan **bisiklet paylaşım** programlarıydı. 2011 yılında Paris Belediyesi tarafından geliştirilen programda 400-500 bisiklete ulaşıldı ama dünyanın en büyük bisiklet paylaşım programı

Çin'in **Hangzhou** kentinde uygulanıyor. Bugün tam 50 bin bisiklet Hangzhou'daki bisiklet ağında pedal çeviriyor.

GreenBiz ekibinin Citystate raporunu hazırlamakta iki temel maksadı olduğu açık. Birinci amaç dünya kentlerinin yeşil kapasitelerini gün yüzüne çıkarmak ve geliştirmek. İkincisi ise iş dünyasının yeşil gündemlerinde ilerleme sağlayabilmek. Bunların başarılması için anahtar kelimeler de katılım ve işbirliği gibi gözüküyor. Şehirlerde sivil yurttaşların, yerel yönetimlerin ve sermayenin birbiriyle iletişimleri ve işbirliği ne düzeyde olacak? Ulus devletlerin ağırlığı bu işbirliğinin tökezlemesine sebep olacak mı? Kuzeydeki müreffeh kentler ile güneydeki gelişmekte olan kentler arasındaki uçurum, işbirliği için fazla mı derin? Kırsal alanlar bu düzenden nasıl etkilenecek? Kırsal alandan çok daha ideal yeşil yaklaşımlar çıkma olasılığı yok mu? Bu sorular gündemdeki yerini hep koruyacak. Gerekli sinerji yaratılabilirse belki de bir zamanlar ütopya olarak hayal ettiklerimiz gerçeğe dönecek... ○

Uygur Özemi
uygar.ozemi@me.com

Tanrıların Gazabı

Gece dehşetle uyandım. Üstümdeki-ler terden sırlıslam olmuş. İstanbul cayır cayır yanıyordu sıcaktan... köşelerde aklıktan ve susuzluktan inleyen insanlar, yerde cesetler vardı... yemeden bir süre yaşansa da, su olmadan yaşanmıyor işte... deprem korkusuyla zaten yaşıyoruz, her an vurabilir diye... bu sefer de buna başka bir korku eklendi bugün. Tehlike adım adım geliyor derler ya, artık bu koşarak gelmeye başladı. Kuzey Buz Denizi'ndeki buzullar, 1979'da kayıt tutulmaya başladığından beri, Eylül ortasında en düşük seviyeye inmiş. Buzullar yüzde 45 küçülmüş, yani yarıya inmiş. "Varsın buzullar erisin, ne olacak canım?" Bu lafa da bayılıyorum "n'oolcak canım".. hay olacağı kadar taş düşün başa. Buzul küçüldüğü zaman, bütün o kar beyazı alanlar, ki binlerce kilometrekareden bahsediyoruz burada, güneş ışığını yansıtmayacağı için deniz tarafından emilecek. Güneş ışığı emilirse ne olur? Deniz ısınır. Isınan sular yayılacak, akıntıları etkileyecek. Okyanusun ve atmosferin

aklı karışacak ve havalar şiddetlenecek. Bir yandan soğuk hava dalgası, diğer yandan sıcak hava dalgası bizi bir güzel pataklayacak, sonra da bir sel, bir kuraklık, nakavt. Gel gör sen benim güzel memleketimi...

Zeus, Poseidon ve Hades

Bütün bu olanlar bana biraz Yunan tanrıları ve insanlar arasındaki ilişkiyi hatırlattı. Hani **Zeus** göklerin ve kardeşi **Poseidon** da denizler tanrısıdır ya. Bu tanrılar insanlar onlara dua ettikçe güç buluyor ve dünyaya bir şekilde, biraz eğlenceli de olsa, düzen getiriyorlar ya. Ama sonra insan tanrıları saymayıp dua etmemeye başlayınca güçten düşüyorlar. Onlar

Kuzey Buz Denizi'ndeki buzullar, 1979'da kayıt tutulmaya başladığından beri, Eylül ortasında en düşük seviyeye inmiş. Buzullar yüzde 45 küçülmüş, yani yarıya inmiş. "Varsın buzullar erisin, ne olacak canım?"

güçten düşünce insanların dünyası da bir sürü felaketle karışmaya başlıyor. İşte insanlık olarak, var olan o masmavi göğe dua edeceğimize, şükredeceğimize, ne yapıyoruz, yeraltı tanrısı **Hades**'in dünyasından, o karanlık fosil yakıtları çıkarıyoruz. Hemen şimdi fosil yakıtları da **Titan** yapalım olsun gitsin. İşte aynen öyle güçten düşürüyoruz atmosferi ve okyanusu. Onlara şükredip korumadığımız için, o yüzden, olan oluyor. Yani önce bir saygı gerek, doğal olana saygı, gezegene saygı. Sen kimsin ki? Küçük insancık, turnağım bile etmezsin ama yerkürenin derinliklerinden haddin olmayanı çıkarıyorsun, yakıyorsun. Koskoca **Kuzey Kutbu** bu! Hani kâşifler vardı. Ne maceralarla, kimi kutba ulaşır, kimi ulaşamaz. Kızaklar, köpekler, yolda ölürlere, kalırlar, burunları düşer soğuktan, parmakları kesilir. Pek azı kahraman gibi dönmeyi başarır ülkesine. İşte o Kuzey Kutbu, eridi gitti nerdeyse...

Hadi bre!

Korkunun ecele faydası yok demişler haklılar tabii. Korkmak yerine bir şeyler yapmak gerek ama nerden başlamalı. Bu soruyu da amma çok sorduk ve yanıtladık. Kaçırırlar olduysa diye hadi bir daha söyleyelim. En yetkin olduğumuz konuda iklim değişikliğini ele alarak, elbirliği ile ama aynı zamanda akıllıca, işbirlikleri ve güçlü ağlar kurarak, sivil alanda ve politik alanda örgütlenerek, sistem teorisini göz önünde bulundurup, mevcut paradigmalara pabuç bırakmadan, her gün yılmadan mücadele ederek başlamalı. Allah tanrıların gazabından korusun, biz de ucundan tutalım işin.

“Derken Bir Yağmur Bastırdı”

Her halükârda tabiat olayları, insanların ruhlarına küçük oyunlar oynar. Hele söz konusu yağmur ise. İşin ilginç tarafı yağmur, bol yağışlı ve bulutlu bir iklimde depresif bir anlam taşıırken, kurak bir bölgede bereket ve umut anlamına da gelebilir. Sevgili dostumuz Heyzen Ateş'in mevsim normallerindeki yazısına biz de bir Erkin Koray klasiğiyle selam duruyoruz: “Yağmurun sesine bak / Aşka davet ediyor / Cama vuran her damla / Beni harap ediyor...”

 Heyzen ATEŞ

insanoğlunun doğayı adlandırma ve anlamlandırma çabalarının kökenleri tarihin kendisi kadar eskidir. Her kültür, doğayla ruhani bağlar kurmayı dener, tehdit olarak gördüğünde onunla mücadele eder veya ona tapmak, ondan kaçmak gibi çözümlere başvurur. Taş Devri'ne baktığımızda doğayla birlikte var olmaya çalışan kültürler görürüz; Taş Devri insanları köylerini suya yakın yerlere kurar, yaşam koşullarının daha kolay olduğu iklimlere göçerler. Ama medeniyetle beraber bu durum değişir; topluluklar doğaya meydan okumaya ve yeri geldiğinde “doğaya rağmen”; “doğayı ezerek” var olmaya çalışırlar.

İnsanoğlunun doğayı kontrol altına alma çabası bugün bile devam ediyor. Elbette binlerce yıllık insanlık tarihinde bu mücadelenin galibinin insanoğlu olmayacağını ayrıca belirtmeye gerek yok. İnsan doğayı sakatlamayı, yaralamayı ve bazen onarılması güç hasarlar yaratmayı başarsa da son kertede kendine zarar vermenin ötesine geçemiyor. Bazen kuşaklar sonra olmakla beraber bir bedel ödeniyor, doğa ise kendisine yapılanlara katlanmayı ama denge bozulduğunda sert karşılıklar vermeyi sürdürüyor. Depremler, seller, yanardağ patlamaları, çoğu zaman edebiyatı en derinden etkileyen unsurlar bunlar oluyor.

Ama her zaman değil. Edebiyatın ve kültürün içine işleyen ve bir kültürün doğaya yaklaşımını ortaya koyan çok daha basit örnekler de var. Bunların belki de en şiirseli yağmur.

Kimileri doğa olaylarını Tanrı'nın mucizeleri olarak görüp onlara değer verirler. Kimileri de insanoğlu ve doğanın uyum içinde var olması gerektiğini kavradıkları için dengeyi korumaya çalışır. Ama farklı kültürlerin tarihindeki ve günümüzdeki yaklaşımlarına bak-

Charlotte Bronte'nin Jane Eyre karakterinin Rochester'a âşık oluş anı, yağmurun dramatik etkisi üzerine güçlü bir örnek olarak kabul edilebilir: “Gözlerimi gözlerinden alamıyordum... Kıvılcımlar. Tek düşünebildiğim başımı omzuna yaslamaktı. Derken bir yağmur bastırdı...”

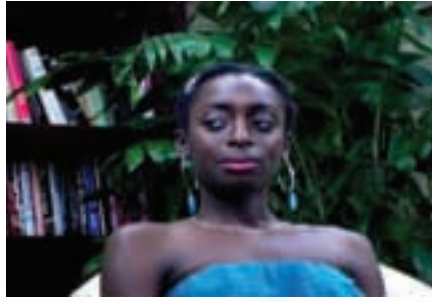
tiğimizda insan ve doğa ilişkisinin sürekli değiştiğine ve bu değişimin ülkeden ülkeye ciddi farklılıklar gösterdiğine şahit oluyoruz. Yağmura bakış, bunun en güzel örneklerinden. Hangi İngiliz'e sorsanız İngiltere'de yaşamının bitmek bilmeyen yağmurlara katlanmak anlamına geldiğini söyler. **Jane Eyre'in Rochester'a âşık oluşunu** hatırlayın: “Gözlerimi gözlerinden alamıyordum... Kıvılcımlar. Tek düşünebildiğim başımı omzuna yaslamaktı. Derken bir yağmur bastırdı...” Rochester, kadını hızla kaldırıma sürükler ve sahnenin bütün romantizmi kaybolur gider tabii. Çoğu İngiliz için yağmur

depresif, hatta kötü bir şeydir. **Dickens'in Büyük Umutlar'ına** bakın: “Korkunç bir havaydı, yağmurlu ve nemli; yağmur ve nemli ve sonra çamur, çamur, çamur...” İşte size Viktorya dönemi İngiliz karamsarlığının yağmurla betimlenmiş güzel bir örneği. Ya da bir çocuk tekerlemesi: “Rain rain go away / children want to play” (Yağmur git başımızdan / Çocuklar oynamak istiyor).

“Yağmur Değil, Umut Satıyorum”

Doğu ülkelerinde, özellikle Afrika ve Ortadoğu'daysa yağmura bakış tamamen farklı. Halkın geçimi tarıma dayandığından ender rastlanılan bu kıymetli doğa olayını muhteşem bir lütf olarak görüyorlar. Örneğin kuraklığın hüküm sürdüğü Botswana'da yağmur anlamına gelen “Pula” kelimesi aynı zamanda ülkenin para birimi. Buradan da yağmura ne kadar değer verildiğini anlamak mümkün. Ganalı yazar **Ayesh Hattah**'ın yağmurla hayatı özdeşleştirdiği “**Harmattan Yağmuru**” diye bir kitabı var. Harmattan -kuru mevsim demek. Hatta Harmattan ölüm, yağmur ise hayat demek. Daha ilginç bir örnekse klasik Afrika hikâyelerinden. **Ogot**'un anlattığı “**Ve Yağmur Yağdı**” şöyle başlıyor: “Kızı Oganda onu gördüğünde, şef hâlâ uzaktaydı. Genç kız onu karşılamaya koştu. Nefes nefese herkesin merak ettiği soruyu sordu babasına: *‘Ne haberler getirdiniz yüce liderimiz, köydeki herkes ne zaman yağmur yağacağını öğrenmeyi bekliyor’*. Labong’o ellerini uzatıp kızının ellerini tuttu ama hiçbir şey söylemedi. Babasının soğuk tavırlarına şaşırarak Oganda köye dönüp şefin geldiğini haber verdi. Atalar, yağmur

Ganlı yazar **Ayesh Hattah**'ın yağmurla hayatı özdeşleştirdiği “**Harmattan Yağmuru**” (üstte). Büyük usta **Charles Dickens** **Büyük Umutlar**'da karakterlerinin içinde bulunduğu atmosferi tasvir etmek için yine yağmura ve onun ayrılmaz parçaları nem ve çamura başvurur.

yağdırabilmek için Oganda'nın kurban edilmesi gerektiğini söylemişlerdi. Labong’o cümlesini tamamlayamadan gözyaşlarına boğuldu. Oysa şefler ağlamamalı. Onların cesur olması gerekir. Ama Labong’o'nun umurunda değildi. Baba sıfatını sahiplendi ve ağladı. Luo denilen halkını severdi ama Oganda ile kıyaslandığında Luo neydi ki...”

İyi hasat anlamına geldiğinde yağmur için kurban vermek ender değildir. Bu hikâyeden belki yüzlerce yıl sonraki bir dönemde başka bir yağmurcunun, para karşılığı yağmur yağdırmayı teklif ederek kasaba kasaba dolaşıp insanları dolandırdığına şahit oluruz. (**Richard Nash**'in **Yağmurcu** isimli oyunudur, aynı zamanda çok etkileyici bir aşk hikâyesidir. Aşk, hasat ve yağmur birlikte gelir. “Ben yağmur satmıyorum” der bir sahnede Yağmurcu, şüpheli kızı. “Ben umut satıyorum”).

Kıta Avrupası'nın tarihinde yağmura genel olarak iyi gözle bakıldığını görüyoruz. Hatta gelinler bundan pek hoşlanmasa da, düğün gününde yağmur yağması özellikle çeşitli Balkan kültürlerinde evliliğin verimli geçeceğine dair bir işaret olarak görülüyor. Vefat için bile benzer olumlu atıflar geçerli. Eğer bir cenazede yağmur yağarsa ve yağmur damlaları tabuta düşerse o kişinin ruhunun güven içinde cennete varacağına inanılıyor.

Üç büyük dinde de geçen Nuh hikâyesi yağmurun ne kadar büyük bir felaket olabileceğinin en bilinen örneği. Hatırlarsanız, Tanrı insanlara öfkelenir ve 40 gün 40 gece yağmur yağdırır. Sadece Nuh ve ailesini selden kurtarmayı seçer. Russel Crow da, Darron Aronofski'nin son filminde Nuh karakterini canlandırıyor.

Ama inançlar söz konusu olduğunda yağmur her zaman iyiye işaret değil, özellikle sel, tanrıların popüler ceza yöntemlerinden. Üç büyük dinde de geçen **Nuh hikâyesi** yağmurun ne kadar büyük bir felaket olabileceğinin en bilinen örneği. Hatırlarsanız, Tanrı insanlara öfkelenir ve 40 gün 40 gece yağmur yağdırır. Sadece Nuh ve ailesini selden kurtarmayı seçer.

Bu olumsuz bakış ve felaket havası **Shakespeare** yapıtlarında da kendini gösteriyor. Örneğin **Kral Lear**'da Lear'ın deliliğinin zirvesine çıkışı fırtınayla sembolize edilir. **Fırtına** oyunundaki fırtınanın bela göstergesi olduğundan ayrıca bahsetmeye gerek yok. Günümüzdeki hava raporlarında bile “yağmur geliyor” lafının olumsuz bir tonla söylendiğini unutmayalım. Kimse “Yağmur geliyor yaşasın!” diye düşünmüyor. (Yakıcı ağustos günlerinde, belki...) Oysa geçmişte durum çok farklıydı. Kızılderilileri ele alalım. **Anasazi kabilesi** yağmuru, Yağmur Tanrısı'nın lütfü olarak görürdü. Yağmur kokusu için şiirler yazarlardı. Oysa İngiltere'de pek çok kişi bu kokudan bıkmıştır. Bilim adamlarının dikkatimizi çektiği bir konunun altını çizerek yazıyı tamamlamak istiyorum. İster yağmuru baş belası olarak görün, ister verimli günlerin habercisi kabul edin, dünyanın yarısında akıl almaz kasırgalar eserken pek çok yere de her zamankinden az yağmur yağıyor. Oysa yağmur hayatın döngüsünün vazgeçilmez unsurlarından biri. Trinitadlı bir arkadaşım, İstanbul'a gelip ilk kez kar gördüğünde çılgınlıklar atmıştı, “Kafama beyaz şeyler düşüyor, yapışıyorlar, kurtarın beni” diye. O gün bugündür iklimlerle ilgili korkuları gerçekdışı diyerek yadsımamak gerektiğine inanıyorum. Türkiye'deki çocukların da, yağmurun ne olduğunu dahi bilmeyecekleri günler görmememiz umuduyla... ○

YEŞİL İŞ 2012

GREEN BUSINESS

www.yesilis2012.com.tr İstanbul / TÜRKİYE

SÜRDÜRÜLEBİLİR İŞ
SUSTAINABLE BUSINESS

18-19 EKİM

4.YIL

Sürdürülebilir gelecek için "Sürdürülebilir İş" buluşması...

100'e ulaşan konuşmacı ve 43 oturum ile...

Tom SZAKY
CEO
Terracycle

Sürdürülebilir Tüketimin
Sihirbazlığı

Jo CONFIND
Başkan ve
Genel Yayın Yönetmeni
GUARDIAN
Sustainable Business
Yönetici Editör
Guardian

Dünyayı Değiştirmek İsteyen
Bir Sürdürülebilirlik Lideri

Turhan TURHANGİL
Orta Doğu Bölgesi
Başkanı ve
Türkiye Genel Müdürü
Schneider Electric

Sürdürülebilir Gelecek İçin
Sürdürülebilir İş

Volker HAMMES
Türkiye, Orta Doğu ve
Kuzey Afrika Bölgesi
Başkanı
BASF
CEO
BASF Türk

Ernst LJÖTERINGEN
CEO
GRI Global
Reporting Initiative

İçin Dünya İçin Sürdürülebilirlik
Yol Haritası: Şeffaf Raporlama

Sedat KADIOĞLU
Müsteşar Yardımcısı
T.C. Çevre ve
Şehircilik Bakanlığı

Rio+20'nin Türkiye Yansımaları

Jeremy LEDGETT
Kurucu ve Başkan
Solarcentury,
SolarAid

Günes Devrimi Yaklaşıyor:
Ön Sıradaki Yerinizi Alın

Mustafa SEÇKİN
Gıda Sorumluluğu
Başkanı Yardımcısı
Unilever Türkiye

Sürdürülebilir Tarama
Çayın Geleceği Elimizde

**Galya Frayman
MOLINAS**
Başkan
Sürdürülebilir
Kalkınma Derneği
Başkanı
Coca Cola Türkiye,
Kafkaslar ve Orta Asya

Rio+20'nin Türkiye Yansımaları

Burak AKGÜC
Kurumsal Pazarlama ve
Kurumsal Finansmandan
Sorumlu Genel Müdür Yrd.
TSKB

Sürdürülebilir İş Finansman
Modelleri ve Küresel Yatırımlar

Julia HAILES
Sürdürülebilirlik
Danışmanı Yazar

Sürdürülebilir Yaşam ve Tüketim

Gülay DINDORUK
Yatırım Grubu
Genel Müdür Yrd.
BETEK

Yeşil Ekonomi ve Yeşil İşler

ve diğer konuşmacılar...

Çözüm Ortakları

Diğer Çözüm Ortakları İçin
www.yesilis2012.com www.greenbusiness.turkey.com
info@surdurulebilirlikakademisi.com

Karbonlarınızı Hesaplamaya Başladınız mı?

Sanayi kuruluşları 25 Nisan 2012 tarihinde yürürlüğe giren “Sera Gazı Emisyonları Takip ve İzleme Yönetmeliği” kapsamında çalışmalara başlıyor. Karbon Danışma’dan Selda Cabbar, yeni yönetmeliği şöyle bir özetliyor ve 2013’le birlikte firmaların işe koyulmasının zorunluğunun altını çiziyor.

 Selda CABBAR,
Karbon Danışma

Milyonlarca yıldır sera gazı emisyonlarını atmosfere salmak bedava olduğundan iklim değişikliği dünyadaki en büyük piyasa başarısızlığı olarak kabul ediliyor. 2005’te yürürlüğe giren **Kyoto Protokolü**’yle birlikte hükümetler iklim değişikliği etkilerini azaltmak için çeşitli politikalar uygulamaya başladılar; özellikle de karbon ücretlendirilerek, vergi ve ceza sistemi uygulanarak ekonominin fosil yakıtlara olan bağımlılığı azaltılmaya çalışıldı. Kyoto Protokolü’nün esneklik mekanizmalarından biri olarak oluşturulan

Avrupa Birliği Emisyon Ticaret Sistemi (EU ETS) hem dünyada uygulanan ilk uluslararası emis-

yon ticareti programı olması, hem de yüksek bir emisyon hacmini hedeflemesi bakımından bu yönde atılan en önemli adımdır. ETS, Avrupa Birliği’ne üye 27 ülkede faaliyet gösteren ve enerji üretimi, petrol rafinerileri, demir çelik, çimento, cam, kireç, tuğla, seramik ve kâğıt gibi sektörlerde CO₂ yoğun üretim yapan (termal girdisi 20 MW/s’i geçen) 11 bini aşkın işletmeyi kapsıyor. Bu işletmeler, Birlik kapsamında yaratılan CO₂’nin neredeyse yarısını üretiyorlar.

Bildiğiniz gibi Türkiye, özel statüsü nedeniyle, sayısallaştırılmış emisyon sınırlama ve azaltım yükümlülüğü olmadığından, Avrupa Birliği Ticaret Sistemi’nden de yararlanamıyor ancak sera gazını azaltmak isteyen kurumların talepleri sonucunda

sosyal sorumluluk ve gönüllülük ilkesi çerçevesinde işlemeye başlayan **Gönüllü Emisyon Pazarı**'nda öncü durumunda. Mayıs 2012 itibariyle geliştirilen (hidroelektrik, rüzgâr, biyo-gaz, jeotermal, enerji verimliliği ve çöp gazı) 201 projesiyle toplam azaltılan sera gazı emisyon miktarı 13.858.419 ton CO₂ eşdeğere ulaştı. Gönüllü piyasa ümit verici de olsa tabii ki yeterli değil, zaten yapılan son çalışmalar da Türkiye'nin artık sadece gönüllü piyasalarla sınırlı kalamayacağını gösteriyor.

Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, Avrupa Emisyon Ticaret Sistemi'ni takip ederek 25 Nisan 2012'de "Sera Gazı Emisyonlarının Takibi Hakkında Yönetmelik"ini yayınladı ve konuyla ilgili Emisyonları İzleme, Raporlama ve Doğrulama (MRV) toplantısını 12 Haziran 2012'de gerçekleştirdi. Çalışmalarda 2003/87/EC sayılı Avrupa Birliği Emisyon Ticareti Sistemi (AB ETS) direktifinde yer alan faaliyetler (tesisler) ve ilgili direktifin 2007/589/EC sayılı izleme, raporlama ve doğrulama kılavuzu esas alınacağı belirtildi.

Bu yönetmeliğe göre kapsam dahiline alınan belirli sektörlerde faaliyet gösteren firmalar **Ocak 2015**'ten itibaren ortaya çıkardıkları sera gazları emisyonlarını ölçmek, doğrulamak ve raporlamak zorunda olacaklar. Yönetmelik karbon dioksit (CO₂), metan (CH₄), diazot oksit (N₂O), hidroflorokarbonlar (HFC'ler), perflorokarbonlar (PFC'ler),

Yeni yönetmeliğe göre kapsam dahiline alınan belirli sektörlerde faaliyet gösteren firmalar Ocak 2015'den itibaren ortaya çıkardıkları seragazları emisyonlarını ölçmek, doğrulamak ve raporlamak zorunda olacaklar.

sülfür hegzaflo-rid (SF₆) gazlarını içeriyor. Enerji üretimi, petrol rafinasyonu, kok üretimi, çimento ve klinker üretimi, demir-çelik üretimi, birincil ve ikincil alüminyum üretimi, seramik, kireç, cam, kâğıt, alçı, elyaf, karbon siyahı, nitrik asit, adipik asit, gliksal ve gliksilik asit, amonyak, hidrojen ve sentez gazı, soda külü ve sodyum bikarbonat üretimi yapan kuruluşlar yönetmelik kapsamında bulunuyor.

Sera gazı emisyon izleme planlarının, raporun hazırlanmasından evvel TÜRKAK (Türkiye Akreditasyon Kurumu) tarafından akredite olmuş bağımsız bir doğrulayıcı kuruluş tarafından onaylanması gerekiyor. Her yılın 30 Nisan tarihine kadar bir önceki yılın 01 Ocak - 31 Aralık tarihleri arasında izlenen sera gazı emisyonları Bakanlığa raporlanacak.

12 Haziran'daki MRV toplantısında çıkan sonuca göre Sera Gazının Takibi Hakkında Yönetmelik ile;

- Ulusal emisyonların yaklaşık yüzde 50'si tesis seviyesinde, çok hassas bir şekilde izlenmeye başlanacak,
- Tahminen 2000 adet tesis, izleme, doğrulama ve raporlama sürecine tabi olacak,
- Doğrulayıcılar vasıtası ile, tesis bazında, yerinde inceleme ve emisyon raporlarının doğruluğunun kontrolü sağlanmış olacak,
- İklim Değişikliği ve çevre poli-

tikalarını oluşturmaya yönelik bilgi ve veri üretimi sağlanmış olacak (örneğin; tesis bazında teknoloji veri tabanı, emisyon faktörleri, faaliyet verileri vb).

Türkiye'nin Sera Gazı Emisyonları

Türkiye, sera gazı salımları açısından, sanayileşmiş ülkeler kadar büyük bir tarihsel sorumluluğa sahip değil ancak emisyonlarının artma oranı oldukça hızlı. 1990 yılında kişi başı CO₂ eşdeğer emisyonu 3.39 ton iken, 2010 yılında bu değer 5.51 ton'a çıktı. CO₂ eşdeğeri olarak 2010 yılı toplam seragazı emisyonu 1990 yılına göre %115 artış gösterdi. **Ulusal Sera Gazı Envanter** sonuçlarımıza göre, 2010 yılında toplam sera gazı emisyonu 401,9 milyon ton CO₂ eşdeğeri olarak tahmin ediliyor. Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı'nın modelleme çalışmaları neticelerine göre, 2020 yılı sera gazı emisyonları 682,7 milyon ton olarak hesaplanıyor.

Türkiye'nin emisyonlarındaki artış göz önünde bulundurulduğunda, şirketlerin kurumsal sosyal sorumluluk çerçevesinde sera gazı emisyonlarını hesaplamaları, yönetmeleri ve azaltım için hedef koymalarının gerekliliği açıktır. AB merkezli şirketler 2013 yılından itibaren çevreci kriterlerini artıracak ve ithalat yaptıkları ülkeleri düşük emisyonla üretim yapanlar arasından seçmeye başlayacaklar. Bu durumun, emisyonu düşük ülkeleri rekabette öne çıkaracağı açıktır.

Sera gazı hesaplamalarının avantajlarını; enerji verimliliği sağlamak, sosyal sorumluluğu sürdürmek, yatırımcılar ve hissedarlara bilgi sağlamak, çalışanlar ve müşterilerle iletişimi artırmak, uluslararası piyasalarda öne çıkmak,

Seragazi emisyonlarını hesaplayan şirketler, bir başka deyişle karbon ayak izini belgeleyenler Türkiye enerji sektörünün düşük karbon ekonomisine geçişinde öncü rol oynayacaklar.

emisyonları yöneterek giderleri de azaltacak fırsatlar yakalamak, gelecekteki hukuki düzenlemelere önceden hazırlıklı olmak, rakiplere göre önde başlamak, emisyon ticareti mekanizmalarına katılmak olarak sayabiliriz. Sera gazı emisyonlarını hesaplayan şirketler, bir başka deyişle karbon ayak izini belgeleyenler Türkiye enerji sektörünün düşük karbon ekonomisine geçişinde öncü rol oynayacaklar.

Organizasyon veya kuruluş seviyesinde sera gazı envanterinin dizaynı, geliştirilmesi, yönetilmesi ve raporlanması için ayrıntılar ve ilkeleri **ISO 14064-1**'de belirtilmiştir. ISO 14064-1'e göre Kuruluş, belirlediği yaklaşım ile sera gazı salınımlarını hesaplamalıdır: Sera gazı salımları üç kapsamda düşünülmelidir:

Kapsam 1: Doğrudan Emisyonlar
Bir kuruluşun sahip olduğu veya kontrol ettiği sera gazı kaynaklarından salınan sera gazı emisyonu. Sabit yakma (kazan, fırın, türbin,

ısıtıcı, incinerator, motor vb), mobil yakma (otomobil, kamyon, gemi, uçak vb), proses emisyonu (çimento üretiminde kalsinasyon kaynaklı CO₂, petrokimya endüstrisinde katalitik kraking prosesinden kaynaklı CO₂, alüminyum ergitmede PFC emisyon gibi...), kaçak emisyonlar (ekipman bağlantılarından, atıksu arıtma tesisi, soğutma kuleleri, gaz işleyen tesislerden vb kaçaklar).

Kapsam 2: Dolaylı Emisyonlar: Bir kuruluş tarafından dışarıdan tedarik edilerek tüketilen elektrik, ısı veya buharın üretilmesi sırasında oluşan enerji kaynaklı emisyonlar.

Kapsam 3: Diğer Dolaylı Emisyonlar

Bir kuruluşun faaliyetlerinin bir sonucu olarak başka kuruluşların sahip olduğu veya kontrol ettiği emisyonlar; satın alınan ürünlerin emisyonları, satılan ürünlerin kullanımından kaynaklanan emisyonlar, taşeron faaliyetleri, iş gezileri vb.

Karbon Ticareti Hareketlenebilir

Karbon Danışma olarak, işletmelerin, yasal düzenlemelere hazırlıklı olması bakımından, 2013'ten itibaren danışman firmalarla veya kendi bünyelerindeki eğitimli personel vasıtasıyla bu konudaki çalışmalara ağırlık verip sera gazı emisyonları izleme planlarını oluşturmaya başlamaları gerektiğine inanıyoruz. Eğer AB'ye uyum sürecinde Çevre ve Şehircilik Bakanlığı çalışmalarını sistemli bir şekilde devam ettirir ve emisyon raporlama zorunluluğundan sonra azaltım hedefleri de gündeme gelirse, Türkiye'de de Avrupa Ticaret Sistemi'nde olduğu gibi yenilenebilir enerji projelerinden ortaya çıkan karbon kredileri değer kazanacak ve karbon ticareti hareketlenecek demektir.

Biz de Avrupa Birliği'nde deneyimli yabancı ortağımızla yönetmelik kapsamındaki sektörlerdeki işletmelerle görüşmelere başladık. Blogumuz <http://seragaziemisyonlari.com>'dan emisyonlar ve karbon ticareti ile ilgili son gelişmeleri takip edebilirsiniz.

Yönetmelikte henüz emisyon kotaları ve azaltımıyla ilgili zorunluluklar konulmadı ancak gelecekte Avrupa Birliği Ticaret Piyasası'nda olduğu gibi, kotalar belirlenirse gönüllü piyasalardan zorunlu piyasalara geçiş yapılabilir. Bu durumda sera gazları envanteri hazırlanmasıyla birlikte işletmelerin emisyonlarını azaltmak için enerji verimliliği, atık yönetimi, düşük karbon teknolojileri, yenilenebilir enerji projeleri, az karbon emisyonlu kaynak kullanımı, son ürünlerin emisyon azaltımı ve karbon kredileri alımı gibi yöntemleri uygulamaları gerekecektir. Yani vakit yaklaşıyor, firmaların 2013'le birlikte karbon hesaplama çalışmalarına başlamaları gerekiyor... ○

“Kalkınma Politikasının İdari ve Hukuki Araçları Çevre Dostu Değil”

Bahçeşehir Üniversitesi Ekonomik ve Toplumsal Araştırmalar Merkezi, (BETAM), Doç. Dr. Cengiz Aktar ve Dr. Barış Gençer Baykan imzasıyla yeni bir araştırma notu yayınladı. ‘Tabiat Yasası’, ‘2B Yasası’, ‘HES’ler için idari altyapı’ gibi çevreyle ilgili güncel başlıkları ele alan araştırma notu, Türkiye’de uygulanan kalkınma politikasının, doğal varlıkları, kültürel ve kentsel mirası tehlikeye attığına dikkat çekiyor. Notta, çevre konusundaki kazanımların yasal düzenlemelerle törpülendiği belirtilirken, halihazırda devam eden, özellikle de konut, ulaşım ve enerji gibi alanlardaki projelerin de, çevresel ve toplumsal sürdürülebilirliği gözetmediğine vurgu yapılıyor...

— **Doç. Dr. Cengiz AKTAR**, Bahçeşehir Üniv. Avrupa Birliği İlişkileri Bölüm Başkanı
Dr. Barış Gençer BAYKAN, Bahçeşehir Üniv. BETAM Araştırma Görevlisi

Dünyada sınırsız büyümeye olan kör inancın akıbeti çoktan belli oldu. Ama sistemin her durumda kendini kurtaracağına bel bağlamış olan beşerî kibir, farkındalık ve bilinci sürekli erteliyor. Türkiye’de de kalkınma; tüketim üzerine kurulu sınırsız, fütursuz ve köhnemiş bir ekonomik model üzerine inşa ediliyor. Bu, Türkiye’nin doğal, kültürel ve kentsel mirası için felaket demek. Danışsız, düzensiz, denetsiz, insansız ve doğasız bir inşaat furyasıyla karşı karşıyayız. Terazinin bir kefesinde birbirini besleyen enerji, inşaat ve rant; diğer kefesinde doğa, insan, kent ve medeniyet var. Son yıllarda gündeme gelen ve doğal varlıkların sermayeye dönüştürülmesini hızlandıran projeler çevresel ve toplumsal sürdürülebilirliği dikkate almıyor. Nükleer santraller, termik santraller, hidroelektrik santraller, 3. Havaalanı, 2. İstanbul şehri, Kanal İstanbul, Taksim Projesi, 3. Köprü, Karadeniz’i Anadolu’ya bağlayacak en uzun tünel OVİT bunlardan birkaçı. Bu araştırma notunda doğal varlıkları, kültürel ve kentsel mirası tehlikeye atan kalkınma politikasının araçlarında gelinen noktayı ele alacağız.

Tabiat Yasası

2012 Mayıs sonunda Tabiatı ve Biyolojik Çeşitliliği Koruma Yasa Tasarısı’nın ilk 14 maddesi TBMM Çevre Komisyonu’nda onaylandı. 2003 yılından beri üzerinde çalışılan taslak 2009’da hazır hale geldi. Ama 74 sivil toplum kuruluşunun oluşturduğu **Tabiat Kanunu İzleme Girişimi** ve **Avrupa Komisyonu**’nun muhalefetiyle karşılaştı. Geri çekildi ama hep olduğu gibi bir zaman sonra yine yasama sürecine dâhil edildi. Yasa 1958’den bu yana doğa koruma konusunda edinilmiş tüm kazanımları bir kalemde siliyor. Korunan alanların sınırlarının değiştiril-

mesi veya tümüyle kaldırılmasının önünü açıyor. Daha önceki tasarıda bilimsel çevreler, ilgili kamu kurumları, sivil toplum kuruluşları ve koruma alanlarında yaşayanların karar süreçlerine dahil olması için öngörülen ulusal ve yerel kurulların tümü tasarıdan çıkarıldı. Doğal ve kültürel sit alanları, muğlak tanımlanmış “koruma-kullanma dengesi” ve “üstün kamu yararı” kavramları yoluyla, korumadan ziyade madencilik, enerji, sanayi, tarım, turizm sektörlerinin kullanımına açılıyor. **Sit alanı** tayin edecek kurullar bağımsız değil, atamaları **Çevre ve Şehircilik Bakanlığı** tarafından yapılıyor. Türkiye’deki 1234 doğal sit alanında doğaya zarar veren müdahaleler, koruma kurulları ve mahkemelerce engellenebiliyordu. Eğer tasarı tamamen yasalarsa bağımsız Koruma Kurulları’nın doğal sitlerle ilgili herhangi bir yetkisi kalmayacak. Sonuçta bu yasayla, 3500’den fazla yerel bitki türüyle dünyanın

2012 Mayıs sonunda Tabiatı ve Biyolojik Çeşitliliği Koruma Yasa Tasarısı’nın ilk 14 maddesi TBMM Çevre Komisyonu’nda onaylandı. Ama 74 sivil toplum kuruluşunun oluşturduğu Girişim’in ve Avrupa Komisyonu’nun muhalefetiyle karşılaştı.

eşsiz doğa zengini topraklarından birisi olan Türkiye, bu varlığını geri dönüşsüz olarak kaybedebilir.

Kentsel Dönüşüm Yasası

Esas adıyla Afet Riski Altındaki Alanların Dönüştürülmesi Hakkında Yasa, merkezî ve mahallî idareye deprem riski bahanesiyle gayrimenkul parkı üzerinde görülmemiş ve tamamen denetim dışı bir alan açıyor. Toprak Koruma ve Arazi Kullanım, Zeytincilik, Mera, Orman, Turizmi Teşvik, Boğaziçi, Askerî Bölgeler ve Kıyı yasalarının arazi kullanımı bakımından kısıtlayıcı maddeleri bu kanunla kalkıyor. Sırada bekleyen Yapı Denetimi Hakkında Kanun ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Yasa Taslağı, Kentsel Dönüşüm Yasası ile başlayacak yıkım ve inşaat faaliyetinin iznini Çevre ve Şehircilik Bakanlığı’nın vereceği özel kuruluşlara devrediyor ve mühendis-mimar odalarını devreden çıkarıyor. Son dönemde

özellikle İstanbul'da -**Sulukule**'de, **Ayazma**'da, **Tarlabası**'nda- kentsel dönüşüm örnekleri sosyal, ekonomik ve kültürel hak ihlallerine yol açmış, yurttaşların konut ve barınma haklarını tehlikeye atmış, katılımcı bir perspektifle yürütülmemekten ziyade inşaat sektörünün çıkarları doğrultusunda uygulanmıştı. Kent- sel Dönüşüm Yasası, kültürel ve tarihi varlıkların korunmasını amaçlayan Kanunlar, yönetmelik ve ilke kararları ile de çelişiyor.

2B Yasası

2003'ten bu yana orman talanı sonucunda orman vasfını kaybetmiş Hazine arazilerinin satışından gelir yaratılması hedefleniyor. **Orman Mühendisleri Odası**, yok olan 27 milyon dönüm orman arazisinin yüzde 20'sinin yangın, yüzde 8'i ormancı hatası ve yüzde 56'sının ise yasal düzenlemeler sonucunda yitirildiğini belirlemiş. Yeni kabul edilen yasanın daha fazla orman talanına olanak tanıyacağı söyleniyor. 2B'ler, Türkiye'de 473 bin 419 hektarlık alanı kaplıyor ve en çok **Marmara, Ege ve Akdeniz bölgelerinde** bulunuyor. İller bazında en fazla 45 bin 548 hektar ile **Antalya** başı çekiyor. Antalya'yı 39 bin 287 hektar ile **Mersin**, 34 bin 887 hektar ile de **Balıkesir** takip ediyor. Ankara'da 31 bin 706 hektarlık bir alanı kaplayan 2B'ler, İstanbul'da 18 bin 233 hektarlık, İzmir'de ise 14 bin 772 hektarlık bir büyüklüğe ulaşıyor. **TEMA Vakfı**, Anayasa'nın "Devlet, ormanların korunması ve sahalarının genişletilmesi için gerekli kanunları koyar ve tedbirleri alır. Yanan ormanların yerinde yeni orman yetiştirilir, bu yerlerde başka çeşit tarım ve hayvancılık yapılamaz" diyen 169. maddesini hatırlatarak, orman vasfını kaybetme kriterleri belirlenirken "orman bütünlüğünü bozmama", "su ve toprak rejimine zarar vermeme", "çevresindeki orman ekosistemlerinin tüm öge-

Akkuyu'da yapılması planlanan VVER-1200 modeli nükleer santralin dünyada ilk kez Türkiye'de denenmesi de, eleştiriler arasında.

leriyle kendisini yenileyebilme gücüne zarar vermeme", "ormancılık çalışmalarının etkenlik, verimlilik ve kârlılık düzeylerini düşürmeme" vb koşullarının birlikte aranmasını öneriyor.

Nükleer Santral

Türkiye'nin nükleer santral kurma planları yaklaşık 40 yıldır devam ediyor. Son olarak Türkiye ile Rusya Federasyonu arasında 12 Mayıs 2010'da imzalanan "Akkuyu Sahasında Nükleer Güç Santralının Tesisine ve İşletimine Dair İşbirliği Anlaşması" 15 Temmuz 2010'da TBMM'de onaylandı ve 6 Ekim 2010 tarihli ve 27721 sayılı Resmi Gazete'de yayımlandı. Rusya ile uluslararası bir anlaşmanın tercih edilmesi, nükleer santral sürecinin yargısal denetime tabi olmasını engellemek, ve yasadışı, ihalesiz ve şartnamesiz olarak nükleer santrali kurmanın önünü açmaktı. Akkuyu Santralı'nda her biri 1200 MW'lık

dört nükleer reaktörün yapımının maliyetinin **25 milyar dolar** olması ve 2022'de Türkiye'nin elektrik ihtiyacının yüzde 5'ini karşılaması hesaplanıyor. Yapılması planlanan **VVER-1200** modeli dünyada ilk kez Türkiye'de denenecek. Türkiye, iki reaktörün üreteceği elektriğin yüzde 70'ini, diğer iki reaktörün üreteceği elektriğin ise yüzde 30'unu 15 yıl boyunca kilovatsaat başına 12,35 dolar sent üzerinden Akkuyu NGS A.Ş.'den satın alacak. Bu rakam Avrupa Birliği'nde nükleer santrallarda kilovatsaat başına verilen fiyatın neredeyse iki katı. Enerji uzmanı **Özgür Gürbüz**, ABD Enerji Bakanlığı'na bağlı Enerji Bilgi İdaresi'nin (EIA) 2010 yılında elektrik üreten farklı kaynakların ilk yatırım maliyetlerini kıyaslayan bir araştırmasına referans vererek, karada kurulacak rüzgâr santralleri için 1 kW kurulu güç bedelinin 2 bin 438, hidroelektrik için 3 bin 76, doğalgaz santralleri için 1-2 bin (farklı tiplerine göre), güneş termal santralleri için 4 bin 692 ve güneş fotovoltaikler için de 4 bin 755 dolar ve nükleerde bu rakamın 6 bin dolar olduğuna işaret ediyor. Nükleer santral ile ilgili projede radyoaktif atıkların nerede, nasıl depolanacağı, saklanması ve taşınması sırasında güvenliğinin nasıl sağlanacağına yer verilmiyor. Bir kaza veya sızıntı durumunda nasıl yanıt verileceği, nasıl önlem alınacağı, oluşacak zararın kim tarafından nasıl karşılanacağına da değinilmiyor. **Greenpeace Akdeniz**'in raporuna göre, Akkuyu Nükleer Güç Santrali Projesi ÇED Başvuru dosyasında "Santralin Hizmetten Çıkarılması ve Sökümü"nü etkileri Akkuyu Başvuru Dosyası'nda yer almıyor, yalnızca inşaat ve işletme aşaması etkilerine yer veriliyor.

HES'ler için İdari Altyapı

2003'teki Su Kullanım Hakkı Anlaşması Yönetmeliği ve 4628 sayılı

Elektrik Piyasası Yasası ile HES yapımı ve işletilmesi özel sektöre devredildi. Mart 2011'de Başbakanlık genelgesi ile kurulan Su Yönetimi Koordinasyon Kurulu esas olarak HES inşaatlarına hız kazandırma amacını taşıyor. Yaklaşık toplam **2000 HES** yapılması bekleniyor. Doğa Derneği'nin ulaştığı Devlet Su İşleri'nin "2023 Baraj Vizyonu"nda, Türkiye HES açısından artakalan akarsu yok. Hepsi tutulmuş durumda. Bunun sonu çölleşme, kırsal insansızlaştırmadır; çevresel mülteci hareketleridir; bugünden dışa bağımlı olmuş tarımsal ve hayvansal üretimin tamamen yok olmasıdır. Duman çıkarmadığı için temiz ve sürdürülebilir olduğu farzedilen HES'lerin, Türkiye'nin açıkça kirleten enerji üretimini uluslararası karbon piyasası vasıtasıyla aklamak için kullanıldığını da not etmek gerekir.

Doğa Derneği'nin ulaştığı Devlet Su İşleri'nin "2023 Baraj Vizyonu"nda, Türkiye HES açısından artakalan akarsu yok gibi. Yaklaşık 2000 HES yapılması bekleniyor.

Yürütmeyi Durdurma

İnşaat furçasının hukuken denetlenemez olması hükümetin temel tutumu. Bu çerçevede Temmuz 2012'de yasalaşan 3. Yargı Paketi'nde çevre davalarında yargı kararlarını by-pass edecek maddeler var. Dava açılrsa bile idarenin savunması gelmeden mahkeme yürütmeyi durdurma kararı veremeyecek. Benzer bir durum yukarıda adı geçen **Sulukule** projesinin yargı tarafından iptal kararıyla yaşandı. Yenileme alanı ilan edilip yıkılan Sulukule'de avan projesine karşı açılan davada, mahkeme "kamu yararı" görmeyerek projenin iptaline karar verdi fakat yürütmeyi durdurma kararı çıkmadığı için inşaatlar tamamlanmıştı. 11. yıldan bu yana orada yaşayan Sulukulelileri barklarından eden, üstelik 1. derece sit alanına 640

Sulukule

villa diken bu projede yürütmeyi durdurma kararı bir türlü alınamamıştı. Yeni düzenlemelerle artık hiç alınamayacak demektir.

Çevresel Etki Değerlendirmesi (ÇED) Muafiyeti

Aynı mantık doğrultusunda Nisan 2011'de Çevresel Etki Değerlendirme Yönetmeliği'nde yapılan değişiklikle 2015'e kadar yatırımına başlanacak olan ve daha proje aşamasında olan projelerde ÇED şartı artık aranmıyor. **Amasra Termik Santrali, 3. Köprü, Ilısu Barajı ve Gebze-Orhangazi-İzmir Otoyolu** bu kapsamda. Yapılan değişikliklerle Artvin, Rize, Tunceli, Mersin, Küre Dağları, Kaz Dağları gibi biyolojik çeşitlilik hazineleri yatırıma açılabilir hale gelecek. Akarsu havzaları arasında su transferi, 10 bin metrekare ve üzerindeki deniz dolguları, ulaşım ve altyapı yatırımları, su depolama tesisleri, 10MW ve üzeri nehir tipi HES'ler, toplu konutlar, turizm tesisleri, maden ocakları ve bazı fabrikalar da 2013 yılına kadar ÇED uygulamasından muaf tutularak gerçekleştirilebilecek.

İklim Değişikliği

Kalkınma politikası, yukarıda değindiğimiz araçlarla hızla hayata geçirilmeye çalışılırken, iklim değişikliği konusunda da politikasızlığın bir bahanesi olmuş durumda. Türkiye, 1997 yılında **BMİDÇS (Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi)** kapsamında imzalanan ve 2005 yılında yürürlüğe giren **Kyoto Protokolü**'ne, dört yıl sonra 2009 yılı Şubat ayında 185. ülke olarak taraf oldu. 2008 yılının ortasında Kyoto Protokolü'ne katılımın uygun bulunduğu yasa tasarısı TBMM'ye sunulduğunda, Protokol'ün imzalanması devletin kurumları arasında bir ayrışmaya neden olmuştu. Dışişleri, Çevre ve Orman, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlıkları ve AB Genel Sekreter-

Önemli Doğa Alanları ve Barajlar

Haziran 2011’de Çevre ve Orman Bakanlığı tarafından yayınlanan İklim Değişikliği Eylem Planı’nda da (İDEP) hiçbir seragazı salım hedefi verilmedi.

liği imzadan yanayken, olası yüksek maliyetleri ve kalkınmayı engelleyebileceği endişesiyle DPT, Ulaştırma Bakanlığı ve Sanayi ve Ticaret Bakanlıkları karşı çıkıyordu. İş dünyasında ise TOBB, sanayinin büyümesini durduracağı; TİSK de ülkenin kalkınmışlık düzeyine ve büyüme ihtiyacına uygun olmadığı için Kyoto Protokolü’nün imzasına karşı çıkmıştı. Diğer yandan TÜSİAD, AB üyelik çerçevesinde ve 2012 sonrası müzakere sürecinde Türkiye’nin etkin olabilmesi için imzadan yana bir tutum almıştı.

Akdeniz Havzası’nda yer alan Türkiye, BMİDÇS kapsamında yapılan öngörülere göre, iklim değişikliğine karşı **yüksek derecede hassas bölgeler** içinde yer alıyor. Türkiye’nin 2007 yılında BMİDÇS’e sunduğu Birinci Ulusal Bildirim, iklim değişikliğinin Türkiye’deki etkilerinin artan yaz sıcaklıkları, batı illerinde azalan kış yağışları, yüzey sularının kaybı, artan sıklıkta kuraklık, toprak bozulması, kıyı erozyonu ve sel şeklinde olacağını belirtiyor. Bu durum, gıda üretimi için gereken su kaynakları ve kırsal kalkınma üzerinde olumsuz etkiler yaratıyor ve bu etkilerin şiddetinin giderek artması bekleniyor.

Türkiye 2009 yılındaki Birleşmiş

Milletler İklim Zirvesi’nde ortaya konan, seragazılarını azaltma konusunda yasal bağlayıcılığı olmayan ve “gelişmiş ülkelerin hedefleri” ve “önde gelen gelişmekte olan ülkelerin gönüllü vaatleri” üzerine kurulan **Kopenhag Mutabakatı**’na da taraf olmadı. Uluslararası iklim müzakerelerinde bağlayıcı kararlar çıkmadığı sürece Türkiye, özel koşullarını bahane ederek iklim değişikliğine karşı ulusal ve uluslararası planda etkin bir mücadele vermekten kaçınmaya devam ediyor. Avrupa Komisyonu’nun hazırladığı ve Kasım 2011’de yayınladığı **Türkiye İlerleme Raporu**’nda **Çevre Fırlı başlığı** altında iklim değişikliğine ilişkin olarak “**çok sınırlı ilerleme kaydedildiği**” ve “son zamanlarda Türkiye’nin uluslararası iklim müzakerelerinde AB pozisyonlarıyla uyumlu hareket etmeme eğiliminde” olduğu belirtiliyor.

Haziran 2011’de Çevre ve Orman Bakanlığı tarafından yayınlanan İklim Değişikliği Eylem Planı’nda da (İDEP) hiçbir seragazı salım hedefi verilmedi. Planda “Sanayi sektöründe enerji kullanımından (elektrik enerjisi payı dahil) kaynaklanan seragazı salımlarının sınırlandırılması” veya “2023 yılına kadar sanayi sektöründe üretilen GSYH başına

eşdeğer CO₂ yoğunluğunun azaltılması” gibi somut hedef içermeyen ifadeler var.

Sonuç

Türkiye’de sanayileşme ve plansız kentleşme, artan nüfus ile birleştiğinde ekosistem üzerinde büyük bir baskı yaratıyor. Kalkınma politikalarının çevresel ve toplumsal sürdürülebilirliğe olumsuz etkisi her geçen gün daha belirginleşiyor, ilgili devlet kurumları ve bilim insanlarınca tespit ediliyor. Son dönemde Tabiat Yasası, Kentsel Dönüşüm Yasası, 2B Yasası, Nükleer santral, HES’ler için idari altyapı, Yürütmeyi Durdurma ve ÇED Muafiyeti örneklerinde görüleceği üzere kalkınma politikasının idari ve hukuki araçları çevre dostu değil. Türkiye gibi gelişmekte olan ülkeler, Endüstri Devrimi’nden bu yana izlenen doğal kaynakların sürdürülemez kullanımına ve fosil yakıtlara dayalı bir ekonomik gelişmeyi takip etmek zorunda değiller. Önlerinde sürdürülebilir gelişme için yeni patikalar var; gerekli teknolojik gelişme veya sosyal kabul mevcut. Büyüyen bir ekonominin ve nüfusun ihtiyaçlarını karşılamak şüphesiz gerekli ama bunu temiz, sürdürülebilir ve ekolojik yöntemlerle yapmanın yolları da mevcut. ○

Ferda Ulutaş: “Temiz Teknoloji Artık Bir Rekabet Unsuru”

2006 yılından beri sanayi kuruluşlarına yönelik Çevre Destekleri Programı'nı yürüten Türkiye Teknoloji Geliştirme Vakfı (TTGV), 2008 yılında başlatmış olduğu Eko-Verimlilik (Temiz Üretim) Programı sayesinde Rio+20 Zirvesi'nde Türkiye'yi temsil etti. Uzun zamandır Çevre Destekleri Programı ile sürdürülebilir üretim uygulamalarını teşvik etmeyi hedefleyen TTGV büyük firmalardan KOBİ'lere ve üniversitelere kadar birçok kuruluşa çok çeşitli destekler veriyor. Sanayicilerin çevre dostu üretim süreçlerini benimsemesi için her geçen gün yeni adımlar atan TTGV'nin Çevre Projeleri Grubu Koordinatörü Ferda Ulutaş, temiz teknoloji alanında üniversite kaynaklı Ar-Ge çıktılarının ticarileşebilmesini hedefleyen ve bu çerçevedeki girişimcileri desteklemeye yönelik “Yeşil Gelecek Hızlandırıcı Fonu” adlı projelerinin müjdesini verdi.

Bize TTGV'nin yapısı hakkında biraz bilgi verebilir misiniz?

Özel sektör ve kamu işbirliğiyle kurulan Vakfın ana misyonu, sanaycinin rekabet gücünü artırmak için ülkemizdeki teknolojik inovasyon faaliyetlerinin desteklenmesi olarak özetlenebilir. Bu süreçte TTGV, Türkiye'deki Ar-Ge projelerinin finansman modellerini de hayata geçiren ilk kuruluşlardan biri olmayı başardı. Dünya Bankası kaynaklarıyla başlayan bu süreçte bugüne kadar 500 milyon dolarlık bir kaynağı, Ar-Ge ve inovasyon faaliyetleri için özel sektöre aktardık. Bu destek, üniversiteler bünyesindeki **teknoparkların** kurulmasında sağladığımız katkısı da kapsıyor. Bu anlamda, kamu ile özel sektör ve özel sektör ile üniversiteler arasında bir köprü işlevi görüyoruz. Amacımız, küresel değişimleri takip ederek yerel ihtiyaçları belirlemek; işbirliği odaklı çözümler üretmek ve paydaşlarımızın beklentilerini en yüksek seviyede karşılamak. İnovasyonda bir çözüm plat-

 Balkan TALU

 Özgür GÜVENÇ

formu olmayı, sistemdeki boşlukları doldurmaya yönelik çalışmalarımıza devam etmeyi de hedefliyoruz.

TTGV'nin çevreyle ilgili çok sayıda projesi olduğunu biliyoruz...

Çevreyle ilgili projelerimizin ilki, Dünya Bankası aracılığıyla fonlanan **Ozon Tabakası'nda Zarar Veren Maddelerin Giderilmesi Projesi**'ydi. Projeyi 1994-2007 döneminde Çevre Bakanlığı ile işbirliği içinde yürüttük. 2006 yılından beri de enerji verimliliği, yenilenebilir enerji ve çevre teknolojileri alanlarına yönelik **Çevre Destekleri Programı**'nı uyguluyoruz ve bu alanlarda bugüne kadar 20'nin üzerinde örnek olabilecek projeyi destekledik.

TTGV olarak dünyadaki değişimi yakından takip etmeye çalışıyoruz ve bu hızlı değişimin, hedef kitlemiz olan sanayiciler için hem büyük riskler hem de büyük fırsatlar yarattığının farkındayız. Bunun en önemli boyutlarından biri de "sürdürülebilirlik". Örneğin "kaynak kıtlığı" günümüzün ve geleceğin en önemli sorunlarından biri. Bu yüzden sürdürülebilirliğe dikkat çekmek ve sürdürülebilirliğin her üç ayağını da (ekonomik, çevresel ve sosyal) gözetmek hedeflerimiz arasında yer alıyor.

Tam da bu bağlamda bize Eko-Verimlilik Programı'nın içeriği hakkında biraz bilgi verebilir misiniz?

Eko-Verimlilik kısaca daha az kaynak tüketerek ve daha az atık üreterek aynı ürünü ve hizmeti üretmek demek. Biz 2006'da Çevre Destek Programı'na başladığımız dönemde eko-verimlilik ve temiz üretim gibi dünyada uzun yıllardır var olan kavramlar ülkemizde çok fazla bilinmiyordu. Bir taraftan da hem çevresel hem ekonomik kazanım sağlayan uygulamalar özel sektör için giderek daha önemli bir rekabet unsuru haline geliyordu. Ve bu tür uygulamaları sadece finansal

"TTGV olarak dünyadaki değişimi yakından takip etmeye çalışıyoruz ve bu hızlı değişimin, hedef kitlemiz olan sanayiciler için hem büyük riskler hem de büyük fırsatlar yarattığının farkındayız"

olarak desteklemenin yeterli olmadığını görüyorduk. Eko-verimlilik ve temiz üretim konusunda bir kapasite de oluşturulması gerekiyordu. Eko-Verimlilik Programı tam da böyle bir dönemde başladı.

Bu kapsamda **Birleşmiş Milletler (BM) Ortak Programı** olarak yürütülen Türkiye'nin İklim Değişikliği'ne Uyum Kapasitesinin Geliştirilmesi Programı'nın sanayi bileşeni olarak Eko-Verimlilik (Temiz Üretim) Programını **Birleşmiş Milletler Sınai Kalkınma Teşkilatı (UNIDO)** ile birlikte uyguladık. Üç yıl (2008-2011) süren bu uygulama Rio+20 sürecinde de ülkemizdeki en iyi uygulamalardan biri olarak seçildi. Pilot bölge olarak Adana, Niğde ve Kayseri'yi içeren Seyhan Havzası'nda çalıştık. Biz hem bu pilot bölgeye odaklandık hem de ilgili çalışmaların ulusal bazda da yaygınlaşması için çaba gösterdik.

Bir konuda kapasite geliştirmek

için sadece kanunların çıkarılması veya birtakım kurum ve yapıların oluşturulması yeterli olmuyor. En önemlisi bu işi yapacak insan lazım. Kamudan, üniversitelerden, danışmanlık firmalarından, sanayicilerden bu alanda hizmet verebilecek uzmanlara ihtiyaç var. Bu yüzden programın bir ayağında da eğitim programları düzenledik. Programda ayrıca altı farklı firmada eko-verimlilik alanında pilot uygulamalar yaptık. Tekstil, gıda-içecek, metal işleme ve kimya sektörleri üzerinde yoğunlaştık. Program kapsamında bu altı uygulamaya yaklaşık 265 bin dolar yatırım yapılmış oldu. Bu uygulamaların sağladığı yıllık kazanım ise 1,4 milyon dolar. Yani altı uygulama kendini 3 aydan kısa sürede geri ödemiş oldu. Ayrıca daha az enerji ve su tüketerek aynı üretimin yapılabildiği görüldü. Bazı durumlarda ürün kalitesinde bile artış oldu. Daha az atık üretildiği için

UNIDO Eko-Verimlilik Programı

Her şey 2008 yılında "Türkiye'nin İklim Değişikliğine Uyum Kapasitesinin Geliştirilmesi" başlıklı Birleşmiş Milletler Ortak Programı'nın yürürlüğe konulmasıyla başladı. Ortak Program; Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP), Birleşmiş Milletler Çevre Programı (UNEP), Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Örgütü (FAO) ve Birleşmiş Milletler Sınai Kalkınma Örgütü (UNIDO) tarafından yürütüldü. **Türkiye'nin İklim Değişikliğine Uyum Kapasitesinin Geliştirilmesi** Ortak Programı ile; Türkiye'nin kırsal ve kıyı alanları gelişimi için tehdit oluşturan iklim değişikliği risklerini yönetmek için kapasite geliştirilmesi ve pilot bölge olan **Seyhan Havzası**'nda yörelin iklim değişikliğine dayanıklılığını ve uyumunu artırmaya yönelik girişimlerin geliştirilmesi hedeflendi. Ortak Programın bileşenlerinden biri sanayiye yönelikti ve bu kapsamda Eko-Verimlilik (Temiz Üretim) Programı uygulandı. Program kapsamını şunlar oluşturdu:

- İlgili kurum, kuruluş, sektör temsilcileri ve proje paydaşlarına yönelik
- 🌱 "UNIDO Eko-Verimlilik Programı'nın yanı sıra "temiz üretim" ve "eko verimlilik" kavram ve örnek uygulamalarına yönelik bilgilendirme toplantıları;
- 🌱 Sanayiciye ve uzmanlara yönelik eğitimler;
- 🌱 Seyhan Havzası'nda bulunan ve öncelikli sektörlerde faaliyet gösteren altı tesiste eko-verimliliğe (öncelikli olarak su tasarrufuna) yönelik pilot projelerin uygulanması;
- 🌱 Pilot projelerin sonuçlarının yaygınlaştırılması;
- 🌱 Ulusal ve uluslararası düzeydeki ilgili eko-verimlilik kurumlarıyla koordine olmuş bir Bilgi Merkezi'nin oluşturulması;
- 🌱 Öncelikli sektörlerde eko-verimlilik programları ve çevreye duyarlı teknolojilerin uygulanmasına yönelik rehber dokümanların hazırlanması
- 🌱 Ulusal Eko-verimlilik Merkezi'nin kurulması.

firmaların çevresel maliyetleri de düşmüş oldu. Karbon emisyonunda yaklaşık bin tonluk bir azalma oldu. Yıllık 800 bin metreküplük bir su tasarrufu sağlandı. Programın faydalanıcıları olan **Çevre ve Şehircilik Bakanlığı**'yla beraber **Bilim Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı** da çalışmalarımıza destek verdi. Programın çıktılarıyla ve sonuçlarıyla özellikle ilgilendiler. Programın hedeflerinden biri de ulusal bir Eko-Verimlilik veya **Temiz Üretim Merkezi**'nin kurulabilmesiydi. Biz o dönemde bununla ilgili altyapı çalışmalarını da program kapsamında ve Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı koordinasyonunda gerçekleştirdik, bir model önerisi geliştirdik. Ama maalesef kamunun da içinde olduğu bu tür süreçler çok

hızlı ilerlemiyor ve böyle bir merkez henüz kurulamadı.

Zaten "Temiz Üretimin Yaygınlaştırılması için Çerçeve Koşulların ve Ar-Ge İhtiyacının Belirlenmesi Projesi"nin Sonuç Raporu'nda kamuyla beraber üniversitelerin de çalışmalarının yetersiz olduğuna dair tespitleriniz var. Üniversite ve kamuda ne tür çalışmalar yapıyor ve bu tür çalışmalar neden yetersiz?

Az önce kapasite geliştirmekten konuşuyorduk. Aslında bu konudaki sorunlardan biri kurum ve kuruluşlardaki bilgi eksikliğiydi. Eko-Verimlilik Programı'yla bir şekilde tüm tarafların ilgisini çektiğimizi düşünüyorum. Diğer bir konu ise sanayici ile yürütülecek çalışmaların, ilişkilerin yapısı. Bu noktada

sözü geçen merkezden örnek verirsek; bu tür yapıların dinamik ve esnek olması lazım. Sanayicinin vakti kıymetli. Bu nedenle sanayiciye hizmet verecek bir merkezin çok fazla prosedüre boğulmaması lazım. Sanayici rahat olmalı. Ama böylesi bir şeyi doğrudan kamu eliyle yapmaya çalıştığınızda sıkıntılar ortaya çıkabiliyor. Gördüğüm kadarıyla bu sorunun aslında kamu da farkında. Kamunun görevi yasal dayanağı ve finansal kaynağı sağlamak ve daha esnek yapılarla bunu yürütecek mekanizmaları oluşturmak. Bildiğiniz gibi son dönemde **Bilim Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı'nda Verimlilik Genel Müdürlüğü** oluşturuldu ve hukuki olarak bu daireye eko-verimlilik ve temiz üretim ile ilgili görevler verildi. Hem merkezin ku-

rulması, hem de bu konuda ulusal bir program oluşturulmasıyla ilgili olarak ciddi şekilde çalışıyorlar.

Bu durumda Eko-Verimlilik Merkezi Sanayi Bakanlığı tarafından mı kurulacak?

Evet ve bildiğim kadarıyla bunu nasıl yapacaklarını formüle etmeye, nasıl bir mekanizma oluşturacaklarını netleştirmeye çalışıyorlar. Konuyla ilgili tarafları bir araya getiriyorlar, dinliyorlar. Bu konuya gerçekten önem veriyorlar.

Diğer bakanlıkların tavrı nasıl bu konuda? Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, Kalkınma Bakanlığı...

Çevre Bakanlığı bünyesinde bir **Entegre Kirlilik Önleme ve Kontrolü Şube Müdürlüğü** oluşturuldu, temiz üretimle ilgili konular bu birimin yetkisinde; biz de onlarla iletişim içindeyiz. Kalkınma Bakanlığı'yla bu konuda çok fazla çalışmadık ama onlar da Rio+20 süreciyle birlikte **"yeşil büyüme"** konusuna daha fazla eğilmeye başladılar. Ve eko-verimlilik ya da temiz üretim yeşil büyümenin temel taşlarından biri. Bu süreçle birlikte bu alanda yaptığımız çalışmalar Kalkınma Bakanlığı'nın da dikkatini çekmiş oldu. Enerji Bakanlığı'na geldiğimizde; bildiğiniz gibi enerji verimliliği de eko-verimliliğin çok önemli bir bileşeni. Ve enerjide dışa bağımlılık ciddi bir sorun olduğu için enerji verimliliği üzerinde önemle duruluyor. Bizim de önceden **Elektirik İşleri Etüt İdaresi (EİE)** adıyla bilinen **Yenilenebilir Enerji Genel Müdürlüğü** ile enerji verimliliği alanında bir projemiz devam ediyor. Ayrıca Eko-Verimlilik Programı sürecinde onlar da programın danışma kurulunda yer aldılar. Enerji verimliliğinin eko-verimlilik yaklaşımının bir parçası olduğu ve verimlilik konusuna bütüncül bakmanın önemi gibi konuları kendileriyle paylaşma fırsatı bulduk.

"Kuruluşumuzdan bugüne kadar 900'ün üzerinde Ar-Ge projesi destekledik. Bunların yaklaşık yüzde 10'u doğrudan temiz teknolojilerle ilgili diyebiliriz. Çevre Destekleri kapsamında ise 20'nin üzerinde projeye destek verdik"

Firmalara önemli finansal destekler sağladığımızı biliyoruz. Desteklerin kıstasları hakkında bilgi verebilir misiniz?

Biz sanayi kuruluşlarına geri ödemesiz bir destek veriyoruz ancak hibe desteği vermiyoruz. Her ölçekten firma bize başvurabiliyor. Büyük firma ya da KOBİ fark etmiyor. Projelerin yenilikçi projeler olmasını gözetiyoruz. Bir de yüzde yüz olmasa bile yerli teknoloji kullanımı arıyoruz. Bizimle çok kolay iletişim kurabiliyorlar. Akademiden, özel sektörden veya kamudan belirlediğimiz bağımsız değerlendiricilerin raporlarını da dikkate alarak karar veriyoruz. Projelere 1 milyon dolara kadar kaynak sağlayabiliyoruz. Projeler 1,5 yıl sürebiliyor. İlk yıl geri ödeme almıyoruz. Taksitleri sonraki üç yıla yayıyoruz. Ancak son dönem-

de sektörün ihtiyaçlarına bakarak, farklı mekanizmalar ve finansman dışı destek yöntemleri üzerinde daha çok duruyoruz. Örneğin yakın zamanda temiz teknoloji alanında üniversite kaynaklı Ar-Ge çıktılarının ticarileşebilmesini hedefleyen ve bu çerçevedeki girişimcileri desteklemeye yönelik **"Yeşil Gelecek Hızlandırıcı Fonu"** adlı desteğimizi başlatmayı planlıyoruz.

Bugüne kadar kaynak sağladığınız örnek projeler var mı?

Kuruluşumuzdan bugüne kadar 900'ün üzerinde Ar-Ge projesi destekledik. Bunların yaklaşık yüzde 10'u doğrudan temiz teknolojilerle ilgili diyebiliriz. Çevre Destekleri kapsamında ise 20'nin üzerinde projeye destek verdik. Örnek olarak atıkların geridönüşümü, atıkların değerlendirilmesi (atıklardan katma değerli ürün ve enerji üretilmesi), çevre dostu ürün üretimi, enerji verimliliğine yönelik (otomasyon sistemleri kurulması, yakma teknolojileri gibi), hem proses hem de ekipman iyileştirmesine yönelik projeleri destekledik. Çevre Destekleri kapsamında daha çok uygulamaya yönelik yenilikçi projeleri destekliyoruz, Ar&Ge ayağı olan uygulama projeleri de kapsamımıza girebiliyor ○

Tıbbi Sıvı Atıklar Nereye Akıyor?

Tehlikeli atıklar deyince, nedense 'tıbbi sıvı atıklar' hiç aklımıza gelmiyor. Halbuki katı atıkların tam 18 katına denk gelen yıllık 1 milyon litre tıbbi sıvı atığın neredeyse tamamı kanalizasyonlara gönderilirken, duruma müdahale bir KOBİ'den geldi. Kros Teknoloji Ürünleri A.Ş., son derece tehlikeli olabilecek bu tıbbi atıkları yerinde zararsız hale getiren ve dünyada da benzerine az rastlanan yenilikçi bir cihaz üretti. AB Çevre Ödülleri Türkiye programında, ürün kategorisinde ödüle layık görülen Neutrolab adlı bu cihazın, Avusturya Patent Enstitüsü'nden patentli olduğunu da hatırlatalım.

 Tahir GÜRLER

 Volkan MERT

Türkiye'de atıklar ve onların geridönüşümü konusunda son yıllarda önemli adımlar atılsa da, daha alınacak çok yol var. Tıbbi atıklar hakkında yapılması gereken düzenlemeler ise bunların başında geliyor. Siz bu satırları okurken, tıbbi katı atıklar bir şekilde toplanıyor. Ancak hastanelerde, laboratuvarlarda ve diyaliz merkez-

lerinde üretilen tıbbi sıvı atıkların akıbetini biliyor muyuz?

Aslında bu gerçeği bilen sayısı o kadar az ki. Geçtiğimiz günlerde **Bölgesel Çevre Merkezi REC Türkiye** ve **TÜSİAD** işbirliğiyle düzenlenen ve sürdürülebilir şirketleri teşvik etmek amacıyla Avrupa Komisyonu tarafından iki yılda bir verilen Avrupa Çevre Ödülleri, sahiplerini

bulurken, ödüle layık görülen yeni bir ürün, işte bu sorunun çözümü-nü ortaya koyması açısından önemliydi.

Ürünün adı Neutrolab. Üreticisi ise medikal su arıtma sistemlerinde faaliyet gösteren Kros Teknolojik Ürünler A.Ş. 2003 yılında kurulan firma, başlangıçta bu alanda benzerlerinden farklılaşan hizmetiyle, kısa

bir süre içerisinde piyasanın dikkatini çekerek büyük firmalarla çalışmaya başlamış ve medikal su arıtma sistemi pazarında önemli bir yer edinmiş. Şirketin ortaklarından **Enver Sarıgül**, Türkiye’de 1400 adet hastane, 1200 adet tıbbi laboratuvar ve 850 adet de diyaliz merkezi olduğunu hatırlatarak şirketin esas olarak faaliyetini şöyle açıklıyor: “Tıbbi analiz ve tedavilerde ihtiyaç duyulan suyu üreten makineler yapıyoruz. Böyle bir ihtiyaç vardı ve bu ihtiyaçtan yola çıkarak fiyat ve cihaz avantajı sunarak pazarın en büyükleriyle çalışmaya başladık.”

Yönetmeliklerde Adı Var Ama...

Ürün kategorisinde Avrupa Çevre Ödülü’ne layık görülen Neutrolab’ın hikâyesi ise 2007 yılına dayanıyor. Kros Teknoloji Ürünler A.Ş.’nin patronları **Enver Sarıgül** ve **Devrim Topkaya**, Türkiye’de tıbbi laboratuvar sistemleri kuran Alman Schottdorf şirketinin kendilerine verdiği bir işle yola koyulmuş aslında. Alman şirketi, Kros’tan farklı bir su arıtma sistemi sipariş etmiş. Ancak şirket iş bittiğinde bununla yetinmemiş ve onlardan bu sefer de, laboratuvarından çıkan tıbbi sıvı atığın kanalizasyona gitmesini engellemelerini ve bu atıkların yine laboratuvarında yok edilmesini talep etmiş. 20 yıldan uzun bir süre Türk Standartları Enstitüsü’nde laboratuvar kurma deneyimine sahip olan Enver Sarıgül, Alman firması Schottdorf’un talebi üzerine hemen kolları sıvamış ve kısa bir sürede hepimizin gündelik hayatta gerek duyabileceği tıbbi tahlilleri yapan analizörlerde kullanılan atık suyun dezenfekte edilmesi için bir cihaz prototipi geliştirmiş. Ve ortaya ne Türkiye’de, ne de dünyada tam anlamıyla benzeri bulunmayan Neutrolab adlı ürün çıkmış. Neutrolab’ın marifetlerini ise şöyle anlatıyor Sarıgül: “Cihaz temel olarak tıbbi sıvı atıkların dezenfeksiyonu ve nötra-

Enver Sarıgül, “Tıbbi atığın tıbbi atık özelliğini ortadan kaldıran, gerekirse oksijen oranını değiştiren, ph’ını ayarlayan ve gerekli dezenfeksiyonu sağlayan etkili bir cihaz oluşturduk” diyor.

lizasyonu için tasarlandı. Örneğin doktor bize ‘su testlere ihtiyacım var’ diyor. Bunun bir kısmı laboratuvarında ya da farklı mekânlarda oluyor. Bu testler için de analizör dediğimiz cihazlar kullanılıyor. Bunlar laboratuvarında çalışan ve birden fazla analizi yapan cihazlar. Dolayısıyla da güvenilir olmak zorundalar. Biyokimyada da, kan laboratuvarında da kullanılıyor ve çalışırken de en başta suya ihtiyaç duyuyorlar.

Biz tıbbi atığın tıbbi atık özelliğini ortadan kaldıran, gerekirse oksijen oranını değiştiren, ph’ını ayarlayan ve gerekli dezenfeksiyonu sağlayan etkili bir cihaz oluşturduk”. Üstelik Sarıgül bunu yaparken işi de sağlama almış. Cihazı tasarlarken dezenfeksiyona en dirençli patojen olan tüberküloz bakterisini bile etkisiz hale getirebilecek bir yöntem başvurmuş.

İş bununla da kalmamış. İki ortak, öncelikle Neutrolab’a benzer bir ürün var mı diye araştırmaya koyulmuş ve daha sonra da patentle ilgili bir çalışma başlatmış. Ortaklar, Türkiye’de konunun uzmanı muhatap bulunamayınca, dünyada da söz sahibi olan Avusturya Patent Enstitüsü’ne başvurmuşlar. Enstitü sonunda çok kapsamlı bir raporla, 143 ülkenin havuzundan, Neutrolab’a tam 20 yıl incelemeli ürün patenti vermiş.

Bakanlığı İkna Turları

Şirketin diğer ortağı Devrim Topkaya ise Neutrolab’ın üretiminden sonra konunun önemine dikkat çekmek için bakanlıklar nezdinde de görüşmeler yaptıklarını söylüyor. “Bakanlıklara başvurduk ama olayın sahibini bulmakta zorlandık. Biz sıvı atıklarla ilgili düzenlemenin yapılmasını, bunu sadece kendi ürettiğimiz ürün yüzünden talep etmediğimizi, bunun bir zorunluluk olduğunu anlatmaya çalıştık.”

Kamuya dertlerini anlatmakta önemli zorluklar yaşadıklarını kaydeden Devrim Topkaya, daha sonra Bölgesel Çevre Merkezi REC Türkiye’nin düzenlediği Sürdürülebilirlik İçin İnovasyon-Avrupa Birliği Çevre Ödülleri programına başvurduklarını aktarıyor. “Finale kaldığımız haberi geldi. ‘Sunum istiyoruz’ dediler. Ürünü çok beğendiler ve uluslararası alanda bile şanslı olduğundan bahsettiler. Biz de, ‘Bunu daha Türkiye’de satamıyoruz. Yurtdışına nasıl satacağız?’

Yönetmelikte Adı Var, Kendi Yok!

Kros Teknoloji Ürünleri A.Ş.'nin ortakları, tıbbi sıvı atıkların bertarafı hakkında çalışmaya başlayınca, ilk baktıkları yerlerden biri de konuyla ilgili yönetmelik olmuş doğal olarak. Ancak karşısına şaşırtıcı bir manzara çıkmış. Türkiye'de tıbbi atıklarla ilgili bir yönetmelik bulunmakla beraber, bu yönetmeliğin neredeyse tamamı, katı atıktan bahsediyor. Firmanın ortaklarından Enver Sarıgül, bu durumu şöyle yorumluyor: "Yönetmeliğin maddesi cılız; şöyle diyor, 'sıvı tıbbi atık da uygun abzorman maddelerle emdirilerek katı atık muamelesi görür'. Bunu yazarken insanlar sıvının miktarını bilmiyor olmalı". Sarıgül haklı, çünkü TÜİK'in verilerine göre, Türkiye'de yılda 60 bin ton tıbbi katı atık üretiliyor ancak tıbbi sıvı atık miktarı ise bunun neredeyse 18 katı, yani **1 milyon 91 bin ton**. Bahsi geçen miktarın neredeyse yüzde 99.9'u da hiçbir işlemden geçmeden doğrudan kanalizasyona gönderiliyor. Kanalizasyon söz konusu olunca da bu atıklar normal olarak, denizlerin, göllerin ve hatta yeraltı sularının kirlenmesi anlamına geliyor. Sarıgül bu sıvı atığın üretiminde diyaliz merkezlerinin önemine de vurgu yapıyor: "Türkiye'de yılda 7 milyon diyaliz seans yapılıyor. Her bir diyaliz seansında 150 litre su harcanır. Bu sıvı atığın çoğu bu merkezler kaynaklı aslında. Başka bir ince hesap yok."

Devrim Topkaya, bakanlıklar nezdinde de görüşmeler yaptıklarını ama olayın sahibini bulmakta zorlandıklarını söylüyor ve soruyor: "Her yıl bir milyon litre tıbbi sıvı atığın kanalizasyona dökülmesi kimseyi rahatsız etmiyor mu?"

dedik. Açıkçası böyle bir ödülü bize vereceklerini tahmin etmiyorduk. Ödülü aldığımız için sevindik. Ama bir yandan da yıllardır tıbbi sıvı atık sorununu anlatmaya çalıştığımız için de üzüldük".

Bu arada Neutrolab'den haberdar oldukça, patentli olmasına rağmen ürünü kopyalayıp hastanelere satmaya çalışanlar da ortaya çıkmaya başlamış. "Bu ürünün tanesi yaklaşık 25 bin Euro civarında. 4 bin adet sağlık kuruluşu olduğu düşünülürse, 100 milyon Euro'luk bir pazardan bahsedebiliriz" diyen Topkaya, yeni bir ürün ortaya koymanın, bir KOBİ'nin ömrü boyunca yakalayabileceği en büyük fırsatlardan biri olduğuna da dikkat çekiyor.

Kros Teknoloji Ürünleri A.Ş. ilk ürünü 2007'de yapmasına rağmen bugüne kadar sadece 20 tane cihaz üretebilmiş. Bunun da sebebi konuyla ilgili farkındalığın hâlâ tam olarak oturmaması. İki ortak, Sağlık Bakanlığı'nın kapısını da çok aşındırmış. Bütün çabalarının sonunda iki yıl kadar önce bakanlığın ilgili

mevzuata sıvı atığın nötralizasyonu yanında dezenfeksiyonu şartını eklettirmeyi başarmışlar. Konuya, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı da duyarsız kalmamış. Bakanlık, tıbbi sıvı atık konusundaki yönetmelikte değişiklik için kolları sıvamış bile.

Tıbbi sıvı atıklar meselesinin değil sıradan vatandaşın, çok kısa bir süre öncesine kadar ilgili devlet kurumlarının ve bakanlıkların bile gündeminde olmaması büyük bir kayıp. Söz konusu atıklar halihazırda, Neutrolab'in kullandığı ve aralarında Florence Nightingale, Adan BSK Metropark, Samsun Hıfzısıhha'nın da bulunduğu 20 sağlık kuruluşu haricinde kanalizasyona karışmaya devam ediyor.

Ancak Neutrolab adlı ürün, sıradan bir KOBİ'nin hem inovatif, hem de çevreye duyarlı ve sağlık sektöründe sürdürülebilirliğe önemli bir katkı sunabileceğini kanıtlaması açısından önem taşıyor. Ürün, sadece niyet etmenin yetmeyeceğini ve harekete geçince nelerin değiştirilebileceğini göstermesi açısından da umut verici... ○

IWES® 2012

4. Atık Teknolojileri Sempozyumu ve Sergisi
15-16 Kasım WOW Convention Center
İstanbul / TÜRKİYE

IWES KONULAR VE ÜRÜN GRUPLARI

- > Belediye Atıkların Yönetimi
- > Endüstriyel Atıkların Yönetimi
- > Elektrik ve Elektronik Atıkların Yönetimi
- > Atıksu Yönetimi
- > Deniz Kaynaklı Atıkların Yönetimi
- > Tıbbi Atıkların Yönetimi
- > İnşaat ve Hafriyat Atıkların Yönetimi
- > Endüstriyel Kirlilik Önleme ve Yönetimi
- > Atık Lastikler ve Ömrünü Tamamlamış Araçların Yönetimi
- > Ölçme, Kontrol ve Laboratuvar Teknolojileri
- > Finans, Risk Yönetimi ve Danışmanlık Hizmetleri
- > Mevzuat ve Uyumlaştırma
- > Atıktan Enerji Üretimi
- > Termal ve İleri Termal Bertaraf Teknolojileri
- > Geri Dönüşüm ve Geri Kazanım
- > Atık İmha Teknolojileri

"BU FUAR 5174 SAYILI KANUN GEREĞİNCE TOBB (TÜRKİYE ODALAR VE BORSALAR BİRLİĞİ) İZİNİ İLE DÜZENLENMEKTEDİR"

Balmumcu, Barbaros Bulvarı, Bahar Sokak
No:2/13 Beşiktaş İstanbul / TÜRKİYE
Tel : + 90 212 288 00 46
Faks : + 90 212 211 38 50
www.sektorelfuarciik.com
info@ives.com.tr

Açlık 5 Oyunları

“Zengin dünya durdurmaya çalıştığı açlığı kendisi yaratıyor” diyor Guardian’da yayınlanan yazısında George Monbiot. Sürdürülebilirlik yazınının önemli isimlerinden Monbiot, AB ve Amerikalı siyasetçilerin biyoyakıt politikalarının muhtemel sonucunun açlıktan kırlan milyonlarca insan olduğunu hatırlatıyor. Kısacası biyoyakıtlar sorunu şöyle özetlenebilir gibi: Arabalarımızı mı, yoksa yoksulları mı doyuracağız? Vereceğimiz yanıtın bedeli, ne yazık ki para değil, hayat cinsinden ödenecek...

 George MONBIOT

 Fırat DEMİR

Açlık Zirvesi için Downing Caddesi’nde İngiltere Başbakanı ile bir fotoğraf çekirmek üzere toplanan **Mohammed Farah, Pele ve Haile Gebrselassie**’yi suçlamıyorum. Muhtemelen onlar Başbakan Cameron’un babacan denizaşırı yardım yaklaşımına destek vermek için kullandıklarının farkında değillerdi. Onlar muhtemelen Başbakan’ın liderlik ettiği insanlık suçunun da farkında değillerdi. Muhtemelen Cameron’un kendisi de bunun farkında değil.

Batı Afrika’nın Sahel Kuşağı’nda büyüyen açlık felaketinden haberdar olmalısınız. Kötü hasat ve yüksek gıda fiyatları 18 milyon insanın hayatını tehdit ediyor. Küresel gıda fiyatları, Birleşik Devletler’de yaşanan son 50 yılın en büyük kuraklıktan kaynaklanan düşük verim yüzünden daha da artacak gibi görünüyor. Bu felaket yüzünden dünya tahıl fiyatları son bir ayda yüzde 17 arttı bile.

Yaşanan bu tarz hadiseleri iklim değişikliğine bağlamakta bugüne kadar tedbirli

davranırdık; belki de haddinden fazla tedbirli. NASA Goddard Uzay Çalışmaları Enstitüsü'nün başı **James Hansen**, Washington Post'ta, aşırı sıcak geçen yazların sıklığındaki keskin artışa dikkat çektiği bir yazı yayımladı. 1950 ve 1981 yılları arasında bu olaylar her sene yeryüzünün yüzeyinde yüzde 0,1- yüzde 0,2 kadar etkili oluyordu. Şimdi ise ortalama yüzde 10 kadar etkili oluyor. Hansen "Doğal iklim çeşitliliğinin bu olaylara yol açması ihtimali oldukça düşük" diyor (Bu yazıyı dergimizin 21. sayısında bulabilirsiniz. y.n.) Sahel'deki kuraklık ve Birleşik Devletler'deki ekin zayıflamasının sebebinin iklim değişikliği olması kuvvetle muhtemel.

Hasattan Elde Edilen Açlık

Ancak zengin dünyanın yakıt kullanımının fakirlerin açlıktan ölmesine neden olduğu tek durum bu değil. Birleşik Krallık, Avrupa Birliği ve Birleşik Devletler'de hükümetler, hastalığın kendisi kadar kötü bir tedaviyi uygulamaya soktular. Politikalarının neden olduğu zararın açık kanıtları da olsa, rotalarını değiştirmeyecekler.

Biyoyakıt, zengin dünyanın hükümetlerini zor kararlardan kurtaracak bir yöntem. Yakıt ekonomisinin standartlarını teknoloji el verdiğince artırmaktan, insanları kişisel araba kullanımından toplu taşıma, yürüme ya da bisiklete yönlendirmekten, yolculuğu azaltacak daha iyi şehir planlamaları yapmakta ısrar etmektense petrolden elde edilen yakıtın aşırı tüketimini hasattan elde edilen yakıtın aşırı tüketimiyle değiştirmeyi tercih ettiler. Kimse daha az araba kullanmak ya da daha iyi arabalar yapmak zorunda değil. Her şey olduğu gibi duruyor. Sonuç ise, dünyanın en zengin tüketicilerinin aşırı tüketimi ile dünyanın en fakirlerinin hayatta kalma savaşı. Savaşı hangi tarafın kazanacağı konusunda şüphe bile yok.

2004'ten beri bu konuyu kurcalıyorum ve o zamandan beri uyardığım her şey gerçekleşti. Hem Avrupa Birliği hem de Birleşik Devletler yollarını çizdiler ve biyoyakıt için cömert yatırımlar yaptılar. Sonuç gezegen için de, insanlar için de bir felaket oldu.

Şimdiden, ABD'nin mısır üretiminin yüz-

Zengin dünyanın hükümetleri, yakıt ekonomisinin standartlarını teknoloji el verdiğince artırmaktan, insanları kişisel araba kullanımından toplu taşıma, yürüme ya da bisiklete yönlendirmekten, yolculuğu azaltacak daha iyi şehir planlamaları yapmakta ısrar etmektense petrolden elde edilen yakıtın aşırı tüketimini hasattan elde edilen yakıtın aşırı tüketimiyle değiştirmeyi tercih ediyorlar.

Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü 2021'e kadar dünya mısır ve diğer iri taneli tahılların yüzde 14'ünün, bitkisel yağların yüzde 16'sının ve şeker kamışının yüzde 34'ünün benzin bağımlısı uluslar tarafından kendilerini daha iyi hissetmek için kullanılacağını söylüyor.

de 40'ı arabaları doyurmak için kullanılıyor (OECD ve UNFAO, 2012. Agricultural Outlook, 2012-2021). Oran bu sene ürün az olduğundan daha da artacak. Biyodizel kullanımı Avrupa Birliği'nde çok büyük oranda sınırlanmasına karşın, şimdiden dünyanın bitkisel yağ üretimini yüzde 7'sini ele geçirdi bile. **Avrupa Komisyonu** 2020'ye kadar ulaşım yakıtlarının yüzde 10'unu biyoyakıtlardan karşılama hedeflerinin, dünya tahıl fiyatlarını yüzde 3 ile yüzde 6 arasında artıracak gerçeğini kabul ediyor. Uluslararası sivil toplum ağı **Oxfam**, gıda fiyatlarındaki her yüzde 1'lik artışın 16 milyon insanın aç kalmasına neden olacağını tahmin ediyor.

Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü 2021'e kadar dünya mısır ve diğer iri taneli tahılların yüzde 14'ünün, bitkisel yağların yüzde 16'sının ve şeker kamışının yüzde 34'ünün benzin bağımlısı uluslar tarafından kendilerini daha iyi hissetmek için kullanılacağını söylüyor. Biyoyakıt talebinin karşılanacağı bildiriliyor; kısmen üretimin artırılması, kısmen de "insan tü-

ketiminin azaltılmasıyla". Bu kısaca, zenginler araba kullanabilsinler diye fakirler açlıktan ölecekler demenin bir başka yolu...

Zengin dünyanın biyoyakıtta olan talebi, hâlihazırda ciddi bir arazi kapma mücadelesine neden olmuş durumda. **Action-Aid**, Avrupalı şirketlerin neredeyse bir Danimarka büyüklüğündeki beş milyon hektarlık tarım arazisini biyoyakıt üretimine ayırdığını tahmin ediyor. Yerel marketler ve kendileri için üretim yapan küçük çiftçiler yerlerinden atılıyor. Tropik ormanlar, savanalar ve çayırlar, sanayinin hâlâ "yeşil yakıt" demekten çekinmediği bitkileri yetiştirmek için dümdüz ediliyor. Toprak açma ve nitrojen gübrelerin kullanımı hesaba katıldığında biyoyakıtlar fosil yakıtlardan daha fazla karbon salıyor. Satılan biyoyakıtın yarısının sürdürülebilirlik kriterlerini karşıladığını iddia eden Birleşik Krallık, arazi kullanımındaki değişikliğin neden olduğu karbon emisyonlarını hariç tutarak sorunu çözdüğünü sanıyor. Sonuç olarak, sürdürülebilirlik kriterleri de değersiz hale geliyor.

Ekin atıkları ve tahtadan üretilen ikinci nesil biyoyakıtlar bile ekili araziye genişlettiği ya da toprağı erozyona karşı koruyan, karbonu ve yararlı besinleri toprakta tutan ekin anızını ortadan kaldırdığı için çevresel birer felaket anlamına gelir. Çiftçileri çayırları pullukla sürmeye ve toprağı çıplak bırakmaya teşvik eden birinci ve ikinci nesil biyoyakıtların kombinasyonu ile sıcak yazlar, yeni bir toz fırtınaları dönemi için mükemmel koşulları hazırlayabilir.

İngiltere Hükümeti bütün bunları çok iyi biliyor. Araştırmalarından birine göre Avrupa Birliği biyoyakıt üretmeyi durdursaydı, dünya pazarına ithal edilen bitkisel yağ yüzde 20, un yüzde 33 kadar artardı ki, bu da dünya fiyatlarını ciddi anlamda düşürdü.

Cameron'un Açlık Zirvesi'ne hazırlanan uluslararası kalkınma departmanı, artan nüfusla beraber "Üretimin artmasının yetmeyeceğini, üretimin, ihtiyacı olan en fakir insanın bile ulaşabileceği kadar adil ve sürdürülebilir bir şekilde artmasını sağlayacak şekilde tüm gıda üretim sisteminin

Monbiot, ekin atıkları ve tahtadan üretilen ikinci nesil biyoyakıtların bile, ekili araziye genişlettiği ya da toprağı erozyona karşı koruyan, karbonu ve yararlı besinleri toprakta tutan ekin anızını ortadan kaldırdığı için çevresel birer felaket anlamına gelebileceğini iddia ediyor.

yenilenmesi" gerektiğini vurguladı. Ancak başka bir departman da -ulaşım departmanı- internet sitesinde, ülkedeki sürücülerin hâlihazırda 4,4 milyar litre biyoyakıt kullanmasındaki rolleriyle övünüyor. Bunun yüzde 30'u geri dönüştürülmüş kırtarıya yağından sağlanmış. Geri kalan 3 milyar litre ise, David Cameron'un yardım ettiğini söylediği insanların ağızlarından kaçırılan lokmalardan elde edilmiş.

İngiltere Hükümeti'nin alanını genişlettiği "gıda müdahalesi"ne maruz kalanlardan bazıları, tam da bu politikalar yüzünden açlıktan ölmüş olabilirler. Cameron şu veya bu şekilde, onu bilmeden destekleyen spor yıldızlarının yardımıyla beraber bir hayır işi yapıyor, kabul ama adaleti sağlamıyor. Fakir insanları özgürleştirmenin yolu ise bu değil. ○

Su tüketimi, pamuk, boyalar diye sıralamaya başladığımızda, tekstil çoğu zaman sürdürülebilirlik konusunda pek de önlerde sayılmayan bir sektör. Ancak bu alanda da önemli adımların atıldığını, BOSSA Ar-Ge Merkezi Yöneticisi Dr. Sedef Uncu Akı'dan öğreniyoruz. Ekolojik kimyasalların kullanıldığı sertifikalı kumaşlardan oluşan çevreci Re-Set ve geridönüşümlü kumaşlardan oluşan Recycled Denim koleksiyonları, bu çabanın önemli kanıtları gibi duruyor. Dr. Akı, "Sırada, sürdürülebilirlik raporlaması ve doğal boyaların kullanımı var" diyor.

Dr. Sedef Uncu Akı "Tekstilde Yeşil Dönüşüm Başladı"

Tekstil üretiminde sürdürülebilirliğin temel koşulları sizce neler? Dünyada tekstil üretiminde trend hangi yönde?

Sürdürülebilirlikte esas olan; yaratılan çevresel, ekonomik ve sosyal etkileri bütüncül bir şekilde düşünmek ve bu doğrultuda daha iyi yarımların inşa edilmesine yönelik politikalar oluşturmak ve aksiyonlar almaktır. Şu anki piyasa koşullarına bakıldığında da, tekstil endüstrisinde ürün ve proseslerin çevresel ve ekonomik etkileri ne kadar göz önünde bulunduğu ve bunların ortaya çıkışında sosyal yaşam standartlarına ne düzeyde uyulduğu dikkat çekmeye başladı. Özellikle Batı Avrupa ve Amerika pazarı başta olmak üzere tüm dünyada stratejik olarak çevre dostu yeşil ürünler ile ilgilenen markaların talepleri her geçen gün artıyor. Bunun paralelinde, sürdürülebilir yaşa-

mı destekleyen tüketici hacminde de son yıllarda çok ciddi biçimde artış söz konusu.

Bossa kurulduğu ilk günden beri sosyal sorumluluğunun bilincinde olarak, sürdürülebilirlik anlayışı doğrultusunda üretim yapmaya özen gösteriyor. Uzun yıllardır yürüttüğü çevreyle ilgili çalışmaları, firma iş süreçleriyle de bütünleşmiş durumda. Bossa'nın sürdürülebilirlik konusundaki öncelikli hedefi, yapılan her çalışmanın başta çalışanlara ve paydaşlara olmak üzere tüm topluma katkı sağlaması ve böylece sürdürülebilir olmasıdır. Bununla ilgili hazırladığımız ilk **Sürdürülebilirlik Raporumuzu** önümüzdeki günlerde yayınlayacağız.

Yine tekstil denilince, insanların aklına hemen kimyasal boyalar ve aşırı su tüketimi geliyor. Bossa'nın

çevreci ürünlerle ilgili ne tür çalışmalarını var halihazırda?

Üretim sürecinde ve yeni ürün geliştirme çalışmalarında; ürün hammadde ve yardımcı maddelerinin çevreye olan etkileri, üretim esnasında tüketilen enerji, su ve karbondioksit salımı dikkate alınıyor ve tüm tesislerimizde çevresel, sosyal ve ekonomik mevzuat gerekleri yerine getirilerek performansımız sürekli olarak izleniyor. Boyama işleminde su ve enerji sarfiyatını düşürmek ve kaynaklardan tasarruf sağlamak amacıyla tamamlanan ve devam etmekte olan Ar-Ge projelerimiz bulunuyor.

Bossa şu an 'çevre dostu' olarak adlandırabildiği ne gibi ürünler üretiyor? Bu ürünlerin imalatları sırasında hangi özelliklere sahip hammaddeler ve hangi teknolojiler kullanılıyor?

Bossa olarak; organik pamuk, geri dönüştürülmüş elyaf ve ekolojik kimyasalların kullanıldığı sertifikalı kumaşlardan oluşan çevreci **Re-Set koleksiyonunu** geliştirdik. Geridönüşümlü kumaşlar (**Recycled denim**) ürün koleksiyonumuz içinde yer alıyor; bu kumaşları üretirken su, kimyasal madde ve ener-

ji daha az kullanılıyor; pamuk tarımı için daha az toprak alanı işgal ediliyor ve tarımda daha az kimyasalın kullanılması endirekt olarak sağlanıyor. Yüzde 60 oranında geri dönüştürülmüş hammadde içeren denimleri de koleksiyonumuza eklemiş bulunuyoruz.

Bossa'nın önümüzdeki dönem piyasaya sunmaya hazırlandığı yeni bir çevre dostu ürünü var mı?

Bossa 2005 yılında başlayan ve her sene büyüyerek devam eden bir çevreci koleksiyona sahip. Bu koleksiyon haricinde, fabrikada yapı-

lan projeler çerçevesinde bir bütün olarak her ürüne yansıyan çevreci yaklaşımlarımız da yer alıyor.

Örnek vermek gerekirse; tekstilde kullanılan boyaların çevre ve insan sağlığına olan etkileri biliniyor. Sahip olduğumuz sürdürülebilirlik politikası gereği, çevre ve insan sağlığına katkıda bulunarak, yeni geliştirilen bir ürünümüzde pamuk ipliğinin **doğal boyalar** ile boyanması üzerine çalışıyoruz. Bir Ar-Ge projesi olan bu çalışmamızda ortaya çıkması beklenen renkler geleneksel Anadolu kültürümüzü de yansıtacak.

Firmanın Ar-Ge'sinin inovasyon hedefleri nelerdir? Hangi kurumlarla işbirliği halinde çalışıyorsunuz? Ne gibi projeler yürütüyorsunuz? BOSSA Ar-Ge'si, sürdürülebilirlik çalışmalarında nasıl bir rol oynuyor?

Bossa olarak müşterilerimizde değer yaratacak yeni ürün ve süreçler geliştirmek ve endüstride geline standardın yükseltilmesini sağlamak üzere; yeni ürünlerin geliştirilmesi ve mevcut ürünlerin iyileştirilmesiyle şirketin pazar payını ve rekabet gücünü artırmak temel amaçlarımız arasında. Bossa Ar-Ge Merkezi'nin, planlanmış olan sürdürülebilirlik faaliyetlerini gerçekleştirmede çok önemli bir yere sahip olduğunu söyleyebiliriz. 63 kişilik ekibimizle Ar-Ge içeriği yüksek projeler oluşturup başarı ile sonuçlandırmakla birlikte; ulusal ve uluslararası destek programlarına proje başvurularında da bulunuyoruz. Paydaşlarımızla "sürdürülebilirlik" kapsamında ortak projeler de geliştiriyoruz. Ayrıca patent başvurularımız da var. Enerjinin verimli kullanılması, atık oranının düşürülmesi, atıkların geri kazanımı ve sürdürülebilir hammaddelerin kullanımı, müşteri ve çalışan memnuniyeti ile ilgili çalışmalarımız geçmişten günümüze devam ediyor. ○

GDO

Tehlikesi Bitti mi, Yeni mi Başlıyor?

Ramazan Bayramı'na GDO'suz girdik girmesine ama bu sorun öyle kolay kolay çözülmez, çünkü milyarlarca dolarlık önemli bir pazar. Deniz Sözüdoğru, GDO lobisinin yeniden harekete geçtiğini belirtiyor ve bizi acı gerçeklerle dolu bir dünyada geziye çıkarıyor.

 Deniz SÖZÜDOĞRU,
Greenpeace Akdeniz İletişim Sorumlusu

Ramazan Bayramı'na kamuoyu bas-kısının zaferi sonucu, GDO ithalat başvurularının geri çekildiği haberiyle girmiştik. Bunun anlamı Türkiye'de şu anda gıda amaçlı GDO bulunmaması. Ancak, TGDF'nin başvurularını çektiğini açıklamasının hemen ardından, ne tesadüftür ki, basında bir anda GDO'ların ne kadar masum ve zararsız olduğuna yönelik yazılar çıkmaya başladı. Haliyle GDO lobisi durmadı, bazı teknoloji düşkün yazarları ve GDO konusunda sınırlı bilgiyle konuyu dar bir açıdan ele alıp tüm resmi göremeyen kişilere taraflı haberler yazdırılmaya başlandı.

Şu anda rehavete kapılmak doğru olmaz. Bu durumda, genetiği değiştirilmiş organizmalarla ilgili problemleri ve dünyanın dört bir yanında patlak veren ve örtbas edilmeye çalışılan skandalları hatırlayalım GDO'nun girdiği topraklarda sonuçların ne olduğunu bilelim.

16 Yılda Çeyrek Milyon İntihar!

Hindistan'da nüfusun yüzde 60'ı hayatını, doğrudan veya dolaylı olarak tarım sektörüne bağlı idame ettiriyor. Peki, son 16

yılda çeyrek milyon **Hintli çiftçinin intihar ettiğini bilmiyor musunuz?** Yalnızca 2009 yılında kuraklığa bağlı mahsul kaybı nedeniyle her 30 dakikada bir çiftçi intihar etti. Bu da yılda 17 binden fazla insan demek (Kaynak: <http://www.chrgj.org/publications/docs/every30min.pdf>). Hindistan'da yaşanan çiftçi intiharları insanlık tarihindeki en yüksek intihar oranlarıdır. Peki, çiftçileri intihara sürükleyen neydi? Hindistan devlet teşvikiyle **Monsanto'nun ürettiği "Bt Cotton"** adlı genetiği değiştirilmiş pamuk tohumlarını ekmeye başladı. Böcek ilacı kullanımına gerek olmadığı vaadiyle ekilen tohumlardan istenilen sonuç alınmadı. Bunun üzerine her yıl tohum fiyatlarını artıran Monsanto'dan tekrar tekrar tohum almak zorunda kalan Hintli çiftçiler o kadar yoksullaştı ki, tefecilere borçlandılar. Fakat hasat zamanı geldiğinde borçlarını ödeyemeyen çiftçilerin tarlaları ellerinden alınca tek çareyi intiharda buldular. Çünkü Hindistan, pamuk tarlalarında uluslararası biyoteknoloji şirketlerinin, genetiği değiştirilmiş tohumların kullanılması için baskı yaptığı bir coğrafya. Oysa çiftçiler

Pakistan'da da çiftçilerin protestolarına hedef olan "Bt Cotton" adlı genetiği değiştirilmiş pamuk tohumu ile Hintli köylülerin rekor intihar oranları arasında bir ilişki var.

Bt cotton'a kadar, 1000 yıllık bilgi birikimi ve deneyimin sonucu, bitkilerden aldıkları tohumlarla pamuk yetiştiriyordu ve hiçbir sorunları yoktu.

Asya coğrafyasında başka bir ülkeye, Çin'e uzanalım. Bir başka GDO skandalı ise, genetiği değiştirilmiş "Altın Pirinç" in, gizlice ve habersizce, Çin otoriteleri izin vermediği halde yaşları altı ile sekiz arasında değişen 24 Çinli çocukta denenmesi oldu. Çin Hastalık Kontrol ve Önleme Merkezi, Greenpeace tarafından yayınlanan bir raporun ardından soruşturma başlattı.

Şirketokrasi...

Dünyanın öbür ucunda, Amerika'da da durum iç açıcı değil. GDO'larla ilgili hem tarlada ekim yapılıyor, hem de gıda ve yem amaçlı kullanılıyor. Bunun Amerikan halkı üzerindeki etkilerine yazının ilerleyen bölümlerinde değineceğiz. Amerikan halkının şu an mücadele ettiği konu ise **etiket yasasının** yürürlüğe girmesi, çünkü raftaki ürünlerin hangisi GDO'lu, hangisi GDO'suz, bilmeden tüketiliyor. Oysa Amerika'da gıdanın yüzde 70'i GDO'lu. İronik olan, ürünlere "GDO'suzdur" ibaresi konduğunda, rekabet kanununa muhalefetten ilgili şirkete dava açılması.

Geçtiğimiz aylarda Amerikan Senatosu'nda bir oylama yapıldı. Amerikan halkının yüzde 90'ının desteklediği etiket yasası, senatörlerin "73'e 26" oy çoğunluğu ile reddedildi. Kamuoyunun ortak duruş sergilemesine rağmen hem de... Bu durum

demokrasi değil, şirketokrasinin nasıl hüküm sürdüğünü gözler önüne seriyor.

ABD'nin diğer eyaletlerine göre, daha duyarlı uygulamalarıyla dikkat çeken **Kaliforniya eyaleti** ise tek başına GDO ile mücadelede kararlı. Eyalette GDO karşıtı yürütülen kampanyanın genel adı **Right to Know (Bilme Hakkı)**.

Eğer Kasım'da gerçekleşecek halk oylaması olumlu sonuçlanır ve etiketleme zorunluluğu gelirse, bu tüm eyaletlere sıçrayabilir ve Amerikan halkı ürün alırken tercih hakkını kullanabilir. Kaliforniya'nın **Prop. 37** olarak adlandırılan ve halkoyuna sunulan kanun tasarısını 2006 şirket ve oluşum destekliyor.

GDO skandalları coğrafya tanımıyor. Çin'de Altın Pirinç'in sonuçlarının çocuklar üzerinde denenmesi ve Amerika'da ürünlerinin üzerine "GDO'suzdur" yazan şirketlere dava açılması, bunlardan sadece ikisi. ABD'nin diğer eyaletlerine göre, daha duyarlı uygulamalarıyla dikkat çeken Kaliforniya eyaleti ise tek başına GDO ile mücadelede kararlı. Eyalette GDO karşıtı yürütülen kampanyanın genel adı Right to Know (Bilme Hakkı).

Mit Değil Gerçekler!

1 Obezite, Alerjiler, Organ Büyümeleri

Uzmanlar, ABD'de çocuklarda gıda alerjisinin, 1997-2007 arasında yüzde 18 artmasını GDO'ya da bağlıyor. GDO'nun sağlık risklerinin başında ölümcül olabilecek alerjenleri tetiklemesi geliyor. Böbrek ve karaciğerde fonksiyonel bozukluklar ve organ büyümeleri de yine yapılan fare deneylerinde rastlanan sonuçlardan. Obezitenin Amerika'da bu kadar yaygınlaşmasında GDO'lu gıdaların da etkisi var. Ancak biyoteknoloji şirketleri bu tür klinik deney sonuçlarının yayınlanmaması için, ellerinde bulundurdukları "patent hakkı"nı kullanıyorlar. Uzun vadede toksin birikiminin neden olabileceği riskleri gösterebilecek bilimsel çalışmalar yok.

2 Açlık, Adalet Sorunudur

The Economist'in iki yıl önce yayınladığı rapor, üretilen gıdanın herkese yeteceğini söylüyor. Bu şekilde bir tarım politikası bile 2036'ya kadar dünya nüfusunun gıda ihtiyacını karşılayacağını gösteriyor. Açlık sorunu, gıdanın yetersizliği değil, bir sosyal adalet ve paylaşım sorunudur. NRDC raporuna göre Amerika'da gıdanın yüzde 40'ı çöpe gidiyor. Ortalama bir Amerikan ailesi yıllık 2275 dolara eşdeğer yiyeceği çöpe atıyor. Tüm Amerika'da çöpe giden gıdanın ekonomik karşılığı tam 165 milyar Dolar! (http://www.huffingtonpost.com/2012/08/21/food-waste-americans-throw-away-food-study_n_1819340.html)

3 Brezilya'da Mahkûm Oldu

Bölgesel Federal Mahkemesi, **Monsanto**'yu, Brezilya hükümetine 500 bin Brezilya Reali tazminat ödemeye mahkûm etti. Kararın gerekçesi, Monsanto'nun 2004 yılındaki reklamları nedeniyle tüketicilerin manevi zararlarının karşılanması. Monsanto, reklamlarında GDO'lu soya yetiştiriciliğinde kullanılan tohum ve **herbisit glifosat**'ın çevre dostu olduğunu iddia ediyordu (<http://www.gmwatch.org/latest-listing/51-2012/14142>). Üstelik bu, reklam yaptığı gerekçesiyle Monsanto'ya açılan ilk dava da değil.

4 İnsan Genini Etkisiz Hale Getiriyor

Avusturalya, GDO'lu buğday üretimi ve insan gıdası deneylerinin yapılacağı ilk ülke. **Avusturalyalı** bir grup bilim insanı, genetiği değiştirilmiş buğdayın içinde bulunan bir genin insan vücudundaki genlerden birini "sessizleştirdiğini" tespit etti. Uzmanlar, modifiye edilen buğday geni, **glikojen depolanma hastalığı IV'e** neden olabileceğini söylüyor. Bu hastalık, karaciğer büyümesi, karaciğer sirozuyla sonuçlanır ve bu hastalıkla doğan çocuklar beş yaşında hayatını kaybeder.

GDO'lu buğday, insan genomundaki benzer bir geni etkisiz hale getiriyor ki, bunun da çok ciddi sağlık sonuçları oluşabilir. İnsanlar bu buğdayı yemeden önce belli araştırma sonuçlarını görmeliyiz. Bilim insanları uyarıyor: Uzun vadeli toksikoloji testleri yapılmalı.

Amerika'da bir grup tüketici, GDO devlerine karşı **gerçek gıdayı** savunurken, Türkiye'de durum şimdilik çok daha iyi. GDO lobisi, biyoteknoloji şirketleri, girdikleri pazarlarda sistemi çökertiyor; işte bu yüzden Türkiye çok ihtiyatlı davranmak zorunda. Çünkü GDO lobisi o kapıyı bir kez araladı mı, sonuna kadar açmak için tüm kaynaklarını kullanıyor. Örneğin, GDO lobisinin Prop 37'nin geçmemesi için yapacağı çalışmalara 25 milyon dolar bütçe ayırdığına dair bazı haberler yayımlandı.

Sonuçta GDO'ların sosyal, ekonomik, çevresel ve insan sağlığı üzerindeki sonuçları ve olası riskleri ortada. Hindistan vakasında da bahsettiğim gibi, girdikleri ülkelerde sosyal ve ekonomik yıkıma neden oluyorlar. GDO'ların, ticari kaygılar dışında, açlığa ve sosyal ihtiyaçlara çare olduğuna dair hiçbir kanıt yok ortada... ○

Balkan Talu
balkan@ekoIQ.com

Yıl: 1972, Yer: Menekşe Koyu

Bir yandan balıklarımız nereye gitti sorusunu tartışıyor, bir yandan da balıkçılıkla ilgili yeni yapılan düzenlemeleri tartışıyoruz. Gırgır reisleri isyanlarda. Halbuki Yaşar Kemal'in "Denizler Kurudu" röportajını bir okusalar. Tarih, 1972 yılında Menekşe Koyu'nda gizli.

"Balıklarımız nereye gitti" sorusunu yıllardır duyuyorduk. İstanbul ve Marmara çevresinde artık kara-göz, kofana yok. Balık pazarlarında uzun zamandır barbun diye tekir satılıyor zaten, yerseniz. Geçen ay itibarıyla nihayet devletimiz hayırlı bir iş yaptı. Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı yayınladığı yeni bir tebliğle gırgır teknelerinin avlanmaları için derinlik sınırını 18 metreden 24 metreye çıkardı. Kalkan için 45, levrek için 25 ve sinarit için de 35 santimetre avlanma boyu kararı alındı. Adalar ve çevresinde gırgır yasaklandı. Yasaya, bir defada 300-400 ton balık avlayabilen gırgırcılar tepki gösteriyor. Benim aklım ise yıllar önce okuduğum "Denizler Kurudu" başlıklı Yaşar Kemal röportajına gidiyor. Hikâye, 1972 yılında Küçükçekmece'yi Marmara Denizi'ne bağlayan Menekşe Koyu'nda geçiyor. Henüz daha 1972 yılında Menekşe balıkçılarından Nuri Koçer bağırıyor: "Denizi kuruttular denizi. Ne oldu- lar? Onlar da bizim gibi kurumuş

denizin karşısına geçmişler, elleri göbeklerinde kurumuş denize bakıyorlar. İyi mi ettiler? Eeey reisler! Eeey trolcular, eeey gırgırcılar, Eeey lambacılar, eeey radarçılar, iyi mi, iyi mi ettiniz? Alın işte kuruttuğunuz denizi".

Daha o zaman anlatıyor Nuri Koçer, Sarıyerli Ahmet Ateş, Topal Hasan Marmara'nın nasıl kurutulduğunu. O zaman öğreniyoruz, Topal Hasan'ın 23 santim olmayan barbunu denize geri attığını. Buradaki püf noktası barbun 23 santimden ne kısa olacak ne de uzun. Tatar Ali ise trollerin tarihini anlatıyor:

"Önce trolü İtalyanlar buldu. Ben ilk trolleri gördüm. Akdeniz'i bu sebepten kuruttular. Akdeniz'de balık denecek balık kalmadı. O koca denizde bile. Sonra trol Yunanlılara geçti. Daldılar Ege Denizi'ne. İlk yıllarda motor azdı. Trolleri yelkenle çekiyorlardı. Yelken ne kadar çekecek, o kadar zararlı olmuyordu. Sonra 1928'lere doğru Yunanlı tekneler motorlandılar, baş-

ladılar Ege Denizi'nin altını üstüne getirmeye..." Sonra Tatar Ali Yunan hükümetinin ne yaptığını anlatıyor: "Adamları alıyorlar, bütün tekneyi denizin ortasında ateşe veriyorlar. Elllerinde silah, tekne tamamen kül oluncaya kadar başında bekliyorlar, adamları alıp doğruca hapishaneye sokuyorlar. Dinamitçilere gelince, onlara hiç insaf yok".

Tamam, belki tekneyi ateşe verme kısmı biraz abartılı ama Yunanistan'ın bu işi 1920'lerin sonunda çözdüğü, hatta bizim balıkçıların Marmara'da avlanamayınca Ege'ye doğru göç ettiği de aşikâr.

Peki, gırgırcılar ne diyor? Gırgırcılara bakarsanız ilim ve fen diyor ki ,denizleri kirleten fabrikalar bitirdi denizlerin bereketini. O dönemde Balıkçılık Enstitüsü'nde görev yapan **İlham Artüz** ve **Tekin Mengi** ise Marmara'nın bir üreme yatağı olduğunu, Ege ve Karadeniz balıklarının da yumurta dökme yeri olduğunu anlatıyorlar. Hatırlarsanız İlham Artüz'ün oğlu MAREM Başkanı **Levent Artüz** de Marmara'nın nasıl bir foseptik çukuruna dönüştüğünü anlatmıştı EKOIQ okurlarına... Balıkçılarla İlham Artüz ve Mengi'nin birleştiği nokta ise yumurtlama mevsiminde balıkçılık yapılmaması. Menekşenin balıkçıları 1972 yılından itibaren dert yanmaya başlıyor. Tatar Ali ağcılığa başlıyor; Fehmi Çanakkale'de balıkçılık yaparken ölüyor. Bizim ise aklımız başımıza 2012 senesinde geliyor. Gırgır reisleri yasanın geri çekilmesi için bastırıyor. Biz de diyoruz ki YKY tarafından basılmış olan "Bir Bulut Kaynıyor" kitabını alın, **Denizler Kurudu** röportajını bir okuyun. Balıklarımız nereye gitti sorusunun cevabı Menekşe Koyu'nda yatıyor.

Şehirden İndim Köye!

Bir süredir düzenli olarak EKOIQ'ya yazmaya başlayan Toprak Ana oluşumunun sözcülerinden Cem Birder, yine çarpıcı bir metinle çıkageldi. Giderek artan şehir kaçkınlarının veya en azından kırlara dönmenin hayallerini kuranların genel bir profilini çıkaran Birder, “kendini dönüştürmeye niyetli olmayanının işi köyde çok zor” diyor gibi geldi bize. Ne dersiniz?

 Cem BİRDER

Kaz Dağı'nda kendi yaşam deneyimim sürerken, şehirden köye hareketliliğin hem hızlandığını, hem de eskisinden daha farklı bir “gerçek” arayışı içinde olduğunu fark ediyorum.

Kategorik yaklaşımlar sevimsiz olabilse de, şehirden köye inenleri ayırabileceğimiz en az beş farklı motivasyondan bahsetmek mümkün:

1. Yatırımcı Modeli

Kentte farklı iş alanlarında faaliyet gösterirken, “Geleceğin işleri tarımdan geçiyor!” tüyosuna kulak verip, kırsala iş çantası ve fizibilite raporları ile birlikte gelenler. Hedefler arasında, ucuza arsa kapatmak, monokültür ve sanayi tipi tarımsal veya hayvansal üretimler yer alabiliyor.

2. Yazlıkçı ve Emekli Modeli

Uzun yıllar güneş ve deniz tatilinde kalabalıktan ve fabrikasyon hizmet anlayışından sıkılan, sakin bir köyde, taş veya kerpiç evinde sessiz, huzurlu bir tatil veya emeklilik hayatının hayalini kuranlar. Hedefler arasında, herkesten daha yüksek bir bahçe duvarı ve içinde köyün yegâne yüzme havuzu yer alabiliyor.

3. Dededen Miras Modeli

En son ilkokulda ziyaret ettiği köyde, dedesinden kendi hissesine henüz düşen mirası görüp “Köyümüz meğerse ne güzelmiş!” farkındalığında dede evini onarıp kalmaya karar verenler. Dede ve nineleri hakkında eski hatıraları dinleyerek, köyün büyüünde şehir acısını unu-

tanlar olabile de, köylünün hazır güvenini ticari anlamda istismar edenlere de rastlanabilir.

4. Eğitimci Modeli

Ekoloji ve sağlıklı yaşam değerlerini gözeterek farklı alanlarda (organik tarım, ekolojik mimari, permakültür, yoga, masaj, yemek yapımı, doğal otlar - mantarlar, yürüyüş, tırmanma vb) eğitim veren dernek, enstitü, vakıf şeklindeki yapılaşmalar. Hedeflerinde çoğu kez köylünün değil, şehirlinin eğitimi yer alıyor. Etkinlikler sürecinde, köylünün işlevselliği sadece yeme-konaklama hizmetleri vermek olmamalı.

5. Köylüleşim Modeli

Kentte sürdürdüğü işlerden sıkılan, bazen işini batıran, kentte sürdürü-

lemezliği yaşayanların hayallerini süsleyen, köyü bularak köylüleşmeye karar verenler. Kısa süre içinde köylülere kahve sohbetlerinde ders verme hatasına düşmeyenler köyde varlıklarını sürdürme şansını artırıyor. Hedflerindeki hayalin belirsizliği köy ile entegrasyon kadar, aile düzenleri açısından da zorluklar oluşturuyor.

Bu kategorileri genişletmek mümkün. Örneğin genç nesil içinde gelişen “gönüllüler”, dağ-taş demeden tırmanıyor, zor koşullarda konaklıyor, köylünün işlerine yüreğini de katarak el veriyor. Karşılığında dostluk ve deneyim kazanıyor; birçoğumuzun fark etmediği kırsal renkliliği ruhuna katarak şehirlerine dönüyorlar. Belki tüketim anlayışlarında bir değişim oluyor. Belki ilk kez yerel tohumları, küçük çiftçileri, yerel ürünleri yakından görüyor ve şehrin standart nimetlerini daha çok sorgulamaya başlıyorlar. Gönüllüler başlı başına yeni bir toplumsal sınıf olmaya aday...

Kategorilerin ötesinde, farklı amaç, umut ve hayallerle şehirden köye inenlerin kırsal alanda oluşturduğu ve ortak paydalarda buluşan değişimi de dört ana başlıkta toplamak mümkün.

Konunun derinlemesine giden soyut detaylarında biraz yavaşlayıp, farklı bir örnekleme üzerinden devam edelim...

Entelköy Efeköy'e Karşı...

Birçoğumuz izledik **Yüksel Aksu**'nun **Entelköy Efeköy'e Karşı** filmi. Aksu'nun senaryosunu yazıp yönettiği filmde, Bafa Gölü'ne komşu köye yerleşmek üzere “şehirden köye inen” bir grup insan ve orada yerleşik köylü arasında doğan ilişki ve ikilemler anlatılmış. Kesinlikle acemice yapılan bir kurgu değil. Belgesel niteliği var. Filmde yer alan olaylar, tavırlar, diyaloglar ve endişeler üzerinde düşünmeye değer...

Kritik olarak nitelendirilebilecek ve

Değişim Sürecinde 4 Ana Başlık

Mimari Etkileşim

Yerel malzeme, yerele uygun tasarım ve yerel işgücü ile uygulama imkânlarına karşın, kent veya yapı endüstrisi menşeli malzeme, tasarım ve şirket işçiliği çerçevesinde yapılanma alternatifleri.

Sosyal Etkileşim

Köy halkının kentten gelen insan ve kültürü ile yaşadığı dönüşüm; bu dönüşümü yavaşlatan veya hızlandıran etmenler. Tüketim alışkanlıkları, yaşam tercihleri ve mutluluk kriterlerindeki değişim. Kırsal kimliğin dönüşümünde yerel mirasın korunabilmesi.

Biyolojik Etkileşim

Oluşturulan ekonomik, sosyal ve mimari yapılanma sonucu su, toprak, hava ve biyoçeşitlilik değerlerinde yaşanan değişim.

Ekonomik Etkileşim

Geleneksel sürecin yerel ekonomi ve kentli iş/yaşam modelleri anlayışında geliştirilen ekonomi arasındaki etkileşim.

Aksu'nun senaryosunu yazıp yönettiği “Entelköy Efeköy'e Karşı” filminde, Bafa Gölü'ne komşu köye yerleşmek üzere “şehirden köye inen” bir grup insan ve orada yerleşik köylü arasında doğan ilişki ve ikilemler anlatılmış.

fark etmeleri veya henüz fark etmemiş olmaları.

■ Köylü tarımsal üretim konusunda çok dertli. Bölgede oluşabilecek her türlü alternatif ekonomi kendileri için bir nimet gibi gösteriliyor. Bir yanda kurulması hedeflenen bir termik santral, diğer yanda ise şehirden köye inenlerin **önerdiği eko-turizm** etkinliği birer kurtuluş reçetesi gibi.

■ Kurulacak termik santralin şirket yetkililerince köy muhtarı ve köylülere anlatılırken, bu süreçte projeye kaymakamın görev sorumluluğunu aşan şekilde destek vermesi.

■ Şehirden gelen Entelköy grubunun çevreci ve barışçıl duygularına

bugün yaşadığımız süreçte maalesef oldukça gerçekçi olan bazı sahne ve tabloları şöyle sıralayabilirim:

■ Eko-köy grubunun “yaşamak” için geldikleri köyde öncelikle bir **AB projesi** gerçekleştirmeyi hedeflemeleri; köyün kendileri için barındırdığı yaşamsal sürdürülebilirlik risklerini ve zorluklarını sonradan

rağmen, “eğitilmiş” vasıflarının eşliğinde, baskın (dominant) olma dürtüsünden vazgeçememesi.

■ Köylünün tez karar veren, olayları ve konuları çok sorgulamayan aceleci kimliği.

■ İki insan grubunun özündeki benzerliklere rağmen karşıt güç gibi hareket etmesi.

■ Köyün delisi gözüyle bakılan **Aşırı**’nın, Bakan tarafından ziyareti sonrası köylüden itibar görmesi. Bir başka “saygın” kişi tarafından fark edilmesi koşulunda, insani değerlerinin göklere çıkarılması.

■ İşlerin, AB fon anlayışında “projelendirildiği” için daha saygın hale gelmesi.

■ Devlet yetkililerinin Entelköy grubuna daha çok saygı duyması.

Bu listeyi uzatmak mümkün. Ancak bu aşamada bir eleştirel bakış açısı akla geliyor: Filmin belgesel niteliğinde eksik kalan perspektif nedir? Haklı ve doğru olan taraf sadece Entel köylüler mi?

Niçin Gerçeğin Sadece Bir Kısmı?

Daha önce önerdiğimiz beş kategoriyi dikkate alırsak, filmde şehirden köye inen Entelköy grubu için şöyle bir oransal tanım önerebiliriz:

%40 Yatırımcı Modeli

%40 Eğitimci Modeli

%20 Köylüleşim Modeli

Entelköy grubunun yaşam hayali diğer önceliklerin gölgesinde, köylünün ve köy coğrafyasının güncel sorununu anlamak, tanımak ve çözmeye yönelik bir çabada değil. Onun yerine, köyün potansiyelini popülist bir şeye dönüştürme aceleciliğine girişiyor: Organik tarım ve AB destekli eko-turizm.

Bu ve benzeri yaklaşımlar, bir yıldır kentin köy üzerindeki baskısı üzerinde düşünen, araştıran ve yazan **Henri Lefebvre**, **Manuel Castells** ve **David Harvey** gibi bilim insanlarınca da çok önemsendi.

Geçtiğimiz aylarda İstanbul ve

Farklı moleküler yapılar gibi, birbirini itmek veya filmdeki gibi “karşı” olmak yerine, şehirli ve köylünün uyumlanmaya başlaması kırsal sürdürülebilirliğin bundan sonraki yegâne koşulu.

Ankara’da kent hakkı ve gerçeği hakkında bir dizi seminer veren ve günümüzde görüşlerine en çok başvuru alan coğrafyacıların başında gelen David Harvey’in şu sözleri meselenin özüne ışık tutuyor: “İçinde yaşamak zorunda kaldığımız bir kent dünyası yarattık. Ve bu dünya ile birlikte kendimizi de tekrar yarattık. ‘Nasıl bir şehir istiyoruz?’ sorusu ‘nasıl bir insan topluluğu olmak istiyoruz?’ sorusundan ayrı düşünülemez” (2008).

Bir başka ifadeyle, insan olarak kentin yapısal zorluklarından ve etik sorunlarından uzaklaşmayı ve bazılarımızın **ütopya** olarak sarıldığı kırsal üzerindeki etkisi, aynı insan olarak kaldığımız sürece sadece bir hayal kırıklığı değil, kırsalın da yaşam değerleriyle kentleşmesine doğru bir yön almasına sebep oluyor.

Şehirden köye inmenin biraz kitap ve biraz ev eşyası ile biçimlenmesi bu başlangıcı yetersiz kılıyor. Eğer kırsalın sosyal-kültürel öz kimliği o yaşamın sürdürülebilirliğinin bugüne dek bir teminatı olmuşsa David Harvey’in de ifade ettiği gibi, “Kent hakkı, kırsal alana tarımsal işten, ikinci eve ve köy turizmine dek uzanan görünüşler sayesinde artarak egemen olan” bir işlevselliğe dönüş-

memeli. Kentte aldığımız eğitimin ve o alana ait reflekslerin kırsal üzerinde yıkıcı etkileri olabileceğini çoğumuz fark etmiyor.

Köylüleşim Modelini şehirden köye inenlerin içselleştirmesi sadece basit bir alternatif değil; aslında hakiki bir zorunluluk. Kişiler diğer modellerdeki amaçları esas olarak hedefleseler de, yeni yaşamlarının oransal reçetesinde köylüleşime hak ettiği pay verilmeli. Aksi takdirde, kırsal gerçeğin yaşamlarımıza dokunmasında ve bu yeni yaşamın sosyal bir güven duygusuyla yeşermesinde rol oynayacak kritik etkileşim bir türlü başlamıyor. Hatta müdanasızca, kırsal gerçeği hiç tanımadan değiştirmeye çalışıyoruz.

Yavaşlamak ve Durmak

Gözlem yapabilmek sadece durarak mümkün. Şehirden köye inenler önce yavaşlayarak ve sonra bir süreliğine durarak yeni yaşam alanlarını anlayabilir, tanımlar ve böylelikle kendilerini yeniden biçimlendirmeye başlayabilirler.

Farklı moleküler yapılar gibi, birbirini itmek veya Entelköy-Efeköy örneğindeki “karşı” olmak yerine, şehirli ve köylünün uyumlanmaya başlaması kırsal sürdürülebilirliğin bundan sonraki yegâne koşulu.

Yüksel Aksu’nun bundan sonra çekmeyi planladığı ikinci Entelköy-Efeköy filmi umalım ki hızlı projeler, hızlı ekonomik mucizeler yerini yavaşlamaya ve birbirini daha dostça tanımaya ve samimi bir yaşam paylaşımına bıraksın.

Farklı perspektiflerle şehirden köye inenlerin yolculuğu için zannediyorum yakın gelecekte bir kılavuz hazırlamak iyi bir fikir olabilir. **Lonely Planet** gibi basit ancak noktasal doğrulara dikkat çeken bir rehber. Her birimizin o rehberden öğreneceği çok şeyler olacak; sadece kırsal için değil, şehirle vazgeçilmez bağları bulunan birçoğumuz için de bu tavır kıymetli. ○

HVAC YANGIN GÜVENLİĞİ
SMART HOME
BİNA OTOMASYONU
ACCESS KONTROL
GÜÇ KAYNAKLARI ENERJİ YERLEŞTİRİMİ
AYDINLATMA
INTELLIGENT BUILDING
SES-IŞIK-GÖRÜNTÜ INTERCOM
AYDINLATMA OTOMASYONU
GÜVENLİK SİSTEMLERİ
BMS ÇEVRE KONTROL
LED

AKILLI VE
ÇEVRECİ
BİNALAR İÇİN

BEST'12

BİNA ELEKTRİK, ELEKTRONİK, MEKANİK VE KONTROL SİSTEMLERİ FUARI

8-11 Kasım 2012

Istanbul www.best-fuar.com

DESTEKLEYEN KURULUŞLAR

"BU FUAR 5174 SAYILI KANUN GEREĞİNCE TOBB
(TÜRKİYE ODALAR VE BORSALAR BİRLİĞİ)
İZNİ İLE DÜZENLENMEKTEDİR"

ORGANİZASYON
BİLESİM 25.
YATIRIM, FİNANSMAN VE
TANITIM HİZMETLERİ A.Ş.
YIL

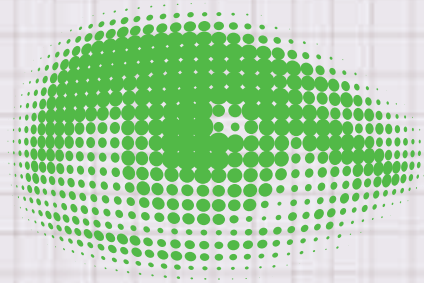
İsrail'in Ramla şehrinde bir yeraltı mağarasında uzun yıllardan beri araştırmalarını sürdüren uzmanlar, sekiz yeni hayvan türü keşfetti. Milyonlarca yıl boyunca yerin 100 metre altındaki 2,7 kilometrelik mağarada yaşayan hayvanlar, henüz gün yüzü görmedi. Bulunan yeni türlerin yeraltı gölündeki kükürt bakterilerini yiyerek beslendiği belirtildi.

Lüleburgaz Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından yürütülen soruşturma sonunda hazırlanan iddianamede, **Et ve Balık Kurumu, Ürdün merkezli Hijazi ve Lüleburgaz'da faaliyet gösteren Büyükkarıştran Kesimhanesi** yöneticileri tüketiciye, hastalıklı ve ölü hayvan eti satmakla suçlanıyor. Et ve Balık Kurumu Genel Müdürü Bekir Ulubaş kuruma ilişkin iddiaları değerlendirdi. Soruşturmayı memnuniyetle karşıladıklarını belirten Ulubaş, "Et ve Balık Kurumu, Türkiye'nin en köklü kurumlarından birisidir. Çok güçlü ve deneyimli kadrosu var. Geçmişten gelen bir kültürü var. İddia ediyorum ki, tüketiciye 1 gram sağlıksız et satmamıştır, satmaz" dedi.

Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'nca, 7 ayda yapılan 18 bin 103 denetimde, çevreyi kirleten işletmelere 30 milyon 807 bin 236 lira para cezası verildi. **Çevre ve Şehircilik Bakanı Erdoğan Bayraktar**, yaptığı yazılı açıklamada, 2012'nin ilk 7 ayında 18 bin 103 işletmeye ilişkin çevre denetimi gerçekleştirildiğini ve 120 tesisin kapısına da kilit vurulduğunu belirtti. Ayrıca atık su arıtma tesisleri ve fabrika bacalarına yönelik 81 ilde yapılan denetimlerde, 16 milyon 964 bin 27 lira ceza kesildi.

Afrika'da kurumaya yüz tutan **Çad Gölü**, ciddi bir ekolojik sorunla karşı karşıya. Suları yıldan yıla azalan göl, özellikle kurak dönemlerde daha da küçülüyor. Bir zamanlar

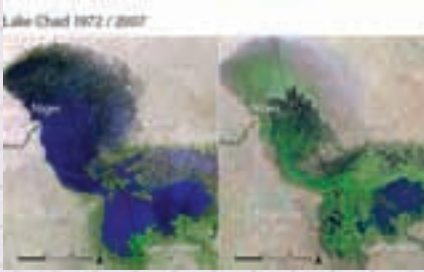
GÖZÜMÜZDEN

KAÇMAYANLAR

Yerin 100 metre altında sekiz yeni hayvan türü; yaz boyunca dört bir yanda orman yangınları; ete su enjekte ediyorlar; Antalya'ya güneş enerjisiyle çalışan otobüs durağı...

 Gözde İVGİN

Kamerun, Nijerya ve Çad'la birlikte Nijer'in de komşu olduğu gölün Nijer tarafında gölden eser kalmamış. Gölün su bulunan kısmına şu anda Çad, Nijerya ve Kamerun sınırları var. Gölün büyük bir kısmına Çad, geri kalan yüzde 25'ine ise Kamerun ve Nijerya sınırları var.

ABD'nin Kaliforniya eyaletindeki Moss Landing Deniz Laboratuvarları'ndan Paul Clerkin, Mart ve Nisan aylarında yapılan araştırmalarda en az sekiz yeni köpekbalığı türü keşfettiklerini açıkladı. Köpekbalıkları, Mauritius adasının güneyinde kalan, denizaltı

dağlarının bulunduğu bir bölgede, 2000 metre derinlikte keşfedildi.

Tekirdağ'da çok sayıda balığın deniz yüzeyine çıkması, halkın 'deprem paniği' yaşamasına neden oldu. Balık ölümlerinin depremlerle alakalı olduğunu düşünmediğini belirten Doğa Hareketleri Araştırma Derneği Yönetim Kurulu Üyesi **Prof. Dr. Fuat Agalday**, "Şu anda birçok noktada deprem hareketlerini ölçüm istasyonumuz var. Bu istasyonlarda herhangi bir hareketlilik gözlemlenmedi. Denizdeki kirlilik ve deniz suyunun aşırı ısınması nedeniyle balıkların oksijensiz kalarak su yüzeyine çıkması söz konusu olabilir" diye konuştu.

Suriye'nin **Lazkiye** kentinde başlayan ve Türkiye'ye sıçrayan **orman yangını**, kontrol altına alındı. Yangında Türkiye sınırları içinde 180 hektar kızılçam ormanı kül oldu.

Türkiye Gıda ve İçecek Sanayi Dernekleri Federasyonu (TGDF) Başkanı **Şemsi Kopuz** tarafından yapılan açıklamada, 2010 yılında Biyogüvenlik Kurulu'na AB mevzuatına uyum amacıyla 29 GDO'lu genin tanımlanması için yapılan başvurunun geri çekildiği belirtildi.

Japonya'nın **Fukuşima** bölgesinde balıklarda yüksek oranda **radyoaktif sezyum maddesine** rastlandı. Normalin 258 kat üzerinde çıkan radyoaktif sezyum seviyesi, nükleer kazanın ardından deniz ürünlerinde rastlanan en yüksek seviye oldu.

Türkiye yaz boyunca **orman yangınlarıyla** boğuştu. Ağustos ayında sadece bir günde, beş ayrı kentte çıkan orman yangınlarında 430 hektar orman küle döndü.

Deniz Kaplumbağaları Araştırma Kurtarma ve Rehabilitasyon Merkezi (**DEKAMER**), tedavisi ta-

mamlanan 'İrfan', 'Bodrum Caria', 'Osman' ve 'Mustafa' isimli dört Caretta caretta'yı uydu takip cihazı takip, törenle denize saldı. Böylece uydu takip sistemi takılarak denize gönderilen kaplumbağa sayısı 13'ü buldu.

7.4'lük deprem sonrası **El Salvador** kıyılarında oluşan dalgalar nedeniyle, nesli tükenmekte olan nadir bir kaplumbağa türüne ait 45 bini aşkın yumurtanın yok olduğu belirtildi.

İran Cumhurbaşkanı yardımcısı **Muhammed Cevad Muhammedizade** ülkesindeki toz bulutları nedeniyle çıkan hava kirliliği için Türkiye'yi suçladı.

Yoğurtta ve peynirde su tutucu özelliği olan jelatin ve nişasta kullanımının ortaya çıkmasından sonra ette de hızla yayılan yeni bir **dolandırıcılık** türü ortaya çıktı. Özellikle piyasa fiyatının altında et satanların ete enjeksiyonla su katarak etin ağırlığını yüzde 30'a kadar artırdıkları belirlendi.

Kültür ve Turizm Bakanlığı, mağaralardaki çatlaklıkları gerekçe göstererek **Hasankeyf Kalesi**'ni ikinci kez kapattı. Batman'ın Hasankeyf İlçesi'nde 9 bin yıllık uygarlık iz-

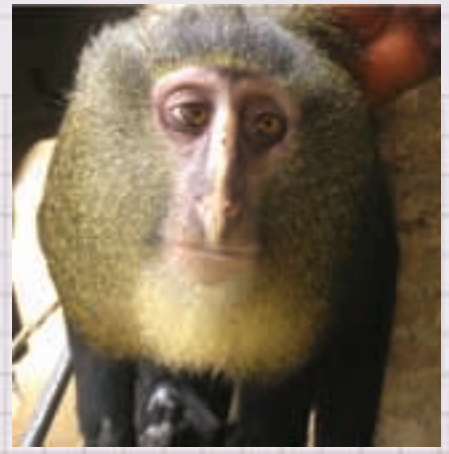
lerini üzerinde taşıyan Hasankeyf Kalesi, 2010 yılında kopan kaya parçasının ölümcül bir kazaya neden olması sebebiyle kapatılmıştı.

Van'da yaşanan ve iki kişinin yaşamını yitirmesine neden olan sel felaketinden sonra sel bu kez de Saray ve Gürpınar İlçeleri ile Ağrı'nın **Doğubeyazıt İlçesi**'nde etkili oldu. Son yıllarda selden etkilenen Saray İlçesi'nde iki köyün dışında tüm köylerde sel meydana geldi. 13 ev kullanılmaz hale geldi. Köylülerin kış için depoladıkları, buğday, arpa, saman ve biçtikleri binlerce bağ yonca da telef oldu.

Kütahya'nın Tavşanlı ilçesi yakınlarında altı noktada çıkan yangın **100 hektar ormanı** kül etti. Yangında üç ev ile sekiz ahır da kısmen yandı

NASA, (ABD Ulusal Havacılık ve Uzay Dairesi) güneşte yaşanan dev fırtınalardan en sonuncusunda saçılan dev bir radyasyon kütesinin dünyayı etkileyebileceğini belirtti. Orta dereceli jeomanyetik fırtınalara neden olabileceği belirtilen radyasyon bulutu, aynı zamanda Kuzey Amerika'da **Kuzey Işıkları**'nın görünmesine de yol açabilir.

Bilim insanları, Afrika'da yeni bir

maymun türü keşfetti. Utangaç ve oldukça parlak tüylü olan maymun türüne Lesula adı verildi. Maymun, farklı anatomik özellikleriyle dikkat çekiyor.

İstanbul'da Poyrazköy ile Garipçe arasına yapılması planlanan **3. köprü**'nün ilk sondajı başladı. Köprü için **Anadolu** ve Avrupa yakasında toplam 48 ayrı sondaj yapılarak örnekler alınacak. Bir yandan sondaj çalışması yapılırken, diğer yandan da çam ağaçları kesilerek yeni yollar açılıyor. **Yeşiller Partisi**'nin ortaya çıkardığı bir belgeye göre, **3. köprü** ve bağlantı yollarının tamamı için 2,3 milyon ağaç kesilmesi öngörülüyor.

Avrupa Nükleer Araştırma Merkezi'nin (**CERN**) İsviçre-Fransa sınırında Büyük Hadron Çarpıştırıcısı olarak bilinen merkezde çalışan **Prof. Dr. Harrison Prosper**, "Biz dünya üzerinde yaptığımız deneylerle, evrenin bundan 14 milyar yıl önce ne halde olabildiğini gördük. Güneş genişlemeye başlayacak, önce Merkür'ü, sonra Venüs'ü, sonra da dünyamızı yutacak" dedi.

Kaz Dağları'nda yenileri açılan maden ocakları bölgenin kabusu oldu. Bayramiç'e bağlı Muratlar, Karaköy ve Kuşçayır köylerinde altın ve gümüş madeni aranırken 11 maden ocağı için daha başvuruda bulunuldu. Bayramiç Çevre Platformu Sözcüsü İbrahim Saydam, bölgede 11 maden ocağını açılması için başvuru olduğunu belirterek, "Altın arayan maden şirketleriyle mücadele eder-

ken, bir de feldspat ocakları açılma-ya başlandı. Kazdağları'nın etekleri maden şirketleri tarafından istila edildi" diye konuştu.

Antalya Büyükşehir Belediyesince üretilen güneş enerjisiyle çalışan klimalı otobüs durağı açıldı. Büyükşehir Belediyesi Başkanı Mustafa Akaydın, durakları şimdilik en güvenli caddelere koyduklarını söyledi. Durakların maliyeti özelliğine göre 25 bin lira ile 40 bin lira arasında değişiyor.

CHP, Kaz Dağları'nda iki yıl üst üste çıkan yangınlarda sabotaj kuşkusunu TBMM gündemine taşıdı. CHP'nin bölge milletvekillerine göre, terörün yaşandığı bir ülkede Kaz Dağları kasten yakılmış olabilir. TBMM Çevre Komisyonu'nun CHP Grup Sözcüsü Çanakkale Milletvekili M. Serdar Soydan'm verdiği bilgilere göre, Kaz Dağlar'ında, son yangında, ilk belirlemelere göre 500 hektardan fazla bir alan yandı.

Hayvanları Koruma Kanunu'nda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Tasarısı, TBMM Başkanlığı'na sunuldu. Yeni düzenlemeyle, **hayvanlara tecavüz eden**, tehlikeli hayvanlara ilişkin yasaklara uymayan ve işkence yaparak hayvanların ölümüne sebebiyet veren kişilere caydırıcı olması amacıyla hürriyeti bağlayıcı ceza öngörülürken, idari para cezaları da güncelleniyor. Düzenleme bu şekilde yasalarsa hayvanlarla cinsel ilişkide bulunan ve işkence yapanlara, bir yıla kadar hapis cezası verilecek.

Muğla'nın Datça ilçesinde, aynı bölgede son bir ayda **12 orman yangını** çıktı. Son olarak 3 hektarlık alanın tahrip olduğu yangınlarla ilgili olarak sabotaj ihtimali araştırılıyor.

Bilim insanları, kutuplardaki buzulların erime hızının gelecek birkaç

yıl içinde hızla artacağını açıkladı. Kuzey Kutbu'na 30 yıl önce yerleştirilen görüntüleme cihazları, bu yaz erimenin, bugüne kadar kaydettikleri en yüksek oranda olduğunu gösterdi. Kuzey Kutbu'nda birçok araştırma yürüten Norveç Kutup Enstitüsü'ne göre, erime hızı gelecek yıllarda artacak. Ve bu artışın beklenenden çok daha büyük sonuçları olacak.

2010 yılındaki Deepwater Horizon petrol kuyusundaki patlama ve sızıntı nedeniyle Meksika körfezinde büyük kirliliğe neden olan **British Petrol (BP)** bölgeden çıkma kararı aldı. İngiliz firma körfezde bulunan arazilerini Plains Exploration & Production şirketine 5,5 milyar dolara satacağını açıkladı. Nisan 2010'da 11 kişinin öldüğü patlama kamuoyunda şirkete karşı ciddi bir tepki yaratmıştı.

Güneydoğu Anadolu Projesi (GAP) kapsamında yapılan Ilısu Barajı ve hidroelektrik santralının tamamlanması için en önemli aşama olarak görülen (derivasyon) su aktarma tünellerinin açılışını yapan **Orman ve Su İşleri Bakanı Veysel Eroğlu**, daha sonra Hasankeyf yeni yerleşkesinde incelemelerde bulundu. Ilısu projesinin Hasankeyf'in kurtarılması için bir fırsat olduğunu söyleyen Bakan Eroğlu, tarihi eserlerin yeni Hasankeyf'te oluşturulacak yarımadaya taşınacağını ifade etti. Polis tarafından Bakan Eroğlu'nun sunum yapacağı yeni Hasankeyf inşaat alanına alınmayan **Doğa Der-**

neği üyeleri, köprübaşında pankart açarak protesto gösterisi yaptı.

Çevre ve Şehircilik Bakanı Erdoğan Bayraktar, afet riski altındaki **kentsel alanların dönüşüm projesi** için takvimin belli olduğunu açıkladı. "Çok ses getirecek bir başlangıç yapacağız. Ekim ayında start veriyoruz. Türkiye'nin 30 ya da 40 değişik yerinde aynı anda yıkım başlatacağımız" diyen Bayraktar, öncelikli illeri de şöyle sıraladı: İstanbul, Ankara, İzmir, Bursa, Kocaeli, Sakarya, Konya, Bolu ve Van. Bayraktar, yıkımda, Türkiye'nin henüz pek aşına olmadığı **dinamitle patlatma** yöntemini de kullanacaklarını belirtti.

Mardin'in Savur ilçesi ve köylerinde sıtma belirtisi üzerine yüzlerce kişiden kan örneği alındı. Bu kişilerin 99'una **sıtma teşhisi** kondu. Mardin İl Sağlık Müdürü Dr. Nurettin Özdeğer, "Salgını abartmayın" dedi.

Japonya, 2030 yılına kadar nükleer enerji üretimini sona erdirmeyi planlıyor. Kararın alınmasında Fukushima nükleer santralında yaşanan felaket etkili oldu. Bir hükümet komisyonu tarafından sunulan plan uyarınca, 2040 yılında Japonya'daki bütün nükleer reaktörlere kilit vurulmuş olacak.

Uluslararası örgütler, nesli tükenme tehlikesiyle karşı karşıya kalan 100 hayvan ve bitkinin listesini çıkardı. Güney Kore'nin Jeju adasında yapılan küresel forumda sunulan rapora göre, aralarında Tarzan bukalemunu, kaşık gagalı kum kuşu ve üç parmaklı tembel hayvanın bulunduğu tehlike altındaki hayvanlar, 48 farklı ülkede yaşıyor.

Kaynaklar: Radikal, Dünya, NTV, Star gazetesi, Akşam, DİHA, AA, Sabah, Taraf, Özgür Gündem, İHA, Milliyet, Hürriyet, TRT, T24, Cihan Haber Ajansı, BBC Türkçe.

Optimist... okunmak için alınan kitaplar...

FISILTININ GÜCÜ

Andy Sernovitz

Her fısıltı eşsizdir, hiç kimse sıradan bir şey hakkında konuşmaz.

Çeviren: İdil Çetin
Satış ve Pazarlama, 256 sayfa

Çeviren: Evin Kantemir
Yaşam Kültürü, 240 sayfa

HAKİKAT GÜZELLİK VE İYİLİK

Howard
Gardner

Gardner, zamanımızın hakikat, güzellik ve iyilik kavramlarını tanımlıyor ve gelecekte de varlıklarını sürdürmeleri için söz konusu erdemleri nasıl besleyebileceğimizi anlatıyor.

Teach Yourself
dizisinden
iki yeni kitap

SANATI ANLAMAK

Grant Poole
Graham Whitham

Çeviren: Tufan Göbekçin
Kişisel Gelişim, 246 sayfa

Analitik Psikolojinin Kurucusu JUNG

Ruth Snowden

Çeviren: Kemal Atakay
Kişisel Gelişim, 227 sayfa

www.optimistkitap.com
www.iskitaplari.com
0216 481 29 17-18

Adalet, Barış ve Sürdürülebilirlik Yeryüzü Demokrasisi

Yazar: Vandana Shiva

Yayınevi: BGST Yayınları, 2010

Kendini yıllardır biyoçeşitliliğe, gen kaynaklarının ve doğanın korunmasına adanmış yazarlardan biri olan Vandana Shiva, 1982 yılından beri bilimsel araştırmaların halkın üstünde değil, halkın katılımıyla yapılması gerektiğini savunuyor. Yeryüzü Demokrasisi, katılımcı ve özyönetimli bir demokrasinin, yazara göre gerçek demokrasinin, en bütüncül biçimi olarak tanımlanıyor, çünkü yeryüzü demokrasisi sadece insan ırkını değil canlı, cansız bütün doğayı (terra madre) kapsıyor. Vandana Shiva, Yeryüzü Demokrasisi fikriyle bize yaşayan bir ekonomi, yaşayan bir demokrasi ve yaşayan bir kültür vaat ediyor.

Sürdürülebilir Bir Kurum Nasıl Yönetilir?

Yazar: Timothy J. Galpin, J. Lee Whittington ve R. Greg Bell

Yayınevi: Earthscan, 2012

Sürdürülebilirlikle ilgili materyaller üreten yayınevleri artık doğrudan yöneticilere hitap eden kitaplar da hazırlamaya başladılar. Bu alanın saygın kuruluşlarından Earthscan tarafından 2012 yılında yayınlanan Sürdürülebilir Kuruluşun Yönetimi (Leading the Sustainable Organization) başlıklı kitabın tanıtım metninde şöyle yazıyor: "Bu kitap liderlik ve sürdürülebilirlik başlıklarıyla ilgili tartışmaları birleştirerek okurlara sürdürülebilir kurumları yönetebilmek için kapsamlı ve pragmatik bir yaklaşım sunabilen ilk kaynaktır". Sürdürülebilir Kuruluşun Yönetimi, sürdürülebilir yönetimle alakalı tartışmalar, vaka örnekleri ve kullanışlı araçları kapsayan alt başlıklar içeren kitap, büyük, küçük farkı olmaksızın bütün şirketler tarafından kullanılacak olan bir kılavuz niteliğinde. Sıfırdan başlayan şirketlerin de, rotayı yeşile çevirmeye karar veren şirketlerin de dikkatine...

Doğal Kaynakların Ekonomisi ve Çevre

Yazar: Prof. Erhun Kula

Yayınevi: Chapman & Hall, 1992

Son dönemin en büyük tartışmalarından biri de doğal varlıklara fiyat biçilip biçilemeyeceği ya da biçilmesinin doğa koruma açısından yararlı mı, zararlı mı olduğu... Araştırmalarımız sırasında, bu konunun kitabını yazmış bir Türkiyeli akademisyenle karşılaşmak da hayli şaşırtıcı oldu. Bahçeşehir Üniversitesi öğretim üyelerinden Prof. Dr Erhun Kula'nın Economics of Natural Resources and the Environment (Doğal Kaynakların Ekonomisi ve Çevre), ilk kez 1992 yılında yayınlanmış ancak ne yazık ki henüz Türkçeye çevrilmemiş. Kitapta öncelikle doğal kaynakların iktisadi düşünce tarihini ortaya koyan Kula, sonraki bölümlerde balıkçılık,

ormanların (bu konuyla ilgili bir kitabı var) madencilik, gaz ve petrol üretiminin ayrı ayrı ekonomilerini ortaya koyuyor. Bir yandan da doğal varlıkların değerlendirilmesinin nasıl yapılabileceğine dair metodolojik örnekler veren Prof. Erhun Kula'nın kitabının, Çince dahil birçok dile çevrildiğini ve birçok üniversitede ders kitabı olarak okutulduğunu da belirtelim.

MSG ÇEVRE ANALİZ LABORATUVARI

Akredite ölçüm ve analiz hizmetleriyle, çevrenin ve sanayicinin yanında.

İleri teknoloji ve hassasiyet gerektiren ölçüm analiz çalışmalarını, yasalar ve yönetmeliklerin ışığında, ulusal ve uluslararası standartlara uygun olarak yapan MSG Çevre Analiz Laboratuvarımız, pek çok analizin yanı sıra, katı atık ve atık yağ analizlerinde uzmanlaşmıştır ve numune almaya yetkilidir.

TS EN ISO/IEC 17025 kapsamında akreditasyon çalışmalarını tamamlamış ve TÜRKAK tarafından akredite edilmiş olan MSG Çevre Analiz Laboratuvarımız Çevre ve Şehircilik Bakanlığı tarafından yetkilendirilmiştir.

MSG

Entegre Geri
Kazanım ve
Enerji

MERKEZ

Büyükdere Cad. Maya Akar Center No:100-102 Kat:16 D:60 Esentepe - Şişli 34394 İSTANBUL
Tel: +90 (212) 356 69 00 Faks: +90 (212) 212 58 00

MSG ÇEVRE ANALİZ LABORATUVARI

Hacıseremet Batakdere Mevkii, Velimeşe - Çorlu TEKİRDAĞ Tel: +90 (282) 674 55 44 Faks: +90 (282) 674 55 47

www.msgenerji.com • info@msgenerji.com

Armatür ve lavabonuz çocuğunuzu ne kadar düşünüyor?

Dakikalarca akan bir armatür, litrelerce suyla temizlenebilen bir lavabo sadece faturalarınızı yükseltmiyor, zamanınızı boşa harcamıyor, asıl çocuklarınızın geleceğini çalıyor... Onlara doğal kaynakları tükenmemiş, ekolojik dengesi bozulmamış bir dünya bırakmanızı engelliyor. E.C.A. ve SEREL'in geliştirdiği ECOLOGIC ürünler, yenilenemeyen doğal kaynak tüketimini en aza indirmeyi, enerji ve hammaddeden en yüksek oranda tasarrufu hedefliyor.

E.C.A. SEREL ECOLOGIC ürünleri; maksimum su ve maksimum enerji tasarrufu sağlayan Armatürlerden antibakteriyel ve kolay temizleme özellikleri ile hem deterjan kullanımını azaltan hem de su tasarrufu sağlayan Seramik Sağlık Gereçleri'ne kadar çok geniş bir ürün yelpazesine sahiptir.

Ve Tüm E.C.A. SEREL ECOLOGIC ürünleri yalnızca sizi değil, çocuklarınızı da düşünüyor. Gelecek nesillere, nesilleri tükenmemiş canlılarla dolu, zengin doğal kaynaklara sahip bir dünya bırakmak için...

"Yıllarca beraber olmak" için...